

UCHWAŁA NR XXVIII/207/2005
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO
z dnia 11 kwietnia 2005 roku

w sprawie przyjęcia „Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji”.

Na podstawie art.18 pkt 2, ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§1. Przyjmuje się „Lubuską Regionalną Strategię Innowacji” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Zarząd dwa razy w roku przedstawia Sejmikowi sprawozdanie z realizacji Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Lubuskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY SEJMIKU

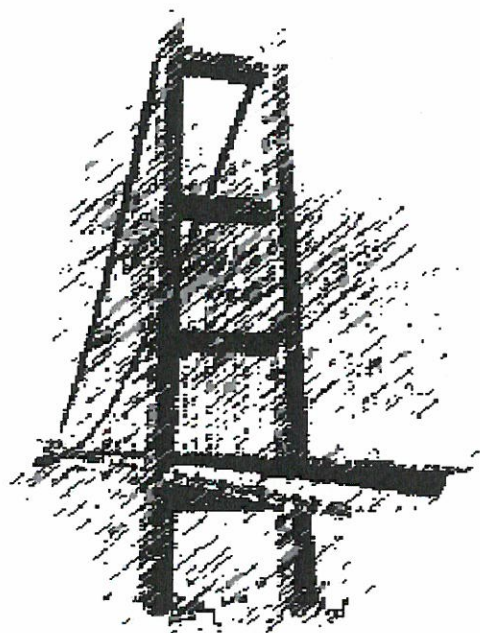
Zbigniew Faliński

LUBUSKIE

Lubuska Regionalna Strategia Innowacji

Diagnoza, Struktura, System

MOST MIĘDZY
NAUKĄ i GOSPODARKĄ

Zielona Góra, marzec 2005 r.

Załącznik

do uchwały Nr XXVIII/207/2005
Sejmiku Województwa Lubuskiego
z dnia 11 kwietnia 2005 roku.

RECENZENT
Prof. dr hab. Jan Skalik

Projekt okładki i skład
Robert Wysocki

Strategia powstała w ramach
Projektu Celowego nr 6 rsi 2003 c/6000

Tytuł Projektu Celowego:
Lubuska Regionalna Strategia Innowacji

Spis treści

Część pierwsza:

Wprowadzenie.....	2
1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i innowacyjnej województwa lubuskiego ...	5
1.1. Podstawowe informacje o województwie	5
1.2. Ludność	5
1.3. Edukacja	6
1.4. Przedsiębiorczość	8
1.5. Działalność inwestycyjna	9
1.6. Handel zagraniczny	10
1.7. Udział kapitału zagranicznego w gospodarce województwa	11
1.8. Sektor wysokich technologii	12
1.9. Turystyka międzynarodowa i krajowa	16
1.10. Działalność badawczo-rozwojowa	17
1.11. Instytucje wsparcia biznesu	20
1.12. Bariery rozwoju innowacyjności w regionie	22
2. Analiza SWOT	23
3. Misja, wizja, cele strategiczne	29
4. Cele główne i operacyjne	31
5. Dokumenty programowe Województwa Lubuskiego i Nośniki Gospodarki Opartej na Wiedzy w Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji	34
6. Karty zadań	35
7. Lubuski System Innowacji i jego wdrażanie	65
Słowniczek pojęć.....	71
Spis załączników.....	83
Załączniki.....	84
 Część druga:	
Zasady monitorowania.....	110

Wprowadzenie

Budowa społeczeństwa informacyjnego oraz tworzenie ram dla funkcjonowania gospodarek i regionów opartych na wiedzy powinno być dzisiaj priorytetem działalności nie tylko na poziomie unijnym i narodowym, lecz także regionalnym czy lokalnym. Elementem pozwalającym Polsce i jej regionom na „stosunkowo płynne przejście do Gospodarki Opartej na Wiedzy (GOW) jest promocja i wsparcie dziedzin stanowiących nośniki GOW, należące do pięciu głównych obszarów: Edukacja, Nauka i B+R, Gałęzie przemysłu tzw. wysokiej techniki, Usługi biznesowe związane z GOW, Sektor usług społeczeństwa informacyjnego” – zapisano w „Proponowanych kierunkach rozwoju nauki i technologii w Polsce do 2013 roku” (Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Warszawa, kwiecień 2004 r).

Warunkiem sukcesu i rozwoju regionu jest odpowiednia polityka władz samorządowych wszystkich szczebli, które organizują swoje działania na podstawie „wiązki odpowiednich strategii rozwoju” („ogólne” strategie rozwoju gminy, powiatu, województwa, strategie sektorowe: ochrony środowiska, transportu, innowacji, itp.), gdzie polityka innowacyjna staje się aktualnie priorytetem numer 1. Podstawowym celem Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji – LRSI (Umowa Nr 3285/C.RSI-6/2003 z dnia 03.03.2003 r.) jest określenie warunków sprzyjających kształtowaniu postaw innowacyjnych w województwie lubuskim oraz budowa systemów informacyjnych z siecią współpracy pomiędzy instytucjami samorządu terytorialnego województwa (na czele z Urzędem Marszałkowskim), a instytucjami i organizacjami publicznymi i prywatnymi regionu w obszarze nowych technologii i innowacji, które umożliwią permanentny rozwój i sukces województwa.

W badaniach wykorzystano następujące metody zbierania danych: ankiety, wywiady, kontakty osobiste i zawodowe, analiza dokumentów w tym danych statystycznych, czasopism i publikacji itp. Kolejne etapy prac nad LRSI były weryfikowane na wielu spotkaniach, konferencjach, warsztatach i publicznych debatach.

Prace nad Lubuską Strategią Innowacji rozpoczęły się Konferencją inauguracyjną 19 września 2003 r. w Zielonej Górze, na której z wykładami wystąpili: prof. Jan Koch z Politechniki Wrocławskiej, prof. Jacek Guliński z Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, prof. Edgar Klose z Centrum Innowacji i Technologii w Strausbergu (Niemcy), prof. Janina Stankiewicz z Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz zaprezentowano działalność następujących firm zielonogórskich: ADB Zielona Góra, Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz Lubuski Fundusz Poreczeń Kredytowych w Zielonej Górze. We wrześniu 2003 r. uruchomiono stronę internetową <http://www.rsi.lubuskie.pl>, którego zadaniem jest gromadzenie, systematyzowanie i upublicznianie informacji z zakresu innowacji, ułatwienie współpracy zainteresowanym aktualnym i potencjalnym partnerom. Opracowano raport *Przegląd sytuacji na polu innowacji – bibliografia dostępnych opracowań*. Powołano trzy Grupy Robocze oraz przeprowadzono cykl warsztatów: Nr 1 – *Przedsiębiorczość i potrzeby innowacyjne przedsiębiorstw regionu* (8 grudzień 2003 r., Zielona Góra, firma TRAX S.A); Nr 2 – *Badania naukowe – wzmocnienie powiązań nauki i przemysłu* (28 listopad 2003 r., Zielona Góra, UZ); Nr 3 – *Usługi z zakresu transferu technologii i finansowania* (3 grudzień 2003 r., LUW w Gorzowie Wlkp.)¹.

W ramach prac nad Lubuską Regionalną Strategią Innowacji powołano Komitet Sterujący (organ nadzoru i kontroli), na czele z Wicemarszałkiem Województwa, reprezen-

¹ Podczas gdy Kierownikiem Projektu był prof. J. Korbicz w wykonaniu zadań 1-8 uczestniczyli także: prof. R. Rohatyński, prof. M. Kuczma, dr inż. Z. Jocz, dr inż. Sł. Kłos, mgr inż. K. Jarosiński, mgr inż. J. Patalas. Listę zadań Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji zawiera Załącznik 1.

tujący najważniejsze instytucje i organizacje regionalne działające na polu innowacji i technologii, w następującym składzie: Wicemarszałek Województwa Lubuskiego – Edward Fedko, Radni Sejmiku Województwa Lubuskiego – prof. Marian Eckert, Cezary Mirosław Symonowicz, Uniwersytet Zielonogórski – prof. Marian Nowak (do 03.2004 prof. Józef Korbicz), Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wlkp. – dr Maciej Dudziak, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie – prof. Krzysztof Dzieńdziura, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze – Antoni Rutka, LfC Sp. z o.o. w Zielonej Górze – dr inż. Lechosław Ciupik, Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Metrologii Elektrycznej „Metrol” w Zielonej Górze – Jerzy Dobrzyński, Agencja Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze – Arkadiusz Pintał, Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna w Kostrzynie – Krzysztof Giniewski, Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki w Gorzowie Wlkp. – dr Jacek Robak, Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie – Kazimierz Kisiel, Lubuski Urząd Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim – Bohdan Tołkacz, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze – Roman Fedak (od 08.2004 r.). Podczas wizyty studyjnej „Krajowa koncepcja innowacji oraz wspieranie technologii w Brandenburgii jako centralny element regionalnej strategii innowacji” (wrzesień 2004 r.) dokonano wymiany doświadczeń oraz uzyskano informacje dotyczące budowy oraz funkcjonowania systemu innowacji w Brandenburgii. W rozmowach ze strony niemieckiej uczestniczyli m.in. Minister Gospodarki Brandenburgii – Ulrich Junghanns, prof. Klaus-Peter Schulze (Brandenburska Agencja Przyszłości), prof. Andreas Timmermann (Ministerstwo Brandenburgii), prof. Michael Gross (BC Brandenburg Capital), dr Christoph Weber (Park Biotechnologii Luckenwalde), dr Ulrich Dietzsch (Centrum Technologii Teltow), dr Rolf Banisch oraz przedsiębiorcy.

W październiku 2004 r. w wybranych miejscowościach województwa lubuskiego zostały przeprowadzone warsztaty lokalne, na które zaproszono przedstawicieli przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz gmin i powiatów: Żagań 11.10.2004 – powiaty: żagański, żarski, Zielona Góra 12.10.2004 r. – powiaty: zielonogórski, krośnieński, nowosolski, wschowski, Świebodzin 13.10.2004 r. – powiaty: sulęciński, słubicki, świebodziński, Gorzów Wlkp. 14.10.2004 r. – powiaty: gorzowski, międzyrzecki, strzelecko-drezdenecki. W dniu 22 grudnia 2004 r. w Sali Kolumnowej Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze przeprowadzono warsztaty regionalne, na które zaproszono przedstawicieli przedsiębiorstw i instytucji otoczenia biznesu oraz przedstawicieli wszystkich gmin i uczelni wyższych województwa lubuskiego. Podczas warsztatów generowano, weryfikowano i oceniano propozycje do analizy SWOT, misji, wizji, celów strategicznych, głównych i operacyjnych, a także propozycje i mechanizm współdziałania pomiędzy elementami projektowanego systemu innowacji*.

Struktura Lubuskiej Strategii Innowacji: Misja: Tworzenie warunków stwarzających podstawy trwałej przewagi konkurencyjnej Regionu.

Wizja: Kształtowanie proinnowacyjnej kultury i edukacji rozwijającej kreatywność i innowacyjność oraz tworzenie form instytucjonalnej współpracy w celu wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorców i gospodarki województwa lubuskiego wobec innych regionów w kraju i UE.

Cel generalny: Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego.

Cele strategiczne wynikające z obszarów strategicznych to:

1. Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu.
2. Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowa-

* Informacyjno-analityczną bazę stanowiło opracowanie pt. „Analiza wybranych obszarów konkurencyjności i innowacyjności w województwie lubuskim”, UZ, Zielona Góra 2004 r.

cyjnej w regionie.

3. Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm.

Dla poszczególnych celów strategicznych sformułowano cele główne i operacyjne oraz karty zadań.

Przedstawiona poniżej Lubuska Regionalna Strategia Innowacji została opracowana według metodologii zgodnej z zaleceniami Komisji Europejskiej, celami, kierunkami i wytycznymi budowy społeczeństwa informacyjnego, polskiej polityki naukowej i gospodarczej, programów wspierania MŚP itp. przez zespół pod kierunkiem Daniela Fica w składzie: Magdalena Graczyk, Janina Stankiewicz, Maria Fic oraz Joanna Wyrwa, Janina Jędrzejczak-Gas i Robert Wysocki i jest realizacją zadania Nr 9 Projektu*.

Dziękujemy Wszystkim Osobom i Instytucjom, których wiedza, informacje i dane przyczyniły się do powstania tej wersji dokumentu.

* Zob. Załącznik 1.

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i innowacyjnej województwa lubuskiego*

1.1. Podstawowe informacje o województwie

Województwo lubuskie leży w środkowo-zachodniej części Polski i graniczy: na północy z województwem zachodniopomorskim, na wschodzie z województwem wielkopolskim, na południu z województwem dolnośląskim, na zachodzie z Republiką Federalną Niemiec (lubuski odcinek polsko-niemieckiej granicy to 195,6 km). Pod względem powierzchni Ziemia Lubuska jest jednym z mniejszych regionów w Polsce. Powierzchnia województwa wynosi 13 989,2 km², co stanowi 4,5% obszaru Polski (trzynaste miejsce w kraju). Województwo podzielone jest na 14 powiatów, w tym 2 grodzkie: Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra, 12 powiatów ziemskich oraz 83 gminy. Region ma charakter dualny i posiada dwa duże ośrodki miejskie – Gorzów Wielkopolski z siedzibą wojewody lubuskiego oraz Zielona Góra z siedzibą władz samorządowych (sejmiku i urzędu marszałkowskiego).

Podstawowy układ sieci drogowej województwa tworzą przede wszystkim publiczne drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe – o łącznej długości 6618 km. Drogi krajowe o długości 809 km stanowią 12% układu podstawowego województwa, drogi wojewódzkie o długości 1551,5 km stanowią 23%, drogi powiatowe o długości 4258 km stanowią 65%. Wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni w 2002 r. wynosił 55,86 km.

Region lubuski przecina 36 linii kolejowych o łącznej długości 1459,7 km. Linie magistralne oraz pierwszorzędne stanowią około 57% wszystkich linii. Gęstość sieci kolejowej na 100 km² wynosi 6,5 km.

Układ komunikacyjny regionu ma istotne znaczenie dla zapewnienia jego spójności przestrzennej poprzez łączenie ośrodków regionalnych i subregionalnych. Dobra dostępność komunikacyjna decyduje także o otwartości przestrzeni regionu na regiony sąsiednie i świat i jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o wzroście jego konkurencyjności.

1.2. Ludność**

Liczba ludności województwa lubuskiego wynosi 1 008 196 osób, tj. 2,6% ludności całego kraju i plasuje region lubuski na ostatnim miejscu w Polsce. Województwo lubuskie należy do regionów o najniższej gęstości zaludnienia – na 1 km² przypada 72 mieszkańców, przy średniej krajowej 124 osoby. Na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Województwo lubuskie charakteryzuje dodatni przyrost naturalny przy ujemnym saldzie ruchu migracyjnego.

Poziom urbanizacji województwa lubuskiego jest przeciętny (64,8%, z tego 25% w obu miastach stołecznych). Podobną strukturę osadniczą mają całe ziemie zachodnie i północne. W miastach województwa lubuskiego w 2003 r. mieszkało 649,6 tys. osób (tj. 64,4% ogółu ludności województwa), na wsi – 359,2 tys. osób (tj. 35,6% ogółu ludności województwa). Liczba ludności zamieszkałej w miastach nieznacznie przewyższa średnią krajową.

Ważnym wskaźnikiem obrazującym strukturę demograficzną ludności jest wielkość i proporcje ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli od 0 do 17 roku życia, w wieku

* Dane liczbowe zawarto w załączniku 2 (Tabele 1-28).

** Zob. Załącznik 2 – Tabele 1-5.

produkcyjnym, czyli kobiety od 18 do 60 roku życia i mężczyźni od 18 do 65 roku życia, oraz w wieku poprodukcyjnym, który obejmuje kobiety powyżej 60 roku życia i mężczyzn powyżej 65 roku życia. Województwo Lubuskie, zarówno na tle kraju, jak i wobec sąsiednich regionów, wyróżnia się stosunkowo wysokim odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz niższym odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym. To region o relatywnie korzystnej strukturze wiekowej ludności – niemal 25% wszystkich mieszkańców stanowią osoby młode.

W regionie lubuskim prognozy demograficzne, opracowane w oparciu o najnowsze dane statystyczne, wskazują, że do 2030 r. nastąpi systematyczne zmniejszenie liczby ludności.

1.3. Edukacja*

Region lubuski posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Baza edukacyjna, na terenie województwa lubuskiego, jest równomiernie rozmieszczona. W roku szkolnym 2003/2004 we wszystkich typach szkół kształciło się 192 433 dzieci, młodzieży i dorosłych, co stanowi 19,1% ludności województwa. Liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży systematycznie maleje. Liczba szkół podstawowych funkcjonujących w roku szkolnym 2003/2004 była mniejsza o 127, tj. o 26,9% w porównaniu z rokiem szkolnym 1998/1999. W analogicznym okresie liczba gimnazjów wzrosła o 17 – 12,8% (okres 1999/2000 – 2003/2004, w którym powstały pierwsze szkoły gimnazjalne). W okresie 1998/1999 – 2003/2004 wzrosła liczba szkół średnich, w tym najbardziej liczba liceów ogólnokształcących – o 17 szkół, tj. 31,5%. O 77 szkół (tj. 45,8%) zwiększyła się, w tym samym czasie, liczba średnich szkół zawodowych, zmalała natomiast liczba szkół zasadniczych – o 20, tj. o 28,2 %.

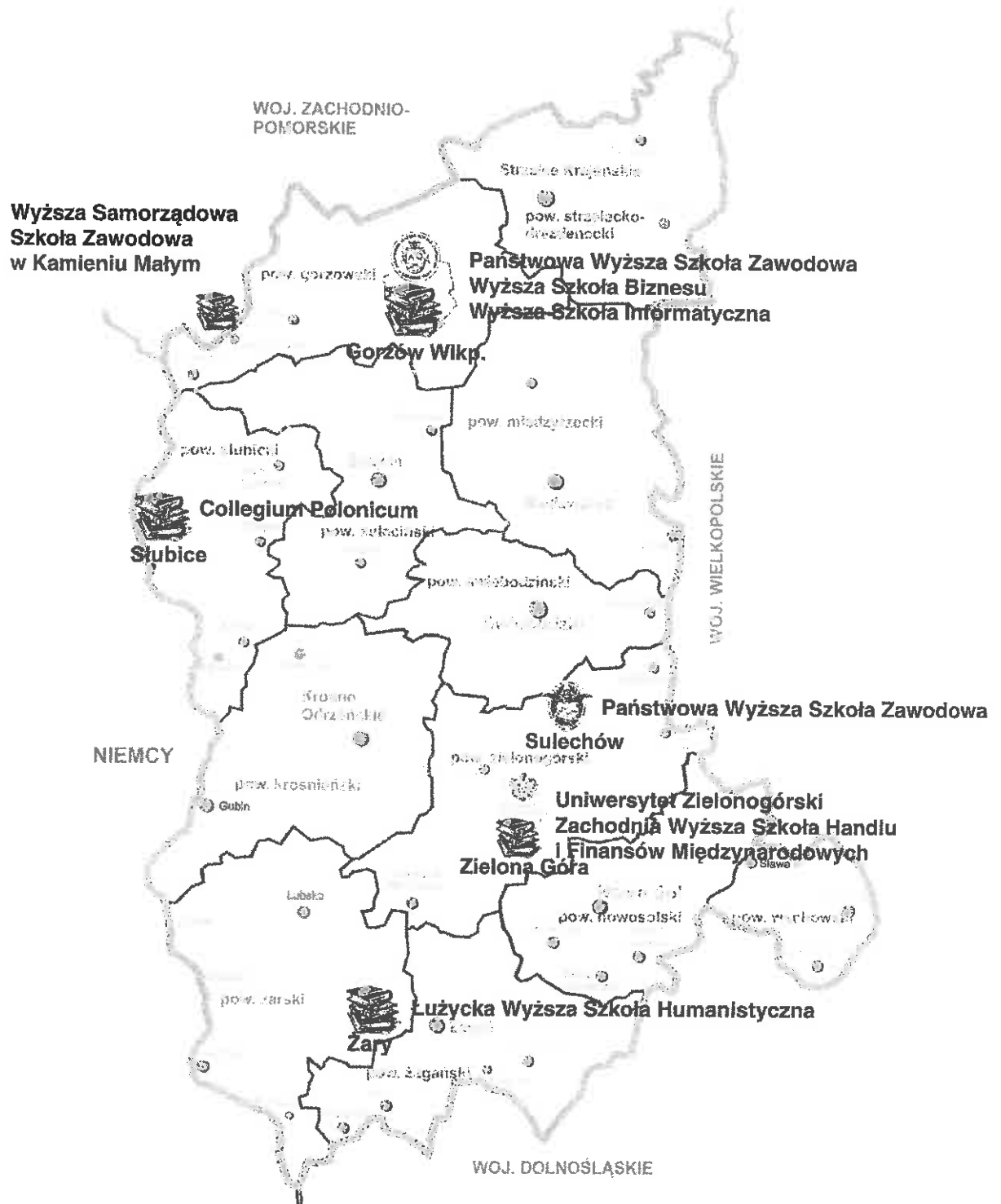
W Polsce miarą służącą do oceny dostępności kształcenia jest wskaźnik skolaryzacji. Jest to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określanej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania (współczynnik skolaryzacji brutto). Województwo lubuskie dysponuje zasobami dobrze wykształconych kadr na poziomie średnim i wyższym. Analiza zmian współczynnika skolaryzacji brutto pozwala optymistycznie spoglądać w przyszłość. Znaczny wzrost wartości tego wskaźnika dla szkolnictwa wyższego pozwala mieć nadzieję, że zwiększy się odsetek osób posiadających wyższe wykształcenie. Podobny kierunek zmian wskazuje wskaźnik skolaryzacji dla szkolnictwa średniego ogółem oraz dla szkolnictwa średniego ogólnokształcącego. Zgodnie z oczekiwaniami, zmniejszył się wskaźnik skolaryzacji w szkolnictwie zasadniczym zawodowym.

Atutem województwa jest sieć szkół wyższych. W województwie lubuskim funkcjonuje 9 uczelni wyższych: Uniwersytet Zielonogórski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, Państwowa Wyższa Szkoła w Gorzowie Wlkp., Wyższa Szkoła Biznesu w Gorzowie Wlkp., Wyższa Informatyczna Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wlkp., Akademia Wychowania Fizycznego Oddział Zamiejscowy w Gorzowie Wlkp., Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Zielonej Górze, Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna w Żarach, Uniwersytet Europejski Viadrina z Collegium Polonicum w Ślubicach oraz Wyższa Samorządowa Szkoła Zawodowa w Kamieniu Małym – Rys. 1.

O potencjale uczelni decyduje przede wszystkim zatrudniona w niej kadra naukowo-dydaktyczna. Jej dynamiczny rozwój przyczynił się do zwiększenia liczby kierunków

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 6-8.

kształcenia, podnoszenia limitów przyjęć na studia, jak i do uzyskiwania uprawnień do kształcenia na poszczególnych poziomach – licencjackim i inżynierskim, magisterskim

Rys. 1. Uczelnie wyższe województwa lubuskiego

i doktoranckim. Kadre naukowo-dydaktyczną lubuskich uczelni wyższych stanowi 1448 pełnozatrudnionych nauczycieli akademickich, w tym 303 profesorów (tj. 20,9%). Na 1 nauczyciela akademickiego przypada około 16 studentów.

Rozwój kadry umożliwił sukcesywne zwiększenie liczby studentów. W szkołach wyższych województwa lubuskiego w roku akademickim 2003/2004 studiowało 33 568 osób, w tym na studiach dziennych 17 696. Dzięki szerokiej ofercie edukacyjnej lokalnych uczelni, stworzone zostały miejscowej młodzieży możliwości uzyskania wyższego wykształcenia we własnym regionie. Absolwenci lubuskich uczelni mogą stanowić zaplecze kadrowe dla wszystkich typów podmiotów gospodarczych, dla systemu edukacji, administracji publicznej, sektora ubezpieczeń i finansów.

1.4. Przedsiębiorczość*

Transformacja polskiej gospodarki, dokonująca się od początku lat dziewięćdziesiątych, spowodowała dynamiczny rozwój przedsiębiorczości. W 1990 r. w województwie lubuskim funkcjonowało około 25,8 tys. podmiotów gospodarczych, w 1995 r. – ponad 71,8 tys., a w 2003 r. – ponad 97,3 tys. W latach 1990-2003 w województwie lubuskim wyraźnie zaznaczył się wzrost liczby podmiotów sektora prywatnego. W 2003 r. w porównaniu z rokiem 1990 ich liczba wzrosła o 291,8%. Jak wynika z danych statystycznych w 2003 r. w województwie lubuskim zarejestrowanych było ogółem 92 070 podmiotów prywatnych, co stanowiło 94,6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

W latach 1990-2003 w województwie lubuskim nastąpił wzrost liczby spółek, zakładów osób fizycznych, a także fundacji i stowarzyszeń. W okresie tym, miał natomiast miejsce znaczny spadek liczby tradycyjnych przedsiębiorstw państwowych. O ile w 1990 r. w województwie lubuskim działało 338 przedsiębiorstw państwowych, to w 1996 r. liczba ta wyniosła 161, a w 2003 r. – 55. W latach 1990-2003 zmniejszyła się również liczba spółdzielni z 617 w 1990 r. do 520 w 2003 r.

Sektor prywatny województwa lubuskiego charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem. Świadczy o tym znaczna dominacja działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne. Ta forma organizacyjno-prawna stanowiła w 2003 r. aż 81,0% liczby podmiotów prywatnych. Ponadto na początku lat 90. miała miejsce bardzo wysoka dynamika wzrostu liczby tych podmiotów gospodarczych. W latach 1990-1994 liczba zakładów osób fizycznych zwiększyła się o 187,7%.

W latach 1990-2003 szczególny dynamizm rozwojowy cechował spółki. Liczba spółek wzrosła z 822 w 1990 r. do 11 825 w 2003 r. Ponadto na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że:

- w latach 1993-2003 liczba spółek prawa handlowego wzrosła o 149,1%, w tym *spółek akcyjnych* o 146,7%, *spółek z ograniczoną odpowiedzialnością* o 130,1%, spółek komandytowych o 850%, natomiast spółek jawnych o 896%,
- w 2003 r. liczba spółek cywilnych w stosunku do 1993 r. wzrosła o 21,5%,
- w latach 2001-2003 w województwie lubuskim zarejestrowano pierwsze spółki partnerskie,
- w 2003 r. w województwie lubuskim działało ogółem 11 825 spółek, w tym 52,4% spółek cywilnych, 41,1% spółek z o.o., 1,6% spółek akcyjnych oraz 4,9% pozostałych spółek.

Jak wynika z danych statystycznych, największą grupę podmiotów prywatnych stanowią w województwie lubuskim przedsiębiorstwa zaklasyfikowane do sekcji G

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 9-13.

(handel i naprawy). W 2003 r. w sekcji handel i naprawy funkcjonowało 36,4% podmiotów prywatnych, podczas gdy w pozostałych sekcjach ich udział był znacznie niższy i wyniósł np. w przemyśle – 9,1%, w budownictwie – 8,8%, zaś w hotelach i restauracjach – 3,4%. Należy jednak zauważyć, że podmioty prywatne w sekcji handel i naprawy nie stanowią najszybciej rozwijającej się formy działalności.

W latach 1998-2003 w województwie lubuskim nastąpił wzrost liczby podmiotów prywatnych we wszystkich sekcjach *EKD*. Największy przyrost miał miejsce w sekcjach: pośrednictwo finansowe (85,1%), obsługa nieruchomości i firm; nauka (50,3%), hotele i restauracje (22,5%), najmniejszy natomiast w sekcjach: budownictwo (4,8%), przetwórstwo przemysłowe (4,5%), handel i naprawy (4,2%) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (3,35%).

Istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa lubuskiego w całym okresie transformacji odegrał sektor prywatny. Ekspansja tego sektora, a w szczególności dynamiczny rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (*MŚP*) zapoczątkował korzystne zmiany w gospodarce województwa.

W latach 1994-1997 liczba aktywnych małych i średnich przedsiębiorstw (*MŚP*) w regionie lubuskim zwiększyła się o 18 583 (53,7%). W roku 1998 odnotowano spadek liczby *MŚP* o ponad 7,7%, przy czym liczba przedsiębiorstw małych zmniejszyła się o 7,7%, natomiast średnich o 10,9%. W roku 1999 liczba *MŚP* wzrosła ponownie, prawie o 6,0%. Niestety w kolejnych latach można zaobserwować duży spadek liczby aktywnych *MŚP*. W 2001 r. liczba *MŚP* była najniższa w całym analizowanym okresie. W 2001 r. w porównaniu do roku 1999 liczba średnich firm spadła o 8,7%, natomiast małych – aż o 19,9%.

W województwie lubuskim, podobnie jak w Polsce, sektor *MŚP* zapewnia miejsca pracy większości zatrudnionych, a także tworzy nowe miejsca pracy. W latach 1996-1997 w województwie lubuskim liczba pracujących w całym sektorze przedsiębiorstw wzrosła o 2,9%, przy czym w sektorze *MŚP* wzrosła o 6,6%, a w przedsiębiorstwach dużych zmniejszyła o 5,2%. Z danych statystycznych wynika jednak, że w latach 1998-2001 liczba pracujących w sektorze rynkowym systematycznie spadała. Na koniec 2001 r. w sektorze rynkowym pracowało około 16,3% osób mniej niż w dniu 31 grudnia 1998 r. To załamanie wzrostowej tendencji zatrudnienia spowodowane było spadkiem liczby pracujących zarówno w przedsiębiorstwach dużych, jak i w sektorze *MŚP*. Największy spadek liczby pracujących odnotowano jednak w przedsiębiorstwach dużych – około 40,0%. Z kolei w przedsiębiorstwach małych i średnich spadek ten był znacznie mniejszy. Liczba pracujących w *MŚP* zmniejszyła się o 6,7%, w tym w firmach małych o 7,9%, a w – średnich o 4,0%.

1.5. Działalność inwestycyjna *

W całym okresie transformacji, nakłady inwestycyjne w województwie lubuskim kształtowały się na relatywnie niskim poziomie (ok. 2% nakładów w kraju). W sekcji budownictwo, handel i naprawy oraz hotele i restauracje odnotowano znaczny spadek wielkości nakładów inwestycyjnych (w cenach bieżących). Ponadto analiza dynamiki nakładów inwestycyjnych w poszczególnych sekcjach *EKD*, a także analiza wskaźnika udziału sekcji *EKD* w nakładach ogółem w latach 1998-2002 wskazuje, że działalność inwestycyjna regionu charakteryzuje się znaczną amplitudą wahań. Przykładowo, w sekcji I w 1998 r. w porównaniu do roku poprzedniego, nakłady inwestycyjne obniżyły się o 20,9%, w 1999 r. – nastąpił wzrost o 77,2%, a w 2001 r. – odnotowano spadek o

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 14-16.

36,3%. Podobne wahania można zaobserwować w przypadku wszystkich analizowanych sekcji EKD.

Z analizy struktury nakładów inwestycyjnych według wybranych sekcji EKD wynika, że inwestycje w województwie lubuskim, podobnie jak w Polsce, koncentrują się w sekcji: D (przetwórstwo przemysłowe), G (handel i naprawy), K (obsługa nieruchomości i firm, nauka) oraz I (transport, gospodarka magazynowa i łączność). W 2002 r. wymienione sekcje angażowały 61,1% ogółu nakładów inwestycyjnych regionu.

W latach 1998-2002 w województwie lubuskim obniżyła się aktywność inwestycyjna przemysłu. W 1998 r. udział przemysłu w całkowitych nakładach inwestycyjnych województwa stanowił 41,5%, natomiast w 2002 r. – 36,7%. W tym samym okresie zwiększyła się natomiast aktywność inwestycyjna sekcji K (obsługa nieruchomości i firm; nauka). W latach 1998-2002 wskaźnik udziału nakładów inwestycyjnych sekcji K w inwestycjach ogółem w województwie lubuskim wyniósł w 1998 r. – 10,0%, 1999 r. – 10,8%, 2000 r. – 13,6%, 2001 r. – 13,5%, 2002 r. – 18,2%.

Pod względem intensywności inwestowania MŚP, województwo lubuskie zajmowało w ostatnich latach 14 miejsce w kraju, plasując się tylko przed województwem opolskim i podlaskim. W latach 1996-2000 dynamika wzrostu nakładów inwestycyjnych MŚP w województwie lubuskim była niższa od krajowej. Wyrazem spadku aktywności inwestycyjnej MŚP w województwie lubuskim w latach 1996-2000 jest również zmniejszający się udział inwestycji sektora MŚP województwa lubuskiego w krajowych nakładach inwestycyjnych. Wskaźnik struktury dla tego regionu w 1996 r. wyniósł 2,8%, 1997 r. – 2,5%, 1998 r. – 2,5%, 1999 r. – 2,0%, a w 2000 r. tylko 1,6%. W 2001 r. miała miejsce odwrotna sytuacja – dynamika wzrostu nakładów inwestycyjnych MŚP w województwie lubuskim była wyższa niż w Polsce. W 2001 r. w województwie lubuskim, w porównaniu do roku poprzedniego, inwestycje MŚP wzrosły o ponad 30%, natomiast w Polsce obniżyły się o około 15%.

Przeciętne nakłady inwestycyjne MŚP w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo wyniosły w województwie lubuskim w 2001 r. 27,3 tys. zł i były wyższe o ponad 131% od poziomu z roku 1996 (w cenach bieżących). W 2001 r. w województwie lubuskim nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo wyniosły w małych firmach 12,0 tys. zł, w średnich 1 686,1 tys. zł. W porównaniu z rokiem 1996 najszybciej, bo prawie o 290,9% wzrosły nakłady w firmach średniej wielkości, natomiast w firmach małych tylko o 60,0%.

W latach 1996-2000, w województwie lubuskim nakłady inwestycyjne MŚP w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo były niższe niż w kraju (w 1996 r. – o 14,0%, a w 2000 r. – aż o 40%). Prawidłowość ta dotyczy zarówno przedsiębiorstw małych, jak i średnich. Niewielka poprawa miała miejsce w 2001 r. – w województwie lubuskim i w Polsce nakłady te kształtowały się na podobnym poziomie (ok. 27 tys. zł). Powyższe dane, świadczą więc, o niskiej aktywności inwestycyjnej MŚP w województwie lubuskim.

1.6. Handel zagraniczny

W 2001 r. udział województwa lubuskiego w ogólnym eksporcie Polski kształtował się na poziomie 3,2%. Udział w imporcie kraju w tym samym roku wynosił 1,8%. W latach 1998-2001 wartość eksportu systematycznie rosła, z poziomu 929,2 mln USD w 1998 r. do 1154,1 mln USD w 2001 r. Jeżeli wartość eksportu w 1998 r. przyjąć za 100, to w 2001 r. eksport wynosił 124,2 (w tym samym czasie analogiczny wskaźnik dla Polski kształtował się na poziomie 128,8). Wartość importu w 2001 r. osiągnęła w regionie lubuskim 905 mln USD i należy podkreślić, iż trwale utrzymane jest dodatnie

saldo bilansu handlu zagranicznego. W 2001 r. nadwyżka eksportu nad importem wynosiła 249 mln USD.

Wysokie tempo wzrostu cechowało także eksport *per capita*. W roku 1998 wynosił on w przeliczeniu na jednego mieszkańca 921 USD, a w roku 2001 wzrósł do 1143 USD (tj. o 24%). Zwiększył się także udział w eksporcie województwa firm z kapitałem zagranicznym z 62,7% do 69,8%. Udział MŚP w eksporcie uległ natomiast w analogicznym okresie obniżeniu i wynosił odpowiednio 54,5% i 46,8%. Analizę struktury towarowej eksportu i importu przeprowadzono w szerszym przedziale czasowym, a mianowicie w okresie sześcioletnim (1995-2001), wykorzystując w tym celu dane opracowane przez *IBnGR* w 2002 r. Eksport województwa lubuskiego cechuje niewielka koncentracja towarowa. Najważniejszym towarem eksportowym są meble, chociaż ich procentowy udział w eksporcie uległ w analizowanym przedziale czasowym obniżeniu – z 17,2% do 11,5%. Znacznemu obniżeniu uległ także eksport odzieży i bielizny osobistej z tkanin, który w 1995 r. zajmował drugą pozycję w ogólnej strukturze eksportu województwa, a obecnie przesunął się na pozycję ósmą.

Analiza struktury importu województwa lubuskiego pozwala ocenić, jak wielki jest w nim udział dóbr inwestycyjnych, których napływ z zagranicy mógłby przyczynić się do modernizacji bądź powiększenia potencjału produkcyjnego regionu i zwiększenia stopnia innowacyjności jego gospodarki. Spośród dóbr inwestycyjnych na liście najważniejszych wyrobów importowych znajdują się maszyny i urządzenia dla pozostałych gałęzi przemysłu, ale zajmują one dopiero czwarte miejsce. Pozycję pierwszą z 8,6% udziałem w ogólnej strukturze importu województwa zajmują półfabrykaty i wyroby papiernicze, a następnie inne dobra surowcowe i zaopatrzeniowe. Porównanie dziesięciu najważniejszych wyrobów eksportowych i importowych województwa prowadzi do interesującego spostrzeżenia, że pięć spośród nich jest jednocześnie eksportowane i importowane. Może to sugerować, że część handlu regionu lubuskiego ma charakter wymiany wewnątrzgałęziowej.

Wśród rynków eksportowych województwa lubuskiego dominują kraje UE, a największym rynkiem zbytu jest wciąż rynek niemiecki – 62,9%. Dalsze pozycje zajmują: rynek włoski z 5,4% udziałem, francuski – 4,2%, holenderski – 3,4%, duński – 2,7%, angielski – 2,2%, belgijski – 2,1%, czeski – 1,9% oraz litewski i słowacki z udziałem 1,7%.

W latach 1995-2001 zaobserwować można istotne zmiany w strukturze eksportu analizowanego według czynników produkcji. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w analizowanym przedziale czasowym w eksporcie regionu lubuskiego systematycznie zwiększał się udział dóbr technologicznie przetworzonych. Ich udział w całkowitym eksporcie województwa zwiększył się z 5,4% w 1995 r. do 12,2% w roku 2001. Udział produktów surowcochłonnych w tym samym przedziale czasowym wynosił odpowiednio 13,4% i 21,7%, natomiast udział produktów pracochłonnych uległ zmniejszeniu z 57,7% do 43,4%. Udział wyrobów kapitałochłonnych w eksporcie województwa, po pewnych wahanach osiągnął poziom z 1995 r.

1.7. Udział kapitału zagranicznego w gospodarce województwa*

Na przestrzeni ostatnich lat w gospodarce regionu obserwuje się systematyczny wzrost udziału kapitału zagranicznego. Liczba spółek akcyjnych z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonujących na obszarze województwa lubuskiego zwiększyła się w latach 2000-2003 o 38%, a ilość spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (z kapitałem

* Zob. Załącznik 2 – Tabela 17.

zagranicznym) wzrosła w analogicznym przedziale czasowym o 9,4%. Zwiększył się także udział firm z kapitałem zagranicznym w eksporcie województwa. W roku 1998 wynosił on 62,7%, a w 2001 r. – 69,8%.

Należy podkreślić, że firmy z kapitałem zagranicznym w porównaniu z przedsiębiorstwami krajowymi charakteryzują się ponad dwukrotnie wyższą skłonnością do eksportu (mierzoną udziałem eksportu w całości przychodów) niż firmy wyłącznie z kapitałem polskim. Dowodem na to jest wzrost udziału firm z kapitałem zagranicznym w eksporcie Polski do 56,2% oraz w imporcie do 54,2% w 2000 r.

Do największych inwestorów zagranicznych w regionie zalicza się:

- Kronopol w Żarach – należy do szwajcarskiej grupy Krono Holding AG, wytwarzającej płyty wiórowe, płyty MDF oraz inne produkty z drewna;
- Arctic Paper S.A. w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej – dzięki inwestycji szwedzkiej firmy Trebuk AB stał się jednym z największych w Polsce producentów papieru;
- Rockwool z Danii – posiada zakład w Cigacicach produkujący wełną mineralną dla budownictwa;
- meblarski koncern Ikea ze Szwecji – posiada fabryki Swedwood Poland Ltd. w Zbąszynku/Chlastawie i Babimoście;
- Rhodia Polyamide Polska z Gorzowa Wielkopolskiego – firma z kapitałem francuskim kontynuująca tradycje Stilonu, producent włókien technicznych;
- Volkswagen Elektro-Systemy w Gorzowie Wielkopolskim – własność niemieckich firm Volkswagen i Siemens, zajmuje się wytwarzaniem wiązek elektrycznych dla przemysłu samochodowego;
- chorwacka Podravka w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej produkująca przyprawy kuchenne;
- ICT Poland w Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej – włoski koncern produkujący galanterię papierniczą;
- Moltech Polska z Sulęcina – firma z kapitałem amerykańskim produkująca wiązki i kable dla elektroniki;
- Steinpol z Rzepina – firma z kapitałem niemieckim produkująca meble;
- Pekpol Central Soya Bieganów – polsko-holendersko-amerykańska spółka wytwarzająca paszę dla zwierząt.

1.8. Sektor wysokich technologii*

Poziom innowacyjności firm województwa lubuskiego kształtuje się na poziomie przeciętnym w kraju. Firmy te wytwarzają 8,2% nowych – w skali rynku – produktów, co przekłada się na dość wysoki udział sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych w sprzedaży ogółem, wynoszący 12,8% (najwyższy wskaźnik w Polsce – 15,4% występuje w województwie śląskim).

W latach 1999-2003 wartość produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych wzrosła dwa i półkrotnie z 443,8 mln zł do 1134,1 mln zł., jednak udział tych wyrobów w wartości sprzedaży ogółem, w województwie lubuskim, zmniejszył się dwukrotnie, z 25,8% do 12,8%.

Sprzedaż wyrobów nowych w skali rynku zwiększyła z 242,9 mln zł do 726,0 mln zł., czyli prawie trzykrotnie, natomiast ich udział w produkcji sprzedanej ogółem spadł z 14,15% do 8,2% sprzedaży ogółem. Sprzedaż wyrobów nowych i zmodernizowanych, wytworzonych przez średnie przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 50-249 osób wzro-

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 18-21.

sła dziesięciokrotnie z 61,8 mln do 661,1 mln zł. Ta grupa przedsiębiorstw dostarczyła w roku 2003 ponad połowę wartości sprzedaży tych wyrobów – 58,7% (w 1999 r. – 13,9%). Świadczy to o ogromnych możliwościach tych podmiotów w zakresie unowocześniania i udoskonalania produkcji. Ta grupa przedsiębiorstw zastąpiła przedsiębiorstwa duże, które zmniejszyły tempo unowocześnienia swojej produkcji – w 2003 r. dostarczały tylko 41,3% całkowitej sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych, gdy w 1999 r. było to 86,5%.

Rozwijanie produkcji w zakresie dóbr wysoko przetworzonych i zaawansowanych technologicznie pozwoliłoby odejść od dotychczasowej niekorzystnej dla województwa specjalizacji międzygałęziowej. Umożliwiłoby to zwiększenie eksportu i poprawę pozycji w handlu międzynarodowym.

W latach 1999-2003 nastąpił wyraźny wzrost wartości produkcji sprzedanej według poszczególnych poziomów techniki. W poszczególnych sektorach kształtował się on następująco: w sektorze *wysokiej techniki* – wzrost siedmiokrotny, *średnio-wysokiej techniki* – prawie czterokrotny, *średnio-niskiej techniki* – trzydziestopięciokrotny i *niskiej techniki* – czterokrotny. Mimo tak znacznego wzrostu sektor wysokiej techniki dostarcza tylko 1,76% wartości sprzedaży, sektor średnio-wysokiej techniki – około 17%, średnio-niskiej techniki – 19,8%, a niskiej techniki – 60,2% (2003 r.).

Wartość produkcji sprzedanej przypadająca na 1 zatrudnionego w sektorze wysokiej techniki w latach 2002-2003 była prawie dwukrotnie niższa niż w pozostałych sektorach (wysoka technika – 84 tys. zł, średnio-wysoka technika – 146,3 tys. zł, średnio-niska technika – 148,4 tys. zł, niska technika – 162 tys. zł), mimo, że przedsiębiorstwa sektora wysokiej techniki dostarczają produkty nowoczesne, decydujące o kierunku rozwoju gospodarki w regionie i regionalnej konkurencyjności. W województwie lubuskim sektor wysokiej techniki wymaga wsparcia ze strony władz regionalnych.

Wzrostowi wartości produkcji sprzedanej towarzyszy wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Największe zmiany zaobserwowano w grupie przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 49 osób. W sektorze wysokiej techniki ilość tych podmiotów wzrosła o 12,1% (w okresie 1999-2003), w sektorze średnio-wysokiej techniki – wzrost wynosi 11%, w sektorze średnio-niskiej techniki jest to 4,7%, a w sektorze niskiej techniki tylko 0,5%. Jest to zjawisko korzystne, wskazujące na zmianę struktury podmiotów na korzyść sektora wysokiej i średnio-wysokiej techniki.

W grupie przedsiębiorstw średnich o liczbie pracujących od 50 do 249 osób i przedsiębiorstw dużych, o liczbie pracujących powyżej 249 osób, w latach 1999-2003, liczba podmiotów gospodarczych utrzymywała się prawie na stałym poziomie, tylko w sektorze średnio-niskiej techniki wzrosła o 30%.

Pracujący w sektorze wysokiej techniki stanowili w 2002 r. 0,9%, a w 2003 – 0,96% ogółu pracujących w województwie lubuskim. Udział pracujących w obu sektorach: wysokiej i średnio-wysokiej techniki wyniósł w 2002 r. 6,2%, a w 2003 r. 6,35% ogółu pracujących. Natomiast udział pracujących, w sekcji przetwórstwo przemysłowe, w sektorze wysokiej techniki zmienił się z 3,07% w 2002 r. na 3,22% w 2003 r., w sektorze średnio-wysokiej techniki utrzymał się na tym samym poziomie 17,9%, w sektorze średnio-niskiej techniki zmienił się z 18,14% na 20,56%, a w sektorze niskiej techniki zmniejszył się z 60,88% na 58,27%.

Udział pracujących w sektorze wysokiej techniki w województwie lubuskim jest mniejszy niż przeciętnie w Polsce.

W latach 2001-2003 przeciętne nakłady inwestycyjne przypadające na 1 podmiot kształtowały się następująco:

- sektor wysokiej techniki – w 2001 r. – 15,1 tys. zł, w 2003 r. – 12,4 tys. zł,

- sektor średnio-wysokiej techniki – w 2001 r. – 89,3 tys. zł, w 2003 r. – 183,7 tys. zł,
- sektor średnio-niskiej techniki – w 2001 r. – 40,3 tys. zł, w 2003 r. – 54,2 tys. zł,
- sektor niskiej techniki – w 2001 r. – 73 tys. zł, w 2003 r. – 57,7 tys. zł.

O szansach rozwoju przedsiębiorstw w regionie, oprócz wydatków na inwestycje decydują wydatki na *działalność innowacyjną*. W województwie lubuskim udział przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną kształtował się na poziomie nie odbiegającym od przeciętnej w kraju: w 1999 r. było to 18,9% przedsiębiorstw, w 2001 r. – 42,8% i w 2003 r. 37,2 przedsiębiorstw przemysłowych. Oznacza to, że firmy zaczynają przywiązywać coraz większą wagę do wprowadzania innowacji.

Innowacyjność regionalnych przedsiębiorstw można zwiększyć zachęcając do współpracy przedsiębiorstwa małe (nie ponoszące wydatków na B+R) i duże (ponoszące takie wydatki).

Przedsiębiorstwa województwa lubuskiego ponoszą niewielkie nakłady na innowacje.

- W sektorze wysokiej techniki było to przeciętnie 16,9 tys. zł w 2001 r. i 17,7 tys. zł w 2003 r.
- W sektorze średnio-wysokiej techniki wydatki te kształtowały się na poziomie: 81,6 tys. zł w 2001 r. i 42,6 tys. zł w 2003 r.
- W sektorze średnio-niskiej techniki, jedno przedsiębiorstwo wydało średnio na innowacje 29,7 tys. zł w 2001 r. i 37,1 tys. zł w 2003 r.
- W sektorze niskiej techniki przedsiębiorstwa wydały przeciętnie na innowacje w 2001 r. – 19,8 tys. zł i 10,5 tys. zł w 2003 r.
- W latach 1999-2003, corocznie, bardzo wysokie nakłady na działalność innowacyjną ponoszone były w dziale „Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych”, zaliczane do poziomu średnio-niskiej techniki.
- W okresie 1999-2001 wysokie nakłady na działalność innowacyjną widoczne są w sektorze średnio-wysoka technika „Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep” i „Produkcja wyrobów chemicznych, bez produkcji wyrobów farmaceutycznych”. Niestety od roku 2002 obserwuje się spadek nakładów na działalność innowacyjną w działach wysokiej i średnio-wysokiej techniki.

Struktura 25 wybranych produktów przetwórstwa przemysłowego województwa lubuskiego w 2003 r. według poziomu nowoczesności technologicznej *OECD* przedstawia się następująco:

1. Sektor wysokiej techniki: sprzęt i urządzenia medyczne; instrumenty i przyrządy pomiarowe i kontrolne, badawcze i nawigacyjne; włókna chemiczne; tworzywa sztuczne.
2. Sektor średnio-wysokiej techniki: maszyny i urządzenia odlewnicze; maszyny i urządzenia dla przemysłu spożywczego; piece grzewcze; osprzęt oświetleniowy i lampy elektryczne; wyposażenie elektryczne do silników i pojazdów mechanicznych; aparatura elektryczna rozdzielcza i sterownicza.
3. Sektor średnio-niskiej techniki: szkło i wyroby ze szkła; wyroby z betonu i gipsu; konstrukcje metalowe; wyroby metalowe (opakowania z metali lekkich); rury; wyroby izolacji termicznej z wełny mineralnej; cegły, dachówki i pozostałe ceramiczne materiały budowlane.
4. Sektor niskiej techniki: produkty mleczarskie; mięso drobiowe; wyroby wędliniarskie; wyroby włókiennicze; tkaniny; obuwie; papier i wyroby z papieru; drewno i wyroby z drewna.

Jak widać obok tradycyjnych branż funkcjonują w regionie branże innowacyjne, które nie są jednak znaczące i aby stały się podstawą rozwoju gospodarczego należałoby wzmacniać ich potencjał w przyszłości.

Analizując sektor wysokich technologii w województwie można stwierdzić:

1. Struktura wartości produkcji sprzedanej, pracujących, udział największych przedsiębiorstw oraz udział najważniejszych wyrobów w przemyśle przetwórczym (sekcja przetwórstwo przemysłowe według *PKD*) w 2003 r. według poziomów techniki wykazuje, iż w województwie lubuskim słabo rozwinięte są sektory średnio-wysokiej techniki i wysokiej techniki.
2. Branże: sprzęt i urządzenia medyczne, instrumenty i przyrządy pomiarowe i kontrolne, badawcze i nawigacyjne reprezentują duży potencjał innowacyjny, chociaż posiadają marginalny udział w przychodach ze sprzedaży województwa. Ze względu na występowanie małych firm o wysokiej innowacyjności powinny być wspierane i rozwijane. W ramach parku naukowo-technologicznego można by stworzyć infrastrukturę (laboratoryjną) dla tych branż.
3. W branżach tradycyjnych silnie rozwija się przemysł drzewno-meblarski, przemysł spożywczy. Oprócz kilku dużych firm działa wielu drobnych wytwórców. Brakuje natomiast stowarzyszeń branżowych i rozwiniętych form współpracy, które wzmocniłyby tę gałąź gospodarki w regionie. Również regionalne jednostki naukowe nie składają tym branżom ofert. Komentując powyższe wskazania można stwierdzić, że np. branża przetwórstwa spożywczego coraz silniej absorbuje nowoczesne technologie i zaawansowane produkty innych branż (np. opakowania). Z uwagi na duży potencjał surowcowy, możliwości technologiczne i dostęp do kanałów dystrybucji, rozwój tej branży jest kluczowy do wykorzystania atutów jakie posiada region w chwili akcesji do UE.
4. Warunkiem włączenia przedsięwzięć innowacyjnych do projektu LRSI jest podjęcie inicjatywy przez zainteresowane firmy oraz zawiązanie grupy branżowej. Lista branż wskazanych jako kluczowe dla LRSI jest otwarta – oznacza to, że przedsięwzięcia pojawiające się w różnych branżach mogą być wspierane w ramach strategii. Branże te mogą wyłonić się w wyniku współpracy między firmami oraz firm z podmiotami B+R. Opracowanie przez grupę współpracujących firm strategii branżowej będzie niezbędnym warunkiem do włączenia branży do programów LRSI.
5. W województwie lubuskim występują zorganizowane obszary przemysłowe – Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, której potencjał można wykorzystać do tworzenia skupisk nowoczesnych firm przemysłowych.
6. Ważną rolę w rozwoju specjalizacji regionu mogą odegrać struktury klastrowe. W chwili obecnej brak jednak wyraźnych więzi wskazujących na powstawanie klastra, można jednak wskazać na następujące obszary aktywności gospodarczej, w których mogłyby się rozwinać grona: wysoka technika – sprzęt i urządzenia medyczne, instrumenty i przyrządy pomiarowe i kontrolne, badawcze i nawigacyjne; niska technika (branże tradycyjne) – przemysł drzewny i meblarski, turystyka, ewentualnie zdrowa żywność.

W województwie lubuskim funkcjonuje grupa dużych korporacji międzynarodowych. Dla regionu byłoby korzystne przekonanie tych firm do kooperacji z regionalnymi podmiotami B+R, łącznie z inwestowaniem przez nie w regionalny sektor badawczy, przede wszystkim zlokalizowany w uczelniach wyższych. Firmy te tworzą nowoczesne miejsca pracy dla absolwentów zarówno uczelni wyższych jak i szkół średnich, przyczyniając się do powstania wysoko wykwalifikowanych kadr, uczestniczących w procesie transferu wiedzy. Duże przedsiębiorstwa nie są jednak ani źródłem technologii

ani odbiorcą dla małych i średnich firm. Bliskość geograficzna nie jest dla nich ważnym źródłem doboru kooperantów. Nie należy się spodziewać, że duże przedsiębiorstwa mogą być inicjatorami lub ośrodkami ogniskującymi rozwój klastrów, czy innych podobnych struktur gospodarczych w regionie.

1.9. Turystyka międzynarodowa i krajowa *

Województwo lubuskie ze względu na dobry stan środowiska, różnorodność przyrodniczo-krajobrazową i liczne zabytki architektury jest w sposób naturalny predysponowane do rozwoju turystyki i rekreacji. Obok największego w Polsce obszaru wydm łądowych (okolice Skwierzyny), licznych wzgórz morenowych, kilkuset jezior, głównie w środkowej i północnej części województwa, dwóch parków narodowych – częściowo zlokalizowanych na obszarze województwa (Drawieński i Ujście Warty), siedmiu parków krajobrazowych, 51 rezerwatów przyrody, znajdują się tu także ciekawe zabytki architektury: pałace w Żaganiu, Kargowej, zamki w Międzyrzeczu, Łagowie, obiekty sakralne w Żaganiu i Gościkowie/Paradyżu. Zabytkowe fortyfikacje tworzy Międzyrzecki Rejon Umocniony (MRU) stanowiący podziemną trasę turystyczną i rezerwat nietoperzy w Nietopereku. W Ochli warto odwiedzić skansen dawnego budownictwa wiejskiego, a w Świerkocinie park dzikich zwierząt.

Te wszystkie atrakcje przyrodniczo-krajobrazowe stwarzają sprzyjające warunki do rozwoju różnorodnych form turystyki: pieszej, rowerowej, windsurfingu, żeglarstwa, kajakarstwa, wędkarstwa, myślistwa. Lasy są atrakcyjnym miejscem dla grzybiarzy i zbieraczy runa leśnego. Zaplecze dla rozwoju różnych form turystyki i rekreacji stanowi ciągle rozwijana sieć szlaków turystycznych: pieszych, wodnych, rowerowych. Liczne są również miejscowości i ośrodki wypoczynkowe. Do najbardziej znanych należą: Głębokie koło Międzyrzecza, Dobiegniew, Lubniewice, Lubrza, Łagów, Niesulice, Przełazy, Wilkowo, Pszczew, Sława, Trzciel.

Atrakcyjność turystyczną zwiększają odbywające się corocznie na Ziemi Lubuskiej imprezy i wydarzenia kulturalne. Należy do nich wrześniowe Święto Winobrania w Zielonej Górze, które ściąga do miasta tysiące turystów. Towarzyszą mu liczne imprezy – muzyczne, taneczne, filmowe i sportowe. Wielkim zainteresowaniem cieszą się również coroczne Międzynarodowe Spotkania Zespołów Cygańskich w Gorzowie Wielkopolskim, przyciągające zespoły Romów z całej niemal Europy. W sierpniu, wcześniej w Żarach a obecnie w Kostrzynie, odbywa się Przystanek Woodstock, impreza plenerowa z udziałem kilkudziesięciu polskich zespołów rockowych.

W Łagowie odbywa się Lubuskie Lato Filmowe – kameralny międzynarodowy festiwal filmów fabularnych. Proeuropejski charakter ma „Wiosna nad Nysą” – coroczna impreza obejmująca polski Gubin i niemieckie Guben, miasta z dwu stron granicy.

Od kilku lat, coraz bardziej na terenie województwa rozwija się agroturystyka. Mimo tak interesującej oferty dla odwiedzających województwo lubuskie, ciągle jeszcze rozwoju wymaga szeroko rozumiana infrastruktura turystyczna, ponieważ nadal identyfikuje się liczne zagrożenia dla środowiska związane z rozwojem turystyki i rekreacji.

Należy podkreślić, iż powszechność występowania korzystnych warunków do rozwoju turystyki uzasadniła wyróżnienie w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego* i w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego* rozległych obszarów o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Strefę tę określono jako obszar sprzyjający rozwojowi turystyki i rekreacji pobytowej. Jest ona rozbudowana przestrzennie

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 22-23.

szczególnie w północnej części województwa w obrębie młodoglacjalnych pojezierzy. Funkcję turystyczno-rekreacyjną powinno się zatem w tej strefie traktować jako priorytetowy kierunek rozwoju. Należy tu wspierać inicjatywy gospodarcze w tym zakresie oraz wysiłki na rzecz dalszej poprawy stanu środowiska oraz ochrony jego walorów, w tym także harmonii krajobrazu z jego elementami kulturowymi.

Według analiz przeprowadzonych w 2002 r. przez Instytut Turystyki w Warszawie województwo lubuskie na tle innych regionów zajęło pierwsze miejsce pod względem liczby przyjazdów cudzoziemców, lecz ostatnie – pod względem liczby przyjętych turystów zagranicznych. Z szacowanej na 0,15 mln liczby turystów blisko połowę stanowili Niemcy. Województwo miało najwyższy po zachodniopomorskim udział przejazdów tranzytem, wysoki udział przyjazdów w odwiedziny do krewnych lub znajomych i na zakupy oraz najniższy udział przyjazdów typowo turystycznych. Lubuskie charakteryzował najwyższy udział przyjazdów zorganizowanych samodzielnie i najniższy – zorganizowanych przez biura podróży: udział pobytów na wsi należał do najwyższych, a pobytów w miastach – do najniższych wśród województw. Przeciętne wydatki na osobę i na jeden dzień pobytu były w regionie lubuskim najniższe, podobnie jak udział wydatków na noclegi.

Turyści krajowi w 2002 r. odbyli 1,3 mln podróży do miejscowości położonych na terenie województwa lubuskiego. Około połowy przyjazdów długookresowych i krótkookresowych zrealizowali przybysze z innych województw. Najczęściej odwiedzali region lubuski mieszkańcy dolnośląskiego, wielkopolskiego oraz śląskiego. Odwiedziny te miały zarówno charakter pobytów długo, jak i krótkookresowych. Z oszacowanych na 0,5 mln przyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych, dwie piąte stanowiły pobyty trwające 5 dni i dłużej. Przeważały odwiedziny u krewnych lub znajomych, a udział podróży służbowych należał do najniższych w Polsce. Lubuskie miało jeden z najwyższych udziałów przyjazdów długookresowych zorganizowanych indywidualnie i najniższy – zorganizowanych przez biura podróży. Natomiast udział krótkookresowych przyjazdów – zorganizowanych przez biura podróży i inne instytucje był najwyższy wśród wszystkich województw. Średnia długość krótkich pobytów była największa w Polsce. Udział krótkich pobytów w sezonie letnim był najwyższy w kraju, w okresie zaś zimowym i jesiennym najniższy.

1.10. Działalność badawczo-rozwojowa*

Z analizy nakładów na działalność B+R w latach 1999-2002 wynika, że województwo lubuskie otrzymało najmniej środków. Średnioroczne nakłady w tych latach na działalności B+R w województwie lubuskim wyniosły 24,9 mln zł. W porównaniu do województwa mazowieckiego województwo lubuskie otrzymało 83,5-krotnie mniej środków, a porównując do województwa opolskiego, gdzie liczba mieszkańców jest zbliżona do województwa lubuskiego, województwo otrzymało 1,5-krotnie mniej.

Na podstawie danych za lata 1999-2002 można zauważyć, że województwo lubuskie jest jednym z pięciu województw (w tym: opolskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie), w których liczba ludności przekracza 1000 osób na jednego badacza. W pozostałych województwach liczba ta wynosi około 500 osób.

W latach 1999-2002 odnotowano niewielki wzrost (4,3%) poniesionych nakładów na działalność badawczo-rozwojową przypadających na jednego mieszkańca Polski. Pomiedzy 2000 i 2001 r. nakłady kształtowały się na tym samym poziomie, a w 2002 r. odnotowano spadek nakładów o około 4,7%. Dla województwa lubuskiego wskaźnik

* Zob. Załącznik 2 – Tabele 24-28, oraz Załącznik 3.

kształtował się w następujący sposób: w 1999 r. nakłady na jednego mieszkańca wyniosły 18,17 zł, w 2000 r. 37,11 zł, w 2001 r. 17,47 zł, a w 2002 r. 25,00 zł.

W 2003 r. w porównaniu do 2000 r., nakłady na działalność badawczą i rozwojową wzrosły 1,1 razy, natomiast zmniejszyły się (9,2 razy) nakłady na zakup gotowej technologii w postaci dokumentów i praw. Na ostatnią działalność w roku 2003 sektor publiczny nie wydał złotówki. Gros nakładów (98,1%) poniesiono w sektorze prywatnym.

W województwie lubuskim przedsiębiorstwa średniej wielkości stosunkowo dużo przeznaczyły nakładów na oprogramowanie – 1,17 zł na 1000 mieszkańców (w kraju – 1,08 zł) oraz nakładów inwestycyjnych na środki trwałe – 110,9 zł na tysiąc mieszkańców (w kraju – 54,0).

W województwie lubuskim jest więcej automatycznych linii produkcyjnych, natomiast mniej niż w Polsce (5,8% do 7,4%) jest centrów obróbkowych, ale tyle samo co w Polsce – robotów i manipulatorów przemysłowych.

Wśród technologii informatycznych utrzymuje się przewaga w latach 2001–2002 lokalnych sieci komputerowych typu LAN, ale zmniejsza się ich zastosowanie. Natomiast zwiększa się zastosowanie elektronicznej wymiany danych – system EDI oraz zastosowanie *CAD/CAM*. Zastosowanie obu technologii jest wyższe w województwie lubuskim niż w Polsce.

Zróznicowana jest wielkość nakładów na działalność inwestycyjną w podstawowych rodzajach przetwórstwa przemysłowego w 2003 r. Najwięcej nakładów na działalność badawczą i rozwojową poniesiono w przetwórstwie przemysłowym: produkcja wyrobów z metali – 75,1%, produkcja artykułów spożywczych i napojów – 3,2%, produkcja maszyn i urządzeń – 2,3% ogółu wydatków.

Zmniejszył się wskaźnik relacji nakładów wewnętrznych na B+R do PKB w latach 2000-2002 a równocześnie był bardzo niski w relacji do średniej krajowej. W roku 2000 wynosił 0,13 (kraj – 0,75), w 2001 r. – 0,23 (kraj – 0,70) i w 2002 r. – 0,10 (kraj – 0,65). Również wskaźnik nakładów wewnętrznych na B+R na 1 mieszkańca w zł był znacznie niższy niż w kraju: w 2000 r. – 37,1 zł (kraj – 124,1), w 2001 r. – 17zł (kraj – 126) i w 2002 r. – 25 zł (kraj – 120). Mieliśmy do czynienia z bardzo wysoką niestabilnością wielkości nakładów na B+R, co utrudniało zachowanie ciągłości i skuteczności działalności badawczej i rozwojowej.

Z danych dotyczących struktury nakładów na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania w latach 2000-2002 wynika, że w województwie lubuskim rosło finansowanie z budżetu państwa z 77,1% do 83,0%, podczas gdy w kraju było ono niższe i malało (z 63,4% do 61,1%). Finansowanie przez podmioty gospodarcze było bardzo niestabilne: w 2000 r. niższe niż w kraju – 22,8% (kraj – 24,5%), w 2001 r. znacznie wyższe – 36,8% (kraj – 24,3%) oraz dużo niższe w 2002 r. – 15,2% (kraj – 22,7%). Placówki naukowe PAN, jednostki badawczo-rozwojowe (JBR) finansowały B+R dopiero w 2002 r. na poziomie 1,8%, podczas gdy w Polsce średnia w tych latach wynosiła – 7,6%. Nie było w województwie lubuskim finansowania przez organizacje międzynarodowe, w Polsce średnio – 3%. Województwo cechowało się w tych latach stosunkowo najmniejszymi średnimi nakładami budżetowymi i pozabudżetowymi na prace B+R przypadające na jednego mieszkańca. Z analizy danych nakładów wewnętrznych bieżących na B+R w latach 2000-2002 wynika, że w województwie lubuskim wzrastał udział na badania podstawowe stosowane i spadał – na prace rozwojowe. Większe znaczenie przywiązywano do badań rozwojowych. Wartość aparatury naukowo-badawczej zaliczonej do środków trwałych zmieniała się nieco inaczej w jednostkach rozwojowych i szkołach wyższych w latach 2000-2003. W pierwszych wzrastała czterokrotnie w 2001 r. i w następnych latach spadała, osiągając w 2003 r. mniej

niż dwukrotną wartość z 2000 r. Natomiast w szkołach wyższych wzrosła w 2001 r. jedynie 1,6 razy, spadła w 2002 r. i znów wzrasta w 2003 r., ale osiągnięta wartość stanowi zaledwie czwartą część wartości z 2000 r. Jeśli dodamy, że stopień zużycia wspomnianej aparatury w 2003 r. w szkołach wyższych wyniósł 95,9% i w jednostkach rozwojowych – 81%, to taką sytuację należy uznać za wielce niepokojącą dla dalszego dynamizowania potencjału badawczo-rozwojowego w województwie lubuskim.

Współczynnik wynalazczości, czyli liczba zgłoszeń patentowych przypadająca na 10 tys. mieszkańców, zmniejszył się o 0,2 w województwie lubuskim w 2002 r. w porównaniu do 2000 r.

W województwie lubuskim, w latach 2000-2002 wzrosła z 6 do 8 liczba licencji czynnych, czyli takich które w danym posiadają ważną w całości albo w części umowę licencyjną. Wzrosła także liczba udzielonych patentów z 1 w 2001 r. do 4 w 2002 r. – natomiast zmniejszyła się liczba zgłoszonych wynalazków krajowych z 28 do 26.

W województwie lubuskim na 1000 pracowników przypada 2,65 zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej.

W latach 2000-2003 zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej województwa w sektorze przedsiębiorstw wyraźnie zmalało, natomiast w rządowym – wzrosło a w szkolnictwie wyższym – utrzymywało się na podobnym poziomie. Wskaźnik zatrudnienia w B+R według poziomu wykształcenia na 1000 pracowników w 2002 r. był ponad dwa razy niższy w województwie lubuskim niż w Polsce (4:9,3). Jednocześnie liczba badaczy zatrudnionych w działalności B+R przypadająca na 1000 osób aktywnych zawodowo (w przeliczeniu na ekwiwalentny czas pracy) osiągnęła poziom 4,5 w Polsce, a tylko 1,7 – w województwie lubuskim w 2002 r.

W latach 2001-2003 zmniejszyła się liczba jednostek prowadzących działalność B+R. W 2001 r. było – 11, w 2002 r. – 8 i w 2003 r. – 6.

W województwie lubuskim, jak wynika z badań ankietowych jedynie w 21,6% badanych przedsiębiorstwach prowadzona jest działalność B+R, a w 12,29% – planuje się jej wprowadzenie w latach 2004-2010. Wspomniana działalność jest finansowana przede wszystkim z własnych bieżących środków. Jedynie kilka przedsiębiorstw (7) współfinansuje badania z innymi firmami, niektóre (4 przedsiębiorstwa) korzystają z dotacji KBN. Z tych badań wynika także, iż co czwarte badane przedsiębiorstwo współpracuje z firmami konsultingowymi, co piąte – wyższymi uczelniami i co szóste – z ośrodkami badawczo-rozwojowymi. Współpracują w zakresie: nowych technologii (21,1%), szkolenia pracowników (20,2%), doradztwa i konsultacji (19,2%) oraz w zakresie uzyskiwania certyfikatów i atestów (17,8%). Bariery współpracy są: brak oferty (23,9%), brak informacji o takich jednostkach (22,5%), trudne i długie procedury (12,2%), brak informacji o możliwościach transakcji (11,7%), i wąskie a nawet brak możliwości zastosowania rozwoju omawianych jednostek w obszarze działalności firmy (11,7%).

W Lubuskiem należy liczyć się z trudnościami w procesie efektywnego włączenia się do europejskiego systemu wymiany doświadczeń technologicznych. Działania te mają co prawda charakter uzupełniający wobec polityki prowadzonej na szczeblu poszczególnych państw członkowskich, ale stwarzają szanse na nawiązanie efektywnych kontaktów międzynarodowych, uzyskanie dodatkowego finansowania oraz otrzymanie wsparcia technologicznego dla MŚP w regionie.

1.11. Instytucje wsparcia biznesu*

Przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub zamierzają zainwestować w województwie lubuskim, mogą skorzystać z pomocy wielu regionalnych instytucji otoczenia biznesu. Są to zarówno instytucje finansowe, jak i doradcze, informacyjne i szkoleniowe, agencje rozwoju regionalnego, izby i stowarzyszenia gospodarcze, organizacje pracodawców, *inkubatory przedsiębiorczości*. Formą współpracy organizacji samorządu gospodarczego i instytucji wspierających rozwój gospodarczy jest Lubuski Sejmik Gospodarczy, utworzony jako pierwszy w kraju.

W regionie istnieją także oddziały i filie około 100 banków – pod tym względem Lubuskie ma najwyższy wskaźnik w kraju ponad 9 oddziałów bankowych na 100 tys. mieszkańców. Przygraniczne położenie regionu sprawia, że wiele instytucji okołobiznesowych ma ponadregionalny lub międzynarodowy charakter. Jedną z najważniejszych instytucji jest Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki (TWG) – spółka akcyjna utworzona z inicjatywy rządów Polski i Niemiec. Głównym zadaniem TWG jest wspieranie polsko-niemieckich przedsięwzięć gospodarczych, promocja regionów przygranicznych i kojarzenie partnerów i kontrahentów gospodarczych. Spółka publikuje też bardzo przydatne przedsiębiorcom wydawnictwa dotyczące, np. prawa polskiego i niemieckiego.

Nawiązywaniu polsko-niemieckich kontaktów gospodarczych, a także współpracy w innych dziedzinach, sprzyjają także dwa lubuskie euroregiony: „Sprewa-Nysa-Bóbr” i „Pro-Europa Viadrina”.

W Zielonej Górze działa Agencje Rozwoju Regionalnego, która wspierają lokalne inicjatywy gospodarcze i współpracę międzynarodową, zajmuje się też doradztwem. Część podmiotów wsparcia biznesu należy do Krajowego Systemu Usług. Lista ośrodków Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw Region IV – województwo Lubuskie: Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Zielonej Górze, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej, Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie, Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Zielonej Górze, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze, Fundacja „Przedsiębiorczość”, Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego (WZDZ) w Gorzowie Wielkopolskim.

Analizując potencjał instytucji otoczenia biznesu można stwierdzić, że:

- Oferta instytucji wsparcia jest standardowa i relatywnie płytka, zapewniająca jedynie podstawowy poziom usług. Instytucje te skarżą się także na niewielki popyt ze strony przedsiębiorców, co stanowi barierę ich rozwoju. Zainteresowanie sektora przedsiębiorstw ich usługami jest niewielkie. Instytucje wsparcia powinny więc wziąć na siebie obowiązek budowania świadomości przedsiębiorców na temat innowacji i nowych technologii. Instytucje wsparcia nie dysponują wysoko wykwalifikowaną kadrą, która mogłaby współpracować z przedsiębiorcami. Należy stworzyć taki system wymiany informacji, aby był dostępny dla każdego przedsiębiorcy, np. instytucje *one stop shop*. Zwiększenie możliwości korzystania mikro-przedsiębiorstw ze specjalistycznego doradztwa przyczyni się do podniesienia jakości i efektywności zarządzania oraz zwiększy zdolność korzystania z programów pomocowych.
- Część instytucji współpracuje ze sobą sporadycznie – nie ma między nimi powiązań sieciowych. Dla zbudowania systemu wsparcia innowacyjności niezbędne jest utworzenie powiązań formalnych między instytucjami, np. w obsza-

* Zob. Załącznik 4.

rze wymiany informacji o realizowanych przedsięwzięciach, współpracujących specjalistach, itp.

- Ważnym elementem działalności funkcjonujących obecnie instytucji wsparcia jest funkcja informacyjna – powinna ona zostać utrzymana, szczególnie w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorstwa funduszy strukturalnych, niezbędne jest jednak także systematyczne rozszerzanie oferty świadczonych usług przede wszystkim o zagadnienia transferu nowych technologii, umiejętności planowania strategicznego rozwoju technologii, problemy działalności gospodarczej w Europie. Należy dążyć, aby instytucje wsparcia pozafinansowego przedsiębiorstw, zgodnie z Europejską Kartą Małych Przedsiębiorstw, oferowały usługi w dziesięciu kluczowych obszarach*.
- Regionalna Instytucja Finansująca działająca w strukturze Agencji Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze dokonuje w regionie dystrybucji środków z europejskich programów strukturalnych. Należy zwiększyć rolę tej instytucji w budowanym systemie finansowego wspierania innowacji.
- Wprowadzaniu działań związanych z innowacyjnością sprzyja upowszechnienie certyfikacji, które prowadzi do porządkowania procesów w firmie. Należy dążyć do wprowadzania przez przedsiębiorstwa systemów zapewnienia jakości, zarządzania środowiskiem, norm *HACCP*. Część tych funkcji wypełnia Agencja Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze, i na jej bazie można budować system upowszechniania certyfikacji.
- W obszarze finansowych instytucji wsparcia MŚP, poza Regionalną Instytucją Finansującą (Agencja Rozwoju Regionalnego) i lokalnymi funduszami pożyczkowymi w regionie funkcjonuje Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych i komercyjny Fundusz MIKRO. W województwie lubuskim działają dwa lokalne fundusze pożyczkowe, jeden przy Stowarzyszeniu Wspierania Małej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie, drugi przy Fundacji „Przedsiębiorczość” w Żarach**. Fundusz MIKRO w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp., jest za drogi dla przedsiębiorstw w początkowej fazie rozwoju oraz niedostępny dla firm działających krócej niż 6 miesięcy. Brak jest jednak rozwiniętego systemu finansowego wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych, co stanowi barierę nie do przebycia przez mikro- i małe przedsiębiorstwa. Sposobem rozwiązania problemu może być wspólne inwestowanie przez firmy w opracowanie nowych produktów, np. w centrum technologii lub parku technologicznym. Należy wspierać rozwój regionalnych instytucji i instrumentów finansowania innowacji. Wraz ze wzrostem wykorzystania funduszy strukturalnych znaczenie barier finansowych może ulec zmniejszeniu.
- W województwie lubuskim całkowicie brak nowoczesnych rozwiązań w zakresie finansowania innowacji, np. funduszu typu *venture capital*, funduszy *seed capital*, inwestorów typu *business angels* (bezpośrednio inwestujących w przedsięwzięcia innowacyjne).

Aktualnie istniejący system wsparcia innowacji w województwie należy uznać za niewystarczający w stosunku do potrzeb budowania innowacyjnej gospodarki. Porów-

* Edukacja i szkolenia dla przedsiębiorczości, tańsze i szybsze uruchomienie działalności gospodarczej, lepsze ustawodawstwo i przepisy regulacyjne, dostęp do kwalifikacji, polepszanie dostępu przez internet, uzyskanie większych korzyści z jednolitego rynku, opodatkowanie i zagadnienia finansowe, wzmocnienie zdolności technologicznej małych przedsiębiorstw, wykorzystanie udanych przykładów e-biznesu i zapewnienie wsparcia najlepszym małym firmom, rozwinięcie silniejszego i efektywniejszego sposobu reprezentowania interesów małych przedsiębiorstw w Unii i w skali kraju.

** 1 lutego 2005 r. rozpoczął działalność Lubuski Fundusz Pożyczkowy przy ARR w Zielonej Górze.

nanie go z infrastrukturą innowacyjną w innych regionach Polski i Europy wskazuje na konieczność jego szybkiej rozbudowy. Niezbędne wydaje się utworzenie wspólnej platformy informacyjnej dla przedsiębiorstw – powołanie Lubuskiego Centrum Innowacji.

1.12. Bariery rozwoju innowacyjności w regionie

Najczęściej wymienianymi przez badanych przedsiębiorców barierami innowacyjności są: wysokie koszty pracy – podatki i obciążenia ZUS (78,8%), brak kapitału na modernizację (73,2%), sytuacja polskiej gospodarki (61,0%), nieskuteczna polityka wspierania przedsiębiorczości (55,4%), „biurokracizm” administracji państwowej (52,6%), niekorzystna polityka państwa wobec MŚP (52,6%). Gros wskazywanych barier to zewnętrzne – na poziomie makro.

Zagrożeniem jest również malejący od 1991 r. z 1,05 do 0,56 w 2003 r. wskaźnik udziału wydatków na B+R w Produkcie Krajowym Brutto. W Narodowym Planie Rozwoju w latach 2004-2006 poziom nakładów na naukę ustalono jako 1,5%. Strategia Lizbońska wyznacza jako cel osiągnięcie wysokości tych nakładów na poziomie 3% PKB do 2010 r. Niezbędny jest wzrost nakładów pozabudżetowych, a to wymaga wprowadzenia instrumentów ekonomiczno-finansowych takich, które zachęciłyby przedsiębiorców do inwestowania w sferę B+R.

Możliwości racjonalizacji wydatków na B+R można, w tym dla województwa lubuskiego, upatrywać w narodowym programie *Foresight*, wyznaczającym priorytetowe kierunki rozwoju nauki i technologii dla polskiej gospodarki i społeczeństwa.

Nie ma w województwie lubuskim Regionalnego Koordynatora Systemu Wspierania MŚP, który miał być powołany, jak wynika z analizy „Programu rozwoju MŚP w województwie lubuskim”. Lubuski Sejmik Gospodarczy nie posiada własnej strony www, a rozmiary korzystania z oficjalnej strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego www.lubuskie.pl przez przedsiębiorców jest niemożliwe do oceny, ponieważ odwiedziny na stronie internetowej nie są rejestrowane.

W programie Lubuskiej Przedsiębiorczości przyjęto promowanie współpracy z firmami na rynkach krajów UE i pozostałych, a między innymi Rosji, Ukrainy i Białorusi. Realizacja tego programu nie zaowocowała, jak dotąd, wymianą techniczno-technologiczną.

Inhibitorem dla inwestycji badawczo-rozwojowych stał się także system podatkowy. Przedsiębiorstwa od każdej złotówki zainwestowanej w badania muszą co najmniej kilka groszy oddawać rządowi w formie podatków. Informuje o tym tzw. indeks hojności podatkowej stosowany przez OECD (IBnGN i PP, 2004 r.).

Stosunkowo niskie wyposażenie gospodarstw domowych w komputery i niski dochód na gospodarstwo domowe grożą poszerzeniem zjawiska wykluczenia cyfrowego, zaś wysokie bezrobocie – rozszerzaniem sfery osób społecznie wykluczonych a w następstwie zmniejszenie aktywnych zawodowo, w tym – innowacyjnie.

Trzeba zauważyć, że wzrosło zainteresowanie badanych przedsiębiorstw środkami UE, ulgami inwestycyjnymi, umorzeniami kredytów i grantami. Respondenci oczekują od władz samorządowych powołania lubuskiego banku regionalnego, wsparcia finansowego dla tworzenia inkubatorów przedsiębiorców i zwiększania tempa uzbrojeń terenów.

2. Analiza SWOT

Analizę SWOT regionu lubuskiego w dziedzinie innowacji oparto na:

- diagnozie stanu rzeczywistego potencjału społeczno-gospodarczego,
- wynikach badań empirycznych dokonanych w ramach realizacji projektu,
- propozycjach wypracowanych podczas warsztatów branżowych (grudzień 2003 r.) oraz lokalnych i regionalnych (październik 2004 r., grudzień 2004 r.)^{*}.

Analiza SWOT pozwoliła na uzyskanie opinii i uwag odnośnie atutów, możliwości oraz pozytywnych cech regionu lubuskiego umożliwiających obecnie i w przyszłości podejmowanie działań służących rozwojowi innowacyjności. Z drugiej strony przedstawiono czynniki ograniczające tę działalność. Prace nad analizą SWOT umożliwiły sformułowanie misji, wizji, celów strategicznych, głównych i operacyjnych służących rozwojowi innowacyjności w regionie lubuskim.

MOCNE STRONY

Hierarchia
ważności

Edukacja

wzrost aspiracji edukacyjnych młodych ludzi	3,07
dobry kapitał intelektualny (dobrze wykształcona i doświadczona kadra)	2,82
nowe specjalności i kierunki kształcenia	2,79
znaczący potencjał naukowo-badawczy uczelni wyższych i innych jednostek edukacyjnych	2,43
realizacja innowacyjnych, autorskich programów edukacyjnych	2,22

Nauka i sektor B+R

wysoka świadomość jednostek B+R w zakresie znaczenia innowacji dla rozwoju społeczno-gospodarczego	2,64
wprowadzanie nowych technologii na wyższych uczelniach i w jednostkach B+R	2,43
duże doświadczenie zawodowe pracowników jednostek B+R wynikające z udziału w międzynarodowych projektach badawczych	2,41
bogate doświadczenie jednostek B+R w zakresie rozwiązywania problemów technicznych i organizacyjnych	2,20
specjalistyczne laboratoria	2,09
duży ilościowy potencjał sektora B+R	2,06
dobrze przykłady projektów badawczych opracowanych przy udziale i współpracy przedsiębiorstw	1,99

Przedsiębiorstwa

dobra marka wielu firm	2,78
stosowanie systemów jakości	2,77
umiejętność wykorzystania nawiązanych kontaktów z innymi przedsiębiorstwami w kraju i zagranicą w celu wdrażania nowych rozwiązań innowacyjnych	2,69
wysoki poziom eksportu przedsiębiorstw	2,68
istniejące kontakty zagraniczne przedsiębiorstw stanowiące możliwość korzystania z doświadczeń europejskich	2,55
stosunkowo nowoczesny park maszynowy	2,54
wprowadzenie przez część przedsiębiorstw nowoczesnych technik zarządzania	2,52
wysoki udział sprzedaży nowych lub zmodernizowanych produktów/usług w ogólnej sprzedaży	2,41
istnieje grupa innowacyjnych przedsiębiorstw	2,23
wysoki udział firm wprowadzających nowe rozwiązania w zakresie produktu, metody produkcji lub organizacji do praktyki gospodarczej	2,20
wzrost zatrudnienia w firmach o wyższej innowacyjności	2,03

^{*} Na warsztatach określono także hierarchię ważności oferty badawczej zespołów naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego – Załącznik 5.

Otoczenie biznesu

działalność instytucji wspierania biznesu silnie zorientowana na usługi szkoleniowo-doradcze	2,45
silna orientacja instytucji na zadania związane z doradztwem, szkoleniami dla MŚP	2,41
działalność instytucji wsparcia silnie zorientowana na MŚP	2,38
rosnący potencjał instytucji wspierania biznesu	2,36
duża liczba ośrodków w Krajowym Systemie Usług (KSU)	1,91

SLABE STRONY**Hierarchia
ważności****Edukacja**

słaba znajomość języków obcych	3,11
niskie lub nieodpowiednie kwalifikacje lokalnego rynku pracy (niedostatek wysoko wykwalifikowanych kadr)	3,04
niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy	3,04
niewystarczające zaplecze warsztatowe i laboratoryjne szkół i uczelni	2,96
niewystarczające praktyczne przygotowanie absolwentów do pracy w przedsiębiorstwach	2,89
system kształcenia nie rozwijający postaw przedsiębiorczych	2,77
mały udział przedsiębiorstw w finansowaniu rozwoju edukacji	2,68
skromny potencjał akademicki	2,61

Nauka i sektor B+R

niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową	3,25
niski udział środków pozabudżetowych w finansowaniu działalności badawczo-rozwojowej	3,14
niski poziom nakładów na działalność innowacyjną	3,14
nieliczne powiązania pomiędzy sektorem nauki a przedsiębiorstwami	3,09
niskie zaangażowanie sektora nauki w badania nad nowoczesnymi technologiami	3,05
niedostosowanie oferty badawczej do potrzeb gospodarki	2,99
utrudniony dostęp do nowych technologii	2,95
brak informacji o działalności jednostek B+R i możliwościach transferu technologii	2,90
niewielka liczba jednostek B+R w regionie	2,89
mała liczba zgłoszonych wynalazków oraz udzielonych patentów w województwie	2,87
niskie umiejętności i kwalifikacje kadry menedżerskiej w jednostkach B+R w zakresie organizacji i zarządzania	2,80
niewielka współpraca środowiska naukowego	2,72
brak informacji o potencjale badawczym jednostek naukowych	2,70
niski potencjał instytucji naukowo-badawczych zlokalizowanych w regionie	2,66
brak zaangażowania pracowników w tworzenie rozwiązań innowacyjnych	2,60

Przedsiębiorstwa

zbyt mało kapitału na inwestycje w innowacje	3,41
problemy przedsiębiorstw z zapewnieniem płynności finansowej	3,39
długi czas zwrotu nakładów inwestycyjnych	3,23
przestarzały park maszynowy	3,16
niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim małych i średnich firm (MŚP)	3,07
wysokie koszty realizacji innowacji	3,05
utrudniony dostęp do kredytów na finansowanie działalności innowacyjnej	2,98
niski poziom nowoczesności produkcji	2,95
zbyt małe doświadczenia firm w zakresie funkcjonowania na rynku unijnym	2,93
niski potencjał badawczo-rozwojowy przedsiębiorstw w regionie	2,93
brak umiejętności współpracy zarówno z innymi przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu, partnerami zagranicznymi oraz jednostkami badawczo-rozwojowymi	2,83
ograniczenia i trudności w rozwoju eksportu (niski udział produktów zaawansowanych technologii w eksporcie)	2,79
niskie wykorzystanie przez firmy wyspecjalizowanych źródeł informacji	2,79

małe zainteresowanie informacjami dotyczącymi nowych technologii	2,72
brak umiejętności myślenia strategicznego i planowania rozwoju firmy	2,66
brak wiedzy nt. zaawansowanych technik zarządzania innowacjami	2,64
nieumiejętność korzystania z wyspecjalizowanych usług oferowanych przez instytucje wsparcia	2,64
niski udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych w sprzedaży ogółem	2,63
zbyt mało wdrożonych systemów zarządzania jakością oraz certyfikacji produktów	2,58
niska świadomość w zakresie możliwości i korzyści wynikających z wprowadzenia innowacji	2,54
małe zainteresowanie przedsiębiorstw przebiegiem prac nad Lubuską Regionalną Strategią Innowacji	2,54
wymagane koncesje, zezwolenia	2,48
Otoczenie biznesu	
mała liczba instytucji wspierania przedsiębiorczości i transferu technologii	3,09
mała liczba funduszy pożyczkowo-poręczeniowych w regionie	3,08
brak regionalnych liderów inicjujących innowacyjne przedsięwzięcia w regionie	3,00
brak wiedzy o instrumentach i instytucjach wspierania rozwoju firm w regionie	2,93
brak regionalnego systemu wspierania innowacji	2,77
niedostosowanie oferty instytucji wspierania biznesu do potrzeb przedsiębiorstw	2,75
niewystarczające kwalifikacje pracowników instytucji otoczenia biznesu w zakresie innowacji i transferu technologii	2,74
niewielki zakres działań instytucji wspierania biznesu ukierunkowanych na rozwój innowacji w regionie	2,65
brak współpracy pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu	2,60
małe zainteresowanie instytucji otoczenia biznesu i jednostek samorządu terytorialnego przebiegiem prac nad Lubuską Regionalną Strategią Innowacji	2,56
ograniczone zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego we wsparcie innowacyjnej gospodarki lokalnej	2,41
nieumiejętne wykorzystanie dostępnych instrumentów w zakresie rozwoju innowacji	2,38

SZANSE

Hierarchia ważności

Edukacja

rozwój szkolnictwa wyższego (nowe kierunki kształcenia, wzrost liczby studentów)	3,35
możliwość szerokiego dostępu do systemów edukacyjnych	3,12
rosnący udział młodych ludzi w szkoleniach i stażach zagranicznych	3,12
rosnący udział młodzieży w projektach i programach europejskich	3,07

Nauka i sektor B+R

właściwe wykorzystanie środków z Unii Europejskiej	3,40
dostęp do nowych technologii	3,23
ustawodawstwo sprzyjające rozwojowi innowacyjności	3,16
możliwość uczestnictwa uczelni wyższych i sektora B+R w europejskich projektach i programach badawczych	3,02
możliwość rozwoju współpracy i wymiany kadr z jednostkami B+R z zagranicy	2,88
współpraca regionalnych jednostek B+R z innymi instytucjami badawczo-rozwojowymi w kraju i zagranicą	2,88
silny potencjał naukowy, który może zostać spożytkowany dla innowacyjnego rozwoju regionu	2,86
interdyscyplinarne, otwarte seminaria naukowo-badawcze	2,28

Przedsiębiorstwa

możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych na rzecz rozwoju działalności innowacyjnej	3,28
rozwój eksportu spowodowany zniesieniem barier celnych	3,24
wzrost zainteresowania inwestorów zagranicznych regionem	3,21
spodziewany wzrost gospodarczy i rozszerzenie możliwości rynkowych	3,21

postęp technologiczny	3,19
wdrażanie nowoczesnych produktów	3,14
rozwój infrastruktury technicznej	3,08
wzrost atrakcyjności regionu	3,07
ożywienie gospodarki europejskiej i światowej	3,07
możliwość korzystania z doświadczeń europejskich dzięki współpracy regionu z państwami UE	2,95
włączenie się regionu w europejski system innowacyjności przez uczestnictwo w programach europejskich	2,95
możliwość uczestnictwa przedsiębiorstw w europejskich projektach i programach badawczych	2,91
realizacja Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji	2,55
globalizacja	2,14
Otoczenie biznesu	
możliwość wykorzystania funduszy strukturalnych na rozwój działalności instytucji wsparcia	3,05
rozwój otoczenia okołobiznesowego	2,70
zbudowanie partnerstwa regionalnego dla Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji	2,61
utworzenie i rozwijanie regionalnej instytucji wspierającej innowacje	2,57
rozwój instytucji wsparcia w polskiej i europejskiej polityce innowacyjnej	2,55
utworzenie krajowych sieci wspierania innowacji i ich regionalnych ośrodków	2,52

ZAGROŻENIA

**Hierarchia
ważności**

Edukacja

niski poziom wykształcenia społeczeństwa	3,16
brak systemowych rozwiązań w zakresie kształcenia praktycznego z udziałem przedsiębiorstw	3,09
niska konkurencyjność instytucji edukacyjnych w stosunku do ośrodków z kraju	2,59

Nauka i sektor B+R

brak aktywnej polityki państwa w zakresie wspierania nauki oraz działalności B+R	3,27
odpływ wykwalifikowanej kadry naukowo-badawczej wskutek swobodnego przepływu kapitału ludzkiego	3,27
niedostatek środków na współfinansowanie projektów z funduszy Unii Europejskiej	3,11
zwiększający się dystans pomiędzy krajowym a zagranicznym sektorem naukowo-badawczym	2,95
niska konkurencyjność krajowej oferty naukowo-badawczej	2,90
zbyt skomplikowane i długotrwałe procedury ochrony prawnej rozwiązań innowacyjnych	2,86
import technologii z zagranicy	2,67
małe wsparcie władz regionalnych w pozyskiwaniu środków finansowych na działalność B+R	2,64

Przedsiębiorstwa

wysoki poziom fiskalizmu i niespójny system podatkowy ograniczający rozwój przedsiębiorczości	3,60
niedoskonałość i niestabilność prawa, np. w zakresie prawa pracy	3,29
brak środków finansowych na wsparcie badań naukowych i działalność innowacyjną	3,20
nieskuteczna polityka władz państwa wobec MŚP	3,14
niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna województwa (drogi, media, tereny przemysłowe)	3,11
pogłębiająca się luka technologiczna pomiędzy przedsiębiorstwami w Polsce i w krajach rozwiniętych	3,09
ograniczony rynek zbytu dla przedsiębiorstw	3,02
korupcja, zorganizowane grupy przestępcze	3,00
stosunkowo niska liczba przedsiębiorstw high-tech	2,98
brak rozwiązań umożliwiających dostęp do źródeł finansowania działalności innowacyjnej	2,86

wysokie koszty certyfikacji wyrobów	2,86
niewykorzystanie programów pomocowych Unii Europejskiej	2,77
spadek produkcji i zatrudnienia w przemyśle wysokiej techniki	2,73
zbyt mała liczba atrakcyjnych ofert inwestycyjnych	2,71
niechęć w przedsiębiorstwach do ponoszenia nakładów na badania i rozwój	2,71
wysoka konkurencyjność ofert pracy w kraju i zagranicą	2,70
niskie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych	2,69
niski udział międzynarodowego kapitału w rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności w regionie	2,68
brak dostępu do informacji dotyczących nowych technologii	2,60
brak środowiska przedsiębiorczości i „atmosfery do robienia interesów”	2,60
nieprzychylna polityka władz lokalnych wobec MŚP	2,58
ograniczony popyt w regionie	2,50
Otoczenie biznesu	
brak kompleksowej polityki regionalnej wspierania firm innowacyjnych	2,89
niskie zainteresowanie sektora przedsiębiorstw ofertą usług instytucji wspierania biznesu	2,61
biurokracja i nadgorliwość urzędników administracji publicznej	2,60
niewielka świadomość innowacyjna samorządów lokalnych	2,51
zbyt małe zaangażowanie władz lokalnych w tworzenie warunków dla powstania i rozwoju instytucji otoczenia biznesu	2,36

Uczestnicy warsztatów regionalnych i lokalnych oraz osoby odwiedzające stronę internetową <http://www.rsi.lubuskie.pl/> mieli okazję zgłaszać własne propozycje zmian dotyczących analizy SWOT. Ze względu na opóźniony termin nadesłanych propozycji, zamieszczenie ich w powyżej prezentowanej wersji było niemożliwe. Niemniej jednak poniżej przedstawiono wybrane propozycje bez wskazania hierarchii ważności.

Do *mocnych stron* zgłoszono m.in.: Predyspozycje dla rozwoju turystyki krajowej i zagranicznej w regionie; Bezpośrednie korzyści płynące z innowacyjności; Filie bądź oddziały albo samodzielne zakłady dużych koncernów.

Do *słabych stron* zgłoszono m.in.: Niedostateczny system konsultacji społeczno-gospodarczych przy wyborze kierunku kształcenia; Brak oferty innowacyjnej ze strony JBR; Brak należytej rozwiniętej bazy turystycznej; Brak rozpoznawalnego produktu turystycznego; Niewystarczająca dostępność komunikacyjna.

Do *szans* zgłoszono m.in.: Elastyczne dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb gospodarki; Kształcenie w duchu poszanowania pracy, .. polskości, patriotyzmu; Dostosowanie programów badawczych do aktualnych potrzeb społeczno-gospodarczych; Szeroka oferta innowacyjnej B+R dla gospodarki; Realizacja przygotowanej pod potrzeby gospodarczo-społeczne regionu LRSI; Możliwość rozwoju turystyki kwalifikowanej; Możliwość wykorzystania funduszy strukturalnych na rozwój agroturystyki; Odsunięcie starego myślenia poprzez wymianę kadry na młodszą, otwartą na nowości.

Do *zagrożeń* zgłoszono m.in.: Brak wychowania/kształcenia w duchu poszanowania osiągnięć polskich / brak narodowego patriotyzmu; Brak systemu kształcenia pobudzającego do innowacyjnego myślenia; Brak elastycznego dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb gospodarki; Niski poziom przygotowania sektora B+R do pozyskiwania funduszy UE; Brak aktywnego dostosowania sektora B+R do aktualnych potrzeb gospodarki; Słaby stopień prezentacji przez JBR innowacyjnych potrzeb gospodarki; Brak instrumentów naciskających na jednostki budżetowe do wykorzystania w pierwszej kolejności wyrobów polskich producentów; Brak zaangażowania i biurokratyczne podejście do wspierania działań innowacyjnych; Brak strategii rozwoju turystyki; Zagrożenia dla środowiska i zasobów przyrody chronionej; Brak powiązania nauki z prak-

tyką, należy zwrócić uwagę na współpracę, kontakty i „głos” przedsiębiorców; Brak zainteresowania samorządowców wykorzystaniem badań naukowych; Brak wykwalifikowanej kadry; Bariery w możliwości kształcenia dla osób z terenów wiejskich i małych miejscowości; Niewykorzystanie możliwości związanych z korzystaniem z funduszy strukturalnych.

3. Misja, wizja, cele strategiczne

Misja

Tworzenie warunków stwarzających podstawy trwałej przewagi konkurencyjnej Regionu

Wizja

Kształtowanie proinnowacyjnej kultury i edukacji rozwijającej kreatywność i innowacyjność oraz tworzenie form instytucjonalnej współpracy w celu wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorców i gospodarki województwa lubuskiego wobec innych regionów w kraju i UE

Cel generalny

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego

1

2

3

<p>WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU NAUKI I B+R DLA WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU</p>	<p>BUDOWANIE SYSTEMU WSPIERANIA INNOWACJI I NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY INNOWACYJNEJ W REGIONIE</p>	<p>WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI INNOWACYJNEJ FIRM</p>
---	--	---

Cele Strategiczne

Lp.	Cele
1	WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU NAUKI I B+R DLA WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU
1.1	Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym
1.2	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowienie wyników prac naukowych
1.3	Podniesienie poziomu infrastruktury naukowej

Lp.	Cele
2	BUDOWANIE SYSTEMU WSPIERANIA INNOWACJI I NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY INNOWACYJNEJ W REGIONIE
2.1	Budowanie społeczeństwa informacyjnego
2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
2.4	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu

Lp.	Cele
3	WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI INNOWACYJNEJ FIRM
3.1	Wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego w firmach
3.2	Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
3.3	Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii

4. Cele główne i cele operacyjne

Lp.	Cele
1	WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU NAUKI I B+R DLA WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI REGIONU
1.1	Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym
1.1.1	Dostosowanie oferty edukacyjnej nauki do potrzeb regionalnej gospodarki
1.1.2	Uaktywnienie studentów w podejmowaniu działań innowacyjnych w podmiotach gospodarczych
1.1.3	Wspieranie tworzenia inkubatorów dla firm studentów i absolwentów w uczelniach wyższych regionu
1.2	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowienie wyników prac naukowych
1.2.1	Wsparcie restrukturyzacji B+R (JBR) i tworzenie warunków do zakładania komercyjnych jednostek B+R (JBR)
1.2.2	Kreowanie przedsiębiorczych postaw w nauce
1.2.3	Wspieranie rozwoju badań multidyscyplinarnych
1.2.4	Promowanie najlepszych praktyk
1.3	Podniesienie poziomu infrastruktury naukowej
1.3.1	Wspólne inwestycje w rozwój regionalnej bazy laboratoryjnej i aparaturowej
1.3.2	Rozwój bazy technicznej przedsiębiorstw

Lp.	Cele
2	BUDOWANIE SYSTEMU WSPIERANIA INNOWACJI I NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY INNOWACYJNEJ W REGIONIE
2.1	Budowanie społeczeństwa informacyjnego
2.1.1	Rozwijanie edukacji proinnowacyjnej
2.1.2	Wspieranie rozwoju sieci informatycznej i e-instytucji w regionie
2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
2.2.1	Powołanie regionalnych instytucji i instrumentów finansowania innowacji
2.2.2.	Stworzenie Lubuskiego Centrum Innowacji
2.2.3	Powołanie parku technologicznego lub parku naukowo-technologicznego, wspieranie tworzenia publicznych i prywatnych centrów zaawansowanych technologii, centrów doskonałości i inkubatorów innowacji i przedsiębiorczości
2.2.4.	Wspieranie rozwoju międzynarodowej i międzyregionalnej współpracy przedsiębiorstw
2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
2.3.1	Stworzenie zintegrowanego systemu informacji o zasobach innowacyjnych
2.3.2	Wspieranie izb gospodarczych, organizacji pracodawców, stowarzyszeń gospodarczych w obszarze działań proinnowacyjnych
2.3.3	Wspieranie dostosowania oferty szkoleniowo-doradczej w zakresie innowacji do potrzeb MŚP
2.3.4	Rozpowszechnianie najlepszych praktyk jako inspiracji dla MŚP do podejmowania działań innowacyjnych
2.3.5	Wspieranie rozwoju doradztwa technologicznego i innowacyjnego dla MŚP i doradztwa biznesowego dla komercjalizacji produktów B+R
2.4	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu
2.4.1	Zwiększenia dostępności komunikacyjnej regionu i otwarcia przestrzeni regionu na regiony sąsiednie i Europę
2.4.2	Efektywnie wykorzystanie potencjału regionu do rozwoju turystyki

Lp.	Cele
3	WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI INNOWACYJNEJ FIRM
3.1	Wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego w firmach
3.1.1	Wspieranie polityki budowy świadomości marki produktów lubuskich na rynkach Europy Wschodniej i Zachodniej
3.1.2	Kreowanie polityki rozwoju kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach
3.2	Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
3.2.1	Tworzenie korzystnych warunków do powstawania i rozwoju firm innowacyjnych w regionie
3.2.2	Tworzenie warunków do wspierania inwestorów realizujących przedsięwzięcia innowacyjne
3.2.3	Budowa platformy współpracy firm w grupach branżowych w celu opracowania branżowych strategii innowacji
3.3	Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii
3.3.1	Upowszechnianie certyfikacji
3.3.2	Upowszechnianie w przedsiębiorstwach sektora MŚP metodologii planowania strategicznego rozwoju nowych technologii
3.3.3	Wspieranie tworzenia klastrów opartych na wiedzy w sektorze wysokich technologii

5. Dokumenty programowe Województwa Lubuskiego i Nośniki Gospodarki Opartej na Wiedzy w Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji

Cel generalny WZROST KONKURENCYJNOŚCI I INNOWACYJNOŚCI REGIONU LUBUSKIEGO									
Dokumenty programowe			Cele		Nośniki GOW				
Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego	Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego	Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego		Edukacja	Nauka i B+R	High-Tech	Usługi biznesowe	Usługi społeczeństwa informacyjnego
X	X			1. Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu 1.1. Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym 1.2. Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowienie wyników prac naukowych 1.3. Podniesienie poziomu infrastruktury naukowej					
X	XX			2. Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie					
X	XX			2.1. Budowanie społeczeństwa informacyjnego 2.2. Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie 2.3. Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji					
XX	XX	X	X	2.4. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu					
X	X			3. Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm					
	XX			3.1. Wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego w firmach					
	XX			3.2. Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji					
XX	X			3.3. Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii					

6. Karty zadań

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.1.	Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym
Cel operacyjny 1.1.1.	<i>Dostosowanie oferty edukacyjnej nauki do potrzeb regionalnej gospodarki</i>
Opis celu	Właściwe przygotowanie absolwentów do pracy, zgodnie z oczekiwaniami regionalnych partnerów gospodarczych.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Okresowa analiza potrzeb w zakresie edukacji firm regionalnych. ▪ Stworzenie mechanizmów transferu do instytucji edukacyjnych informacji o potrzebach kadrowych przedsiębiorstw. ▪ Tworzenie nowych programów i zajęć, kierunków kształcenia. ▪ Upowszechnianie elastycznych (interdyscyplinarnych) systemów kształcenia. ▪ Współpraca regionalnych instytucji edukacyjnych ze środowiskiem przedsiębiorstw przy przygotowywaniu oferty edukacyjnej oraz organizowaniu praktyk studenckich i staży absolwenckich. ▪ Upowszechnianie znajomości języków obcych i technologii informatycznych. ▪ Rozszerzanie zakresu kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia zawodowego dla specjalistów innych dziedzin o elementy ekonomii, ekologii, technik informacyjnych, negocjacji, kształcenie innowacyjności pracowników, przygotowanie do zarządzania zmianami. ▪ Powstanie zaplecza bibliotecznego (najnowsze opracowania z zakresu organizacji i zarządzania, informatyki) i upowszechnianie dostępu do elektronicznych, profesjonalnych baz danych (zagraniczne opracowania).
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Systematyczna bieżąca znajomość potrzeb regionalnej gospodarki w zakresie edukacji. ▪ Wzrost liczby absolwentów uczelni wyższych w regionie, posiadających umiejętności i wiedzę niezbędną dla pracodawców w regionie. ▪ Ukształtowanie się „pozytywnych” relacji środowiska przedsiębiorców i sektora edukacji.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, szkoły i placówki oświatowe (CKU), Kuratorium Oświaty, Wojewódzki Urząd Pracy, Stowarzyszenie Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, podmioty prawne i fizyczne związane z edukacją

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.1.	Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym
Cel operacyjny 1.1.2.	<i>Uaktywnienie studentów w podejmowaniu działań innowacyjnych w podmiotach gospodarczych</i>
Opis celu	Tworzenie właściwych działań sprzyjających rozwojowi i innowacyjności studentów i absolwentów.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pomoc w dostarczaniu informacji dotyczących możliwości wsparcia firm, (przygotowanie zrozumiałej oferty, strony www, seminaria, wykłady). ▪ Przejrzysty system wymiany informacji i wiedzy między przedsiębiorstwami regionu a uczelniami wyższymi. ▪ Wykreowanie sieci instytucji wspierających funkcjonowanie, innowacyjność firm, (banki danych, transfer technologii). ▪ Tworzenie ułatwień w dostępie do usług szkoleniowych i doradztwa. ▪ Organizowanie współpracy z jednostkami B+R i inkubatorami akademickimi. ▪ Wspieranie rozwoju innowacyjnych firm studentów i absolwentów uczelni wyższych regionu.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca między firmami. ▪ Sprawniejsze działanie, funkcjonowanie w nowych oraz nietypowych sytuacjach. ▪ Wyposażenie przedsiębiorców w sprzyjającą rozwojowi wiedzę. ▪ Wzajemna znajomość oferty jako baza dla aktywizowania innowacyjności. ▪ Wzrost innowacyjności dzięki zastosowaniu wypracowanych wspólnie z JBR rozwiązań. ▪ Współfinansowanie działalności badawczo-rozwojowej przez wspierane firmy. ▪ Przepływ absolwentów, studentów do firm.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, PTE, KTiR, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Lubuska Organizacja Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim, TNOiK, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach, Stowarzyszenie Wspierania Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie, media
Źródła finansowania	Fundusze strukturalne UE, administracja państwowa, Urząd Pracy, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.1.	Kształtowanie innowacyjnych postaw i umiejętności w edukacji na poziomie wyższym
Cel operacyjny 1.1.3.	<i>Wspieranie tworzenia inkubatorów dla firm studentów i absolwentów w uczelniach wyższych regionu</i>
Opis celu	Ułatwienie powstawania i nabywania praktyki w prowadzeniu firm innowacyjnych w regionie przez studentów i absolwentów.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie programów edukacyjnych, dotyczących zakładania i prowadzenia firmy, w tym kreowania jej innowacyjności. ▪ Ustawiczna wymiana informacji między właścicielami nowopowstałych firm a uczelnią i studentami. ▪ Pomoc merytoryczna ze strony pracowników naukowo-dydaktycznych w rozwiązywaniu problemów związanych z prowadzeniem firmy. ▪ Tworzenie komórek wspierania w poszczególnych dziedzinach. ▪ Rozpoznawanie potrzeb w zakresie nisz rynkowych. ▪ Organizowanie warsztatów z udziałem przedsiębiorców firm regionalnych. ▪ Organizowanie seminariów, otwartych wykładów przedstawicieli instytucji, mających wspierać funkcjonowanie przedsiębiorstw. ▪ Placówki działające na zasadzie otwartego laboratorium. ▪ Uregulowania regulaminowe – uwzględnienie w regulaminie studiów elastyczności terminu i formy zaliczeń dla studentów zakładających i prowadzących firmy innowacyjne. ▪ Rozbudzanie ambicji twórczej prowadzącej w przyszłości do samozatrudniania się i zaspokajania potrzeby samourzeczywistniania się. ▪ Powstanie banków wiedzy (publikacje, nośniki elektroniczne, strony www) wraz z opisem dotychczasowych doświadczeń (pozytywnych i negatywnych) w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa. ▪ Stymulowanie firm do stosowania zaawansowanych technik zarządzania innowacjami. ▪ Zachęcanie przedsiębiorstw do wprowadzania systemów jakości w zakresie organizacji i zarządzania zespołami ludzkimi.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Świadomość przedsiębiorców „nie jestem sam”. ▪ Przejmowanie postaw innowacyjnych od przedsiębiorców działających na rynku, oraz nawiązywanie kontaktów biznesowych. ▪ Nabycie umiejętności rozwiązywania przykładowych problemów, które mogą pojawić się podczas funkcjonowania firmy. ▪ Ukształtowanie świadomości potrzeby tworzenia w firmie klimatu proinnowacyjnego.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, studenci, instytucje okołobiznesowe, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, Urząd Wojewódzki

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.2.	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowanie wyników prac naukowych
Cel operacyjny 1.2.1.	<i>Wsparcie restrukturyzacji B+R (JBR) i tworzenie warunków do zakładania komercyjnych jednostek B+R (JBR)</i>
Opis celu	Zwiększenie zatrudnienia w jednostkach badawczo-rozwojowych, wzrost kwalifikacji i wiedzy ich pracowników oraz dostosowanie tematyki oferty do potrzeb rynku, kreowanie potrzeb rynku. Poprawa efektywności funkcjonowania JBR.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uczestnictwo pracowników w projektach europejskich i programach badawczych. ▪ Współpraca i wymiana (staże, praktyki) kadry z JBR i z zagranicy. ▪ Systematyczna analiza profilu działalności JBR oraz zaplecza naukowo-badawczego w kontekście potrzeb rynku. ▪ Przygotowanie oferty usług jednostek B+R, (zróżnicowane programy marketingowe do klienta docelowego). ▪ Informowanie regionalnego rynku przedsiębiorców o tematach podejmowanych prac badawczych oraz ich wynikach. ▪ Wspieranie powstawania zintegrowanych JBR. ▪ Wspieranie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami wsparcia i sektorem B+R przy opracowywaniu rozwiązań technologicznych i organizacyjnych zamawianych przez przedsiębiorstwa w jednostkach sektora B+R. ▪ Wspieranie finansowania podstawowych usług, np. Certyfikacja, laboratoria, szkolenia. ▪ Koordynacja badań lubuskich uczelni poprzez zastosowanie benchmarkingu. ▪ Wskazanie na priorytetowe kierunki badań dla lubuskich uczelni, w tym szczególnie największej (Uniwersytetu), z grupy III-bio, np. w zakresie ochrony środowiska, bioinżynierii i biotechnologii, nowe produkty dla medycyny (LFC) oraz z grupy I-info, np. inżynieria oprogramowania, wiedzy i wsparcia decyzji.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost potencjału naukowo-badawczego. ▪ Transfer wiedzy na temat najnowszych technologii. ▪ Specjalizacja w niszach rynkowych. ▪ Nawiązanie współpracy jednostek B+R z przedsiębiorcami regionalnymi. ▪ Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw regionu. ▪ Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez restrukturyzację JBR.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, JBR
Źródła finansowania	MNiI, MENiS, fundusze strukturalne UE, programy edukacyjne UE (Socrates Erasmus)

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.2.	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowanie wyników prac naukowych
Cel operacyjny 1.2.2.	<i>Kreowanie przedsiębiorczych postaw w nauce</i>
Opis celu	Rozszerzanie aktywności i twórczości pracowników w poszukiwaniu rozwiązań sprzyjających rozwojowi innowacyjności w przedsiębiorstwach.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizowanie konkursów, w tym interdyscyplinarnych, sprzyjających kształtowaniu kreatywnych postaw i umiejętności studentów – pracowników oraz nagradzanie za wynalazczość. ▪ Organizowanie otwartych seminariów problemowych, jak i innych działań promujących przedsiębiorczość. ▪ Realizacja projektów i prac badawczych wynikających z potrzeb rynku regionalnego. ▪ Tworzenie komórek organizacyjnych i regulacje w sektorze nauki ułatwiających jej współpracę z gospodarką. ▪ Nagrody za liczbę zgłoszeń patentowych. ▪ Tworzenie programu wspierania przedsiębiorczości akademickiej. ▪ Ułatwianie dostępu do wyników prac naukowych. ▪ Promowanie dobrych przykładów współpracy przedstawicieli sektora nauki z przedsiębiorstwami. ▪ Wymiana kadry między instytucjami naukowymi a przedsiębiorstwami oraz promowanie prac naukowych rozwiązujących problemy w przedsiębiorstwie. ▪ Zaopatrywanie szkół w odpowiedniej jakości zaplecze naukowe (sprzęt informatyczny, multimedialne aplikacje, systemy dydaktyczne, wykwalifikowana kadra). ▪ Kreowanie strategicznego partnerstwa instytucjonalnego (np. Stałe umowy, uczestnictwo przedsiębiorców w radach doradczych instytucji naukowych). ▪ Tworzenie punktów pierwszego kontaktu, centrów innowacji i transferu technologii przy uczelniach i innych jednostkach badawczych.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreatywny sposób myślenia, „bycie przedsiębiorczym”. ▪ Rozszerzenie zastosowań innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach. ▪ Wzrost poziomu wiedzy o najnowszych technologiach, innowacjach wśród przedsiębiorców. ▪ Niwelowanie zjawiska odizolowania nauki od praktyki.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, pracownicy uczelni, KTiR, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Lubuska Organizacja Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim, TWG, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze
Źródła finansowania	przedsiębiorstwa, MNiI, MENiS, TWG

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.2.	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowanie wyników prac naukowych
Cel operacyjny 1.2.3.	<i>Wspieranie rozwoju badań multidyscyplinarnych</i>
Opis celu	Tworzenie warunków dla podejmowania badań z udziałem przedstawicieli różnych dyscyplin sprzyjających powstawaniu innowacji.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizowanie interdyscyplinarnych, otwartych seminariów. ▪ Tworzenie programów multidyscyplinarnych badań. ▪ Tworzenie zespołów multidyscyplinarnych. ▪ Tworzenie sieci przedsiębiorstw, realizujących wspólne przedsięwzięcia. ▪ Wspieranie procesu przewidywania trendów rynkowych (foresight). ▪ Organizowanie spotkań przedsiębiorców, samorządów oraz instytucji wsparcia w ramach lokalnych forum gospodarczych (gminnych, powiatowych).
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw. ▪ Restrukturyzacja służąca kreowania zmian. ▪ Świadomość możliwości podejmowania wspólnych działań, zacieśnianie współpracy, rozpoznanie potrzeb badawczych. ▪ Kompleksowość rozwiązań.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, KTiR, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Lubuska Organizacja Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim, TWG, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
Źródła finansowania	przedsiębiorstwa, MNiI, MENiS, TWG

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.2.	Wspieranie przepływu dorobku naukowo-badawczego z wyższych uczelni do przedsiębiorstw – urynkowanie wyników prac naukowych
Cel operacyjny 1.2.4.	<i>Promowanie najlepszych praktyk</i>
Opis celu	Prezentowanie liderów innowacji celem wzbudzania kreatywności innych przedsiębiorców, ewentualnie naśladownictwo pożądaných działań.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie systemu wymiany najlepszych praktyk jako inspiracja dla innych. ▪ Tworzenie klimatu dla wymiany doświadczeń (organizowanie prezentacji osiągnięć obrazujących drogę dochodzenia do innowacyjnych rozwiązań, publikowanie opisu praktyk). ▪ Wyróżnianie firm innowatorów (nagroda). ▪ Identyfikacja przedsiębiorstw – liderów innowacji, poprzez cykliczne konkursy oraz systematyczne wspieranie. ▪ Dzielenie się przez innowacyjnych liderów swoimi doświadczeniami na seminariach i szkoleniach organizowanych również w ich siedzibach. ▪ Promowanie liderów przez lokalne media.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost świadomości o potrzebie wdrażania innowacji. ▪ Przełamanie „barier” innowacyjności. ▪ Uzyskanie efektu „kuli śniegowej”. ▪ Wzbudzenie motywacji do działalności innowacyjnej.
Podmioty uczestniczące	Urząd Marszałkowski, uczelnie wyższe, TWG, media, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Lubuska Organizacja Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, samorząd województwa, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.3.	Podniesienie poziomu infrastruktury naukowej
Cel operacyjny 1.3.1.	<i>Wspólne inwestycje w rozwój regionalnej bazy laboratoryjnej i aparaturowej</i>
Opis celu	Inicjowanie i koordynowanie wspólnych inwestycji celem rozbudowy istniejącej bazy laboratoryjnej i aparaturowej.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analiza istniejącej bazy laboratoryjnej i aparaturowej, tworzenie i upublicznienie bazy danych o niej. ▪ Tworzenie wspólnej infrastruktury laboratoryjnej pomiędzy różnymi przedsiębiorstwami. ▪ Wspólne badania nad nowymi technologiami. ▪ Budowanie lokalnego partnerstwa publiczno-prywatnego w celu wzmocnienia konkurencyjności danego obszaru.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu nowoczesności zaplecza naukowo-badawczego. ▪ Zacieśnienie współpracy. ▪ Lepsze wykorzystywanie istniejącej bazy naukowo-badawczej. ▪ Wyznaczanie nowych kierunków działania.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, TWG
Źródła finansowania	Urząd Marszałkowski, przedsiębiorstwa, ARR

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 1	Wykorzystanie potencjału nauki i B+R dla wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu
Cel główny 1.3.	Podniesienie poziomu infrastruktury naukowej
Cel operacyjny 1.3.2.	<i>Rozwój bazy technicznej przedsiębiorstw</i>
Opis celu	Rozwój bazy technicznej związanej z działalnością innowacyjną przedsiębiorstw województwa lubuskiego.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie modernizacji urządzeń i procesów wytwórczych w przedsiębiorstwach. ▪ Ułatwienie dostępu do usług związanych z transferem technologii. ▪ Subwencionowanie zakupu nowoczesnych technologii i urządzeń oraz wdrażania systemu zapewniania jakości procesu produkcyjnego.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu nowoczesności zaplecza technicznego – badawczego. ▪ Zwiększenie transferu technologii. ▪ Zwiększenie liczby pracowników w obszarze JBR. ▪ Lepsze wykorzystywanej istniejącej bazy naukowo-badawczej. ▪ Upowszechnianie nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych technicznych i procesowych.
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, TNOiK, ARR, Stowarzyszenie Wspierania Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie
Źródła finansowania	Urząd Marszałkowski, przedsiębiorstwa, ARR

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.1.	Budowanie społeczeństwa informacyjnego
Cel operacyjny 2.1.1.	<i>Rozwijanie edukacji proinnowacyjnej</i>
Opis celu	Wzrost innowacyjności oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach edukacji (edukacja szkolna, wyższa, ustawiczna).
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kształtowanie postaw proinnowacyjnych dzieci i młodzieży poprzez wdrożenie programów nauczania promujących innowacje, przedsiębiorczość i technologie informatyczne. ▪ Organizowanie wizyt w innowacyjnych firmach i kontakty z twórcami innowacji. ▪ Organizowanie konkursów dla młodzieży popularyzujące technikę i innowacje. ▪ Promowanie i rozwijanie edukacji zawodowej w obszarach strategicznych dla wzrostu konkurencyjności regionu np. Telekomunikacja, informatyka, robotyzacja i automatyzacja, mikroelektronika, ochrona środowiska, ochrona zdrowia. ▪ Rozwijanie systemu praktyk zawodowych w innowacyjnych firmach. ▪ Tworzenie elastycznych programów edukacyjnych na poziomie edukacji średniej i wyższej ściśle powiązanych z potrzebami przedsiębiorstw funkcjonujących w regionie. ▪ Organizowanie warsztatów/konferencji ukierunkowanych przede wszystkim na konfrontację wiedzy teoretycznej z praktyką. ▪ Organizowanie imprez popularyzujących wyższą edukację, naukę i technikę, np. Dni Nauki. ▪ Wydawanie biuletynów i wydawnictw popularyzujących naukę, technikę i innowacje. ▪ Organizowanie cyklicznych konkursów na najlepsze prace dyplomowe i doktorskie w dziedzinie innowacyjności. ▪ Monitorowanie losów absolwentów uczelni przez biura karier i modyfikowanie na ich podstawie oferty dydaktycznej. ▪ Promowanie i rozwijanie kształcenia ustawicznego, w tym proinnowacyjnego. ▪ Rozwijanie e-edukacji.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost potencjału intelektualnego zdolnego do kreowania innowacji. ▪ Wzrost poziomu cywilizacyjnego społeczeństwa. ▪ Wzrost mobilności zawodowej mieszkańców regionu.
Podmioty uczestniczące	szkoły i placówki oświatowe, uczelnie wyższe, CKU, Kuratorium Oświaty, przedsiębiorstwa, instytucje, władze samorządowe, fundacje i stowarzyszenia promujące postawy proinnowacyjne, organizacje pozarządowe, media
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, podmioty prawne i fizyczne związane z edukacją, środki publiczne i prywatne

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.1	Budowanie społeczeństwa informacyjnego
Cel operacyjny 2.1.2.	<i>Wspieranie rozwoju sieci informatycznej i e-instytucji w regionie</i>
Opis celu	Zwiększanie innowacyjności regionu poprzez udostępnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu i zapewnienie instytucjom, przedsiębiorcom i mieszkańcom regionu powszechnego dostępu do informacji.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ocena możliwości wykorzystania istniejących traktów światłowodowych w regionie. ▪ Wykonanie nowych traktów światłowodowych. ▪ Wykonanie węzłów dostępowych w miastach powiatowych i w miejscowościach gminnych. ▪ Budowa i uruchomienie centrum zarządzania i nadzoru sieci. ▪ Szkolenia kadry dla e-instytucji.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnienie możliwości uczestnictwa w globalnym społeczeństwie informacyjnym. ▪ Wykorzystanie techniki społeczeństwa informacyjnego w funkcjonowaniu administracji samorządowej i rządowej oraz w pracy instytucji publicznych. ▪ Stworzenie platformy teleinformatycznej dla samorządów, edukacji, nauki, służb użyteczności publicznej i lokalnego biznesu. ▪ Zwiększenie dostępności do nowoczesnej sieci we wszystkich miejscowościach w gminach. ▪ Zwiększenie dostępu do usług on-line w administracji publicznej. ▪ Wzrost poziomu cywilizacyjnego społeczeństwa. ▪ Tworzenie nowych miejsc pracy dla bezrobotnych i niepełnosprawnych.
Podmioty uczestniczące	Uniwersytet Zielonogórski, Ogólnopolska sieć Pionier i inne sieci regionalne, władze samorządowe, konsorcjum użytkowników sieci regionu lubuskiego, instytucje, przedsiębiorstwa, mieszkańcy regionu
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
Cel operacyjny 2.2.1	<i>Powołanie regionalnych instytucji i instrumentów finansowania innowacji</i>
Opis celu	Regionalne instytucje i instrumenty finansowania innowacji stanowią komplementarny system niezbędny do prawidłowego budowania innowacyjnej opartej na wiedzy gospodarki.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizacja działalności istniejących i tworzenie nowych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. ▪ Wprowadzenie pomocy finansowej typu <i>venture capital</i>, <i>seed capital</i>, <i>start up capital</i>, <i>business angels</i>, skierowanej do nowopowstających firm, bez „historii kredytowej”. ▪ Wprowadzenie systemu preferencyjnych kredytów lub pożyczek na realizację przedsięwzięć z dziedziny <i>high technology</i>. ▪ Określenie kierunków aktywności poszczególnych instytucji RSI w pozyskiwaniu środków na finansowanie projektów innowacyjnych (uwzględnić należy fundusze publiczne – np. regionalne, MNIŁ, MgiP, PARP, fundusze Unii Europejskiej – np. programy ramowe, <i>Gate to Growth</i>, programy instytucji międzynarodowych wspierające innowacyjność, fundusze strukturalne). ▪ Wprowadzenie systemu publicznych (np. samorządowych) poręczeń i gwarancji. ▪ Wprowadzenie publicznej pomocy finansowej w zakresie ubezpieczeń przed ryzykiem działań innowacyjnych. ▪ Wprowadzenie systemu ulg i preferencji podatkowych (w zakresie podatków terytorialnych) dla firm innowacyjnych.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie regionalnych funduszy pożyczkowych. ▪ Powołanie regionalnego funduszu <i>venture capital</i> inwestującego w firmy innowacyjne. ▪ Powołanie regionalnego funduszu <i>seed capital</i>. ▪ Tworzenie subfunduszy na przedsięwzięcia innowacyjne. ▪ Nawiązanie kontaktów z partnerami <i>business angels</i>, przygotowanie dla nich szczegółowej oferty inwestycyjnej. ▪ Znajomość popytu MŚP na środki finansowe.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , środki własne przedsiębiorstw

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
Cel operacyjny 2.2.2	<i>Stworzenie Lubuskiego Centrum Innowacji</i>
Opis celu	Konsolidacja instytucji wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności umożliwia utrzymanie równowagi pomiędzy popytem sektora MSP na usługi wsparcia a podażą instytucji i instrumentów wsparcia. Koordynacja ma na celu optymalne wykorzystanie nakładów (w znacznej mierze ze środków publicznych) na utworzenie i utrzymanie sieci instytucji.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie w regionie Lubuskiego Centrum Innowacji – jednostki zajmującej się koordynacją działań instytucji wsparcia; parków technologicznych, parków naukowych, inkubatorów przedsiębiorczości, w celu zapewnienia odpowiedniego rozmieszczenia terytorialnego jednostek, odpowiednich rodzajów usług i czasu powstania jednostki (jako odpowiedź na popyt). ▪ Organizacja centrów wsparcia typu <i>one stop shop</i> pozwalających na docieranie z ofertami wspierania rozwoju innowacji do małych miejscowości i małych firm.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozmieszczenie instytucji na terenie całego województwa, w sposób zapewniający przedsiębiorstwom łatwy dostęp. ▪ Dostosowanie usług świadczonych przez instytucje wsparcia do potrzeb przedsiębiorstw sektora MŚP lub branży. ▪ Uruchomienie instytucji wsparcia dopiero w momencie wystąpienia popytu na jej usługi. ▪ Stworzenie kompleksowej oferty typu <i>one stop shop</i>, czyli ofert zawierającej dostęp do wiedzy, technologii, patentów, środków finansowych. ▪ Tworzenie instytucji wsparcia zgodnych z regionalnymi programami, tak by możliwe było ich współfinansowanie. ▪ Wzrost świadomości innowacyjnej MŚP, co skutkuje powstaniem naturalnego mechanizmu popytu na rozwiązania innowacyjne.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
Cel operacyjny 2.2.3	<i>Powołanie parku technologicznego lub parku naukowo-technologicznego, wspieranie tworzenia publicznych i prywatnych centrów zaawansowanych technologii, centrów doskonałości i inkubatorów innowacji i przedsiębiorczości</i>
Opis celu	Istniejąca infrastruktura jest niewystarczająca pod względem ilościowym i jakościowym do prowadzenia działalności innowacyjnej. Rozwiązaniem jest tworzenie infrastruktury wspierającej przedsiębiorstwa i obejmującej doradztwo, pomoc lokalową i finansową.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie sieci wyspecjalizowanych instytucji wsparcia transferu technologii i rozwiązań innowacyjnych do praktyki gospodarczej takich jak: parki technologiczne lub naukowo-technologiczne, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorstw, inkubatory technologiczne, ośrodki wspierania przedsiębiorczości. ▪ Budowanie struktur transferujących wiedzę i rozwiązania technologiczne spoza regionu (szczególnie z regionów sąsiadujących), w przypadku gdy podaż innowacji w regionie nie zaspokaja popytu MŚP. ▪ Wspieranie działalności konsorcjów tworzonych przez przedsiębiorców i jednostki badawcze, w tym Centra Zaawansowanych Technologii i inne projekty finansowane z programów ramowych UE. ▪ Wspieranie współpracy instytucji wsparcia z analogicznymi podmiotami w regionach partnerskich i korzystanie z dotacji. ▪ Współpraca instytucji wsparcia z jednostkami sektora B+R i nauki, władzami samorządowymi, urzędami regionalnymi.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby firm innowacyjnych sektora MŚP. ▪ Wzrost liczby firm realizujących projekty wspierane ze środków UE. ▪ Wzrost liczby firm współpracujących z podmiotami sektora B+R. ▪ Wzrost liczby firm realizujących współpracę międzynarodową. ▪ Poprawa stanu sektora MŚP, tzn. wzrost udziału firm twórczych i kreatywnych, a zmniejszenie udziału firm z grupy przedsiębiorczości wymuszonej. ▪ Poprawa ogólnego wskaźnika innowacyjności województwa.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, fundusze MNIi, programy specjalne

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.2	Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie
Cel operacyjny 2.2.4	<i>Wspieranie rozwoju międzynarodowej i międzyregionalnej współpracy przedsiębiorstw</i>
Opis celu	Internacjonalizacja współpracy skutkuje wzrostem innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie i promowanie zwartej „oferty eksportowej” regionalnych przedsiębiorstw i instytucji naukowo-badawczych. ▪ Wspieranie eksportu technologii za pomocą istniejących unijnych, krajowych i regionalnych instrumentów pomocowych. ▪ Stworzenie bazy danych o towarach i usługach gotowych do transferowania za granicę. ▪ Uczestnictwo województwa w polskiej sieci Integ RIS. ▪ Uczestniczenie województwa w sieci IRE (Innovating Regions in Europe).
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nawiązanie współpracy w wymiarze europejskim w zakresie innowacyjności. ▪ Ułatwienia w transferze technologii, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw. ▪ Wzrost znajomości rynku globalnego i europejskiego.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe wszystkich szczebli, firmy regionu, szkoły wyższe, jednostki B+R, instytucje wsparcia innowacji, publiczne i prywatne fundacje naukowo-techniczne, ekologiczne i zaawansowanych technologii, organizacje samorządów gospodarczych, media
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel Strategiczny	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
Cel operacyjny 2.3.1	Stworzenie zintegrowanego systemu informacji o zasobach innowacyjnych
Opis celu	Gromadzenie informacji o innowacjach i możliwościach ich zastosowania w jednolity zintegrowany system umożliwia szybkie dotarcie do najlepszych praktyk i dzielenia się nimi.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu identyfikacji potrzeb technologicznych i innowacyjnych sektora gospodarki. ▪ Włączenie w skład grup branżowych przedstawicieli regionalnych podmiotów B+R. ▪ Wyłonienie zespołów strategii branżowych i wspieranie benchmarkingu. ▪ Wspieranie tworzenia zrzeszeń i stowarzyszeń branżowych firm pozwalających lepiej inwestować w innowacje. ▪ Tworzenie i promowanie zwartej „oferty eksportowej” regionalnych przedsiębiorstw i instytucji naukowo-badawczych. ▪ Wspieranie eksportu technologii za pomocą istniejących unijnych, krajowych i regionalnych instrumentów pomocowych. ▪ Stworzenie bazy danych o towarach i usługach gotowych do transferowania za granicę. ▪ Uczestnictwo województwa w polskiej sieci Integ RIS. ▪ Uczestniczenie województwa w sieci IRE (<i>Innovating Regions in Europe</i>). ▪ Gromadzenie informacji przez Lubuskie Centrum Innowacji o najlepszych produktach i technologiach województwa lubuskiego.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie bazy danych o najlepszych produktach i usługach województwa lubuskiego. ▪ Stworzenie bazy danych o jednostkach B+R posiadających gotowe do wdrożenia pomysły. ▪ Stworzenie bazy danych o przedsiębiorcach gotowych do dzielenia się doświadczeniami – szeroki rozwój benchmarkingu.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe wszystkich szczebli, firmy regionu, szkoły wyższe, jednostki B+R, instytucje wsparcia innowacji, publiczne i prywatne fundacje naukowo-techniczne, ekologiczne i zaawansowanych technologii, organizacje samorządów gospodarczych
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, programy specjalne, środki własne przedsiębiorstw

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel Strategiczny	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
Cel operacyjny 2.3.2	<i>Wspieranie izb gospodarczych, organizacji pracodawców, stowarzyszeń gospodarczych w obszarze działań proinnowacyjnych</i>
Opis celu	Wspieranie wymienionych instytucji w rozwoju działań proinnowacyjnych w interesie podmiotów gospodarczych regionu wdrażających innowacje.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przekazywanie wymienionym instytucjom informacji o zapytaniach zgłaszanych przez zagraniczne podmioty w zakresie rozwoju przedsiębiorczości. ▪ Inicjowanie wspólnych projektów ukierunkowanych na innowacje, w tym pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania. ▪ Pomoc w okresowych badaniach i analizie potrzeb w zakresie innowacji firm województwa lubuskiego, w tym członków zrzeszonych w organizacji. ▪ Kojarzenie partnerów krajowych i zagranicznych zainteresowanych współpracą w dziedzinie innowacji. ▪ Stworzenie systemu rozpowszechniania informacji o przepisach prawnych i dostępnych programach pomocowych.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspólne budowanie lubuskiej sieci innowacyjnej. ▪ Kształtowanie kultury innowacyjnej. ▪ Wzrost liczby firm uczestniczących w różnych działaniach mających na celu wdrażanie innowacji. ▪ Wzrost liczby firm zrzeszonych w organizacjach okołobiznesowych. ▪ Wzrost liczby projektów innowacyjnych realizowanych przez firmy województwa lubuskiego.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, środki organizacji okołobiznesowych, programy specjalne

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel Strategiczny	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
Cel operacyjny 2.3.3	<i>Wspieranie dostosowania oferty szkoleniowo-doradczej w zakresie innowacji do potrzeb MŚP</i>
Opis celu	Podnoszenie poziomu innowacyjnej wiedzy i umiejętności wśród studentów, absolwentów i pracowników regionalnych firm to główny czynnik budowy gospodarki opartej na wiedzy.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stały monitoring potrzeb MŚP w dziedzinie wsparcia działalności innowacyjnej: ankietowanie, wywiady, ekspertyzy, współpraca z jednostkami samorządowymi i administracyjnymi oraz organizacjami samorządu gospodarczego. ▪ Uruchomienie w regionie placówek Krajowej Sieci Innowacji. ▪ Wspólne projekty badawczo-wdrożeniowe przedsiębiorstw i firm szkoleniowo-doradczych w ramach krajowych programów operacyjnych. ▪ Przegląd kompetencji kadry dydaktycznej uczelni w celu dostosowania do potrzeb przedsiębiorców.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kształcenie innowacyjnych postaw i umiejętności oraz uczenie metod samodzielnego rozwiązywania problemów. ▪ Wzrost liczby innowacyjnych firm. ▪ Powstanie nowych firm na obszarach peryferyjnych województwa. ▪ Stworzenie bazy danych o towarach i usługach gotowych do transferowania za granicę.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, środki organizacji pozarządowych, programy specjalne

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel Strategiczny	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
Cel operacyjny 2.3.4	<i>Rozpowszechnianie najlepszych praktyk jako inspiracji dla MŚP do podejmowania działań innowacyjnych</i>
Opis celu	Większość instrumentów wspomagających przedsiębiorstwa innowacyjne powstała na szczeblu krajowym lub europejskim. Rozpowszechnianie najlepszych praktyk pozwala zwrócić uwagę na regionalne mechanizmy identyfikacji powstawania przedsiębiorstw innowacyjnych zasługujących na wsparcie.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu rozpowszechniania informacji o innowacyjnych technologicznie zorientowanych, nowo powstałych firmach typu <i>start-up</i>, <i>spin-off</i>. ▪ Stworzenie systemu wylaniania potencjalnych przedsiębiorców innowacyjnych. ▪ Stworzenie systemu wspierania działalności przedsiębiorstw innowacyjnych w początkowym okresie działalności. ▪ Zwiększanie liczby firm przygotowujących aplikacje do programów pomocowych w ramach funduszy strukturalnych. ▪ Wspieranie współpracy, transferu technologii i powstawania trwałych powiązań pomiędzy dużymi przedsiębiorstwami a sektorem MŚP w regionie. ▪ Wspieranie bezpośrednich kontaktów i współpracy między przedsiębiorcami a sektorem nauki i B+R, poprzez okresowe spotkania: warsztaty, forum, giełda.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby przedsiębiorstw typu <i>start-up</i>, <i>spin-off</i>. ▪ Benchmarking innowacji. ▪ Zwiększenie strumieni pieniądza płynącego do firm wdrażających innowacje. ▪ Poprawa transferu technologii z jednostek B+R do przedsiębiorstw. ▪ Uczestnictwo województwa w polskiej sieci Integ RIS. ▪ Uczestniczenie województwa w sieci IRE (<i>Innovating Regions in Europe</i>).
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, programy specjalne, środki własne przedsiębiorstw

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel Strategiczny	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.3	Rozwój otoczenia biznesu działającego na rzecz innowacji
Cel operacyjny 2.3.5	<i>Wspieranie rozwoju doradztwa technologicznego i innowacyjnego dla MŚP i doradztwa biznesowego dla komercjalizacji produktów B+R</i>
Opis celu	Małe i średnie przedsiębiorstwa nie dysponują dostateczną wiedzą o sposobach pozyskiwania nowych technologii, a podmioty sektora B+R natrafiają na przeszkody komercjalizacji wyników swoich badań.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu identyfikacji potrzeb technologicznych i innowacyjnych MŚP oraz systemu transferu technologii i rozwiązań innowacyjnych dla gospodarki. ▪ Stworzenie infrastrukturalnych i instytucjonalnych warunków rozwoju innowacyjności w przedsiębiorstwach, np. systemu transferu i komercjalizacji technologii, systemu kontaktów między sferą B+R i sektorem MŚP. ▪ Dostosowanie systemów edukacyjnych do kreowania postaw proinnowacyjnych. ▪ Stworzenie systemu doradztwa technicznego w zakresie identyfikacji potrzeb technologicznych i planowania rozwoju innowacyjnego. ▪ Budowa systemu gromadzenia i upowszechniania informacji technologicznych, powiązanego z ofertą doradztwa biznesowego i technologicznego w regionie.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost świadomości innowacyjnej przedsiębiorców. ▪ Znajomość popytu na innowacje. ▪ Powstanie systemu baz danych kompleksowych ofert inwestycyjnych. ▪ Wzrost przedsiębiorczości wśród młodzieży (absolwentów szkół średnich i uczelni wyższych). ▪ Wzrost liczby nowych rozwiązań technicznych i nowych produktów opracowanych przez podmioty B+R gotowych do wdrożenia przez małe i średnie przedsiębiorstwa. ▪ Wzrost liczby firm kreatywnych nastawionych na sukces.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, banki, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , Krajowy System Usług dla MŚP, stowarzyszenia przemysłowe, zrzeszenia przedsiębiorców
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE, fundusze <i>venture capital</i> , <i>seed capital</i> , środki własne przedsiębiorstw, programy specjalne

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.4	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu
Cel operacyjny 2.4.1	Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu i otwarcia przestrzeni regionu na regiony sąsiednie i Europę
Opis celu	Rozwijanie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększanie udziału transportu szynowego w przewozach tranzytowych i powiązanie kolei w regionie z europejskim systemem transportowym. ▪ Wykorzystanie szynobusów do obsługi regionalnych linii kolejowych. ▪ Modernizowanie taboru przewozów pasażerskich i towarowych i infrastruktury kolejowej. ▪ Koordynowanie transportu drogowego z komunikacją kolejową. ▪ Budowa drogi ekspresowej S 3 i odcinków autostrad A-2 i A-18 stanowiących element Paneuropejskich Korytarzy Transportowych nr II i nr III. ▪ Modernizowanie i rozbudowa głównych dróg w regionie wraz z rozbudową infrastruktury towarzyszącej. ▪ Udrażnianie systemu drogowego poprzez budowę obwodnic, mostów i wiaduktów. ▪ Utworzenie własnego regionalnego przewoźnika lotniczego i rozbudowa infrastruktury lotniczej. ▪ Modernizowanie drogi wodnej – Program dla Odry 2006. ▪ Budowa centrów logistyki transportu z europejskim multimodalnym węzłem w Świebodzinie. ▪ Budowa wahadłowej linii <i>monorail</i> integrującej dwie stolice regionu i łączącej Frankfurt n/O z multimodalnym węzłem w Świebodzinie.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost spójności przestrzennej regionu. ▪ Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu. ▪ Ukształtowanie pasm przyspieszonego rozwoju. ▪ Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu. ▪ Wzrost integracyjnej funkcji pogranicza lubusko-brandenburskiego w docelowym modelu przestrzennym Euro-Triady. ▪ Otwarcie lubuskiej przestrzeni przyrodniczej na różne formy ekoturystyki i wypoczynku. ▪ Zmniejszenie uciążliwości transportu dla społeczeństwa i środowiska. ▪ Wzrost przestrzennej mobilności mieszkańców.
Podmioty uczestniczące	Władze Samorządowe, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, PKP S.A. Polskie Linie Kolejowe, Ministerstwo Infrastruktury, Inspektorat Żeglugi Śródlądowej, PPL LOT
Źródła finansowania	środki publiczne, kapitał prywatny, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 2	Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie
Cel główny 2.4	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych i przestrzennych regionu
Cel operacyjny 2.4.2.	<i>Efektywne wykorzystanie potencjału regionu do rozwoju turystyki</i>
Opis celu	Promowanie i rozwijanie różnych form turystyki i rekreacji w regionie
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystywanie wszechstronnych walorów czystego i zróżnicowanego środowiska (w tym obszarów chronionej prawnie przyrody), bogatego dziedzictwa kulturowego oraz transgranicznego położenia regionu. ▪ Rozwijanie sektora turystycznych, markowych produktów ekologicznych, np. agroturystyka, w powiązaniu z produkcją ekologicznej żywności. ▪ Rozwijanie bazy turystycznej. ▪ Rozwijanie innowacyjnych technologii w zakresie ochrony środowiska na terenach użytkowanych turystycznie. ▪ Tworzenie nowoczesnych szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych na terenach o szczególnych walorach ekologicznych. ▪ Rozwijanie turystyki kwalifikowanej, np. Rehabilitacyjnej, rowerowej, wodnej. ▪ Zwiększanie dostępności komunikacyjnej regionu. ▪ Zapewnienie dostępności do sieci informatycznej w miejscowościach turystycznych. ▪ Stworzenie regionalnego centrum informacji i promocji turystyki.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu – wzrost liczby turystów zagranicznych i krajowych. ▪ Wzrost popytu na usługi hotelowe i gastronomiczne. ▪ Nowe miejsca pracy. ▪ Samozatrudnienie, np. w gospodarstwach agroturystycznych. ▪ Wzrost dochodów mieszkańców. ▪ Wykreowanie ekologicznej marki regionu. ▪ Ożywienie inwestycyjne, np. osiedla rekreacyjne zlokalizowane w strefach turystycznych. ▪ Ożywienie gospodarcze na terenach wiejskich zagrożonych marginalizacją.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, gestorzy bazy turystycznej, inwestorzy krajowi i zagraniczni, instytucje turystyczne
Źródła finansowania	kapitał prywatny (krajowy i zagraniczny), fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.1	Wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego w firmach
Cel operacyjny 3.1.1	<i>Wspieranie polityki budowy świadomości marki produktów lubuskich na rynkach Europy Wschodniej i Zachodniej</i>
Opis celu	Podjęcie działań mających na celu promowanie marek produktów lubuskich, tak by podnosić znajomość marek lubuskich, a jednocześnie świadomość innowacyjną właścicieli i kadry zarządzającej firm lubuskich.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inicjowanie działań promujących marki produktów lubuskich, np. seminariów, konferencji, konkursów, „Dni Otwartych Drzwi”, itp. ▪ Stworzenie zintegrowanego systemu informacji o wiodących produktach i usługach lubuskich firm. ▪ Wspieranie organizacji targów i wystaw w kraju i za granicą.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu komunikacji i wymiany informacji pomiędzy regionalnymi aktorami procesów innowacyjnych. ▪ Wzrost świadomości mieszkańców województwa oraz przedsiębiorców krajowych i zagranicznych w zakresie znajomości marki. ▪ Wzrost popytu na produkty i usługi wytwarzane w województwie.
Podmioty uczestniczące	Urząd Marszałkowski, organizacje pozarządowe, organizatorzy targów, wystaw, przedsiębiorcy, stowarzyszenia branżowe
Źródła finansowania	Fundusze strukturalne UE, środki własne przedsiębiorstw

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.1	Wspieranie rozwoju kapitału intelektualnego w firmach
Cel operacyjny 3.1.2	<i>Kreowanie polityki rozwoju kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach</i>
Opis celu	Poziom rozwoju kapitału ludzkiego decyduje o tempie tworzenia gospodarki opartej na wiedzy, przede wszystkim aktywności, innowacyjności i przedsiębiorczości społeczeństwa.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Unowocześnianie edukacji szkolnej, w tym: rozszerzenie programów o przedmioty z zakresu przedsiębiorczości i biznesu; uzupełnienie programów o zajęcia i warsztaty budujące kreatywność i motywację; kreowanie mechanizmów ułatwiających wymianę doświadczeń i pomysłów z zakresu innowacji na poziomie międzyregionalnym i międzynarodowym (we współpracy z regionalnymi władzami oświatowymi). ▪ Nasycanie przedsiębiorczością edukacji akademickiej, w tym: wprowadzanie do programów nauczania zagadnień z przedsiębiorczości i przykładów „najlepszych praktyk”; wprowadzenie do programów studiów przedmiotów poświęconych strategiom i kierunkom rozwoju gospodarki polskiej; prowadzenie przez koła naukowe badań we współpracy z przedsiębiorcami; organizowanie warsztatów praktyk i staży w firmach krajowych i zagranicznych; bezpośrednia inkubacja przedsiębiorczości w postaci firm <i>start-up</i>. ▪ Poszerzanie wiedzy pracowników na wszystkich szczeblach zarządzania w ramach edukacji ustawicznej, w tym: rozwój studiów podyplomowych; wzrost udziału pracowników w otwartych i zamkniętych kursach i szkoleniach organizowanych przez profesjonalne firmy i uczelnie; rozwój wydawnictw będących źródłem informacji o innowacjach i społeczeństwie informacyjnym. ▪ Organizowanie staży pracowników firm w instytucjach naukowo-badawczych.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby uczniów, którzy uczestniczyli w zajęciach z przedsiębiorczości i warsztatach kreatywności. ▪ Wzrost liczby szkół i uczelni uczestniczących w różnych programach wymiany międzynarodowej. ▪ Wzrost liczby firm typu <i>start-up</i> studentów i absolwentów szkół średnich i wyższych. ▪ Wzrost liczby wspólnych badań prowadzonych przez studentów, pracowników uczelni i firmy. ▪ Wzrost poziomu wykształcenia specjalistycznego pracowników wszystkich szczebli firm. ▪ Wzrost liczby absolwentów kierunków technicznych. ▪ Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników odbywających staże w instytucjach naukowo-badawczych.
Podmioty uczestniczące	władze samorządowe, uczelnie wyższe, szkoły, firmy regionu, fundacje i stowarzyszenia promujące postawy proinnowacyjne, gminne i powiatowe centra edukacyjno-wdrożeniowe, organizacje pozarządowe
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.2	Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
Cel operacyjny 3.2.1	<i>Tworzenie korzystnych warunków do powstawania i rozwoju firm innowacyjnych w regionie</i>
Opis celu	Budowanie systemu wsparcia tworzenia firm innowacyjnych
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie systemu wsparcia biznesu i instytucji B+R dla MŚP. ▪ Budowanie systemu wsparcia finansowego w ramach Funduszy Strukturalnych, (dofinansowanie). ▪ Promowanie i wspieranie udziału MŚP w Programach Europejskich. ▪ Stworzenie oferty programowej – edukacyjnej (szkolenia) w zakresie innowacji (monitoring potrzeb). ▪ Promowanie podejścia strategicznego kadry zarządzającej oraz kultury innowacyjnej. ▪ Wspieranie wykorzystania technologii informatycznych. ▪ Upowszechnianie wiedzy o korzyściach wynikających z innowacyjnego zastosowania i środków technologii, informacyjnej w produktach, procesach i usługach, (targi, sympozja, konferencje). ▪ Stworzenie banku regionalnego (wsparcie finansowe dla tworzenia MSP). ▪ Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, zwłaszcza telekomunikacyjnej oraz komunikacyjnej (w skali międzyregionalnej i lokalnej). ▪ Stworzenie preferencji dla wdrożeń produkcji „czystszych technologii” w województwie. ▪ Uzbieranie terenów. ▪ Subwencje dla budowy infrastruktury produkcyjnej.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zaistnienie nowych innowacyjnych przedsiębiorstw. ▪ Poprawa infrastruktury gospodarczej. ▪ Poszerzenie wiedzy w zakresie innowacji. ▪ Zastosowanie technologii informacyjnych. ▪ Poprawa międzywojewódzkiej konkurencyjności inwestycyjnej województwa lubuskiego.
Podmioty uczestniczące	MŚP, uczelnie wyższe, samorząd terytorialny, ARR, instytucje doradcze, Stowarzyszenie Wspierania Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, Wojewódzki Urząd Pracy, administracja rządowa, samorząd terytorialny

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.2	Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
Cel operacyjny 3.2.2	<i>Tworzenie warunków do wspierania inwestorów realizujących przedsięwzięcia innowacyjne</i>
Opis celu	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsięwzięć innowacyjnych w istniejących przedsiębiorstwach
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie debat dotyczących sposobów prowadzenia lobbingu (w aspekcie wpływu na otoczenie administracyjno-prawne i gospodarcze). ▪ Wprowadzanie ulg podatkowych dla firm realizujących projekty innowacyjne. ▪ Rozwijanie inicjatyw nagradzania przedsięwzięć innowacyjnych, ▪ „Kojarzenie” przedsiębiorstw z instytucjami wsparcia finansowego (np. funduszami <i>venture capital</i>). ▪ Wprowadzenie regionalnego certyfikatu, ▪ Rozwijanie umiejętności w zakresie specjalizowania się w identyfikacji i wykorzystywaniu nisz rynkowych. ▪ Wsparcie usług doskonalenia i szkolenia przy tworzeniu jednostek badawczych. ▪ Promowanie pozytywnego wizerunku lubuskich przedsiębiorstw wśród ich partnerów gospodarczych z kraju i zagranicy. ▪ Utworzenie systemu informacji gospodarczej. ▪ Ułatwienie dostępu do kredytów, gwarancje dla kapitału ryzyka.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przełamanie bariery finansowej, infrastrukturalnej i braku wiedzy w przedsiębiorstwach pragnących zwiększyć swoją innowacyjność. ▪ Powstawanie regionalnych grup producenckich.
Podmioty uczestniczące	MŚP, uczelnie wyższe, samorząd terytorialny, ARR, instytucje doradcze, Fundacja „Przedsiębiorczość”, Stowarzyszenie Wspierania Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Dobiegniewie
Źródła finansowania	fundusze strukturalne UE, Wojewódzki Urząd Pracy, administracja rządowa, samorząd terytorialny, Fundacja „Przedsiębiorczość” w Żarach

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.2	Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
Cel operacyjny 3.2.3.	<i>Budowa platformy współpracy firm w grupach branżowych w celu opracowania branżowych strategii innowacji</i>
Opis celu	Inicjowanie współpracy w grupach branżowych i opracowanie branżowych strategii innowacji, np. wspólne inwestycje firm w innowacje produktowe, procesowe, i organizacyjne
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zidentyfikowanie liderów innowacyjnych w poszczególnych regionach województwa lubuskiego. ▪ Wydłużenie łańcucha kooperacyjnego (wzrost wartości dodanej) poprzez „montaż” powiązań konsorcyjnych firm kooperujących działających w regionie. ▪ Zmiana formy informowania o ofercie, innowacyjności, badaniach (nowe formy bardziej przystępne, wymagające np. mniejszej ilości czasu na wyszukiwanie). ▪ Stworzenie wspólnej, regionalnej platformy innowacyjnej (np. strona www). ▪ Promowanie tworzenia powiązań współpracy pomiędzy dużymi firmami z kapitałem zagranicznym a regionalnymi przedsiębiorstwami. ▪ Pozyskanie inwestorów strategicznych z obszaru innowacji dla budowy sieci współpracy. ▪ Organizowanie targów branżowych, sympozjów, grup eksperckich,
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powstanie platformy informacyjnej umożliwiającej wymianę informacji z obszaru innowacji. ▪ Rozszerzenie i umocnienie kooperacji pomiędzy przedsiębiorstwami innowacyjnymi. ▪ Transfer innowacji organizacyjnych, produktowych i procesowych pomiędzy przedsiębiorstwami. ▪ Podjęcie wspólnych inwestycji i przedsięwzięć przez firmy innowacyjne,
Podmioty uczestniczące	przedsiębiorstwa, grupy producenckie, ARR, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Lubuska Organizacja Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim
Źródła finansowania	przedsiębiorstwa, fundusze strukturalne UE, samorząd województwa

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.3	Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii
Cel operacyjny 3.3.1	<i>Upowszechnianie certyfikacji</i>
Opis celu	Doprowadzenie do możliwie najszerszego wprowadzenia nieobligatoryjnych systemów zapewnienia jakości i zarządzania środowiskiem wśród firm uczestników w programach RIS.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promocja certyfikacji w ramach edukacji proinnowacyjnej. ▪ Udostępnienie doradztwa w zakresie uzyskiwania certyfikatów i źródeł ich dofinansowania. ▪ Rekomendowanie do współpracy innowacyjnej firm posiadających certyfikaty.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost liczby firm wprowadzających i posiadających certyfikaty zapewnienia jakości. ▪ Wzrost liczby firm posiadających systemy zarządzania środowiskiem. ▪ Wzrost liczby firm wypełniających normy HACCP.
Podmioty uczestniczące	firmy konsultingowe, ARR, firmy doradcze, stowarzyszenia i organizacje propagujące poprawę jakości, przedsiębiorcy
Źródła finansowania	środki własne firm, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.3	Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii
Cel operacyjny 3.3.2	<i>Upowszechnianie w przedsiębiorstwach sektora MŚP metodologii planowania strategicznego rozwoju nowych technologii</i>
Opis celu	Rozwój firm w warunkach gospodarki rynkowej wymaga okresowego tworzenia strategicznych planów rozwoju technologicznego – dla zapewnienia uczestnictwa w aliansach strategicznych, branżowych.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu doradztwa technicznego w zakresie identyfikacji potrzeb technologicznych i planowania rozwoju innowacyjnego. ▪ Stworzenie systemu informacyjnego i doradczego dotyczącego możliwości wsparcia rozwoju strategicznego i innowacyjnego przedsiębiorstw – przede wszystkim w grupie firm mikro- i małych oraz z małych miejscowości. ▪ Uruchomienie szkoleń dla kadry menedżerskiej z zakresu strategicznego zarządzania technologiami. ▪ Uruchomienie regionalnego <i>foresightu</i> w obszarze strategicznego planowania technologicznego.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie systemu usług doradztwa technologicznego. ▪ Wzrost liczby osób przeszkolonych z zakresu doradztwa technologicznego. ▪ Wspieranie rozwoju publicznych i prywatnych podmiotów doradczych. ▪ Poprawa planowania strategicznego w firmach. ▪ Nabycie przez firmy umiejętności prowadzenia biznesu na rynkach globalnych.
Podmioty uczestniczące	Uniwersytet Zielonogórski, firmy konsultingowe, jednostki otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

Cel generalny	Wzrost konkurencyjności i innowacyjności regionu lubuskiego
Cel strategiczny 3	Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm
Cel główny 3.3	Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii
Cel operacyjny 3.3.3	<i>Wspieranie tworzenia klastrów opartych na wiedzy w sektorze wysokich technologii</i>
Opis celu	Regionalne struktury klastrów są obecnie cechą wszystkich rozwiniętych gospodarek. Polityka oparta na wspieraniu i rozwoju klastrów to jeden z głównych priorytetów Komisji Europejskiej.
Przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monitorowanie sektora MŚP w celu uzyskania informacji o inicjatywach zasługujących na wsparcie, kontakty ze stowarzyszeniami lokalnymi i branżowymi. ▪ Pomoc w kojarzeniu partnerów oraz inne działania wspomagające procesy innowacyjne w ich wczesnej fazie. ▪ Badanie i identyfikacja potencjalnych klastrów oraz czynników mających wpływ na ich rozwój. ▪ Szkolenia dla menadżerów przedsiębiorstw tworzących klaster. ▪ Wspieranie projektów mających na celu tworzenie klastrów (ułatwianie dostępu do środków finansowych). ▪ Tworzenie warunków do współpracy klastrów z jednostkami naukowymi i badawczymi. ▪ Rozwój sieci innowacyjnych przedsiębiorstw, obejmujących różne formy i instrumenty aktywizujące współpracę i wymianę doświadczeń, w tym np. regionalne forum innowacji. ▪ Badanie związków pomiędzy przedsiębiorstwami regionu, np. więzi dostawców relacji opartych na korzyści skali.
Efekty	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powstanie klastrów opartych na wiedzy. ▪ Powstanie zespołów badawczych ze środowisk nauki, sektora B+R oraz przedsiębiorstw. ▪ Powstanie sieci współpracujących przedsiębiorstw. ▪ Powstanie klastrów łączących firmy dostawców, firm odnoszących korzyści z tytułu skali produkcji.
Podmioty uczestniczące	Uniwersytet Zielonogórski, firmy wysokich technologii, jednostki sektora B+R, prywatne fundacje naukowo-techniczne, ekologiczne i zaawansowanych technologii, organizacje samorządów gospodarczych, media
Źródła finansowania	środki własne samorządów, fundusze strukturalne UE

7. Lubuski System Innowacji i jego wdrażanie

Lubuski system innowacji tworzą: Komitet Sterujący ds. LRSI (Komitet Sterujący), Lubuskie Centrum Innowacji, Lubuska Rada Innowacji (Rada Programowa), Forum Nauki i Przedsiębiorczości, Regionalne Instytucje i Instrumenty Finansowania Innowacji, Park Technologiczny, Inkubatory Przedsiębiorczości, Centra Doskonałości, Centra Przedsiębiorczości i Transferu Technologii, Centra Edukacyjno-Wdrożeniowe. W Lubuskiej Sieci Innowacji będą powstawały komercyjne i nie-komercyjne formy instytucjonalnej współpracy między podmiotami zajmującymi się kształceniem i nauką oraz gospodarką i rynkiem pracy. Szczególną rolę odgrywać będą regionalne *klastry*.

Lubuskie Centrum Innowacji to jednostka zarządzająco-koordynująca z wydzielonym Biurem Wdrażania LRSI. Lubuska Rada Innowacji powinna określać kierunki polityki innowacyjnej i sposoby optymalizacji regionalnej infrastruktury wspomagającej innowacyjność, zwłaszcza w odniesieniu do jej zgodności z potrzebami małych i średnich przedsiębiorstw.

Wśród Regionalnych Instytucji i Instrumentów Finansowania Innowacji wyróżniono Regionalne źródła finansowego wspierania innowacji (Agencja Rozwoju Regionalnego, Fundusze strukturalne, Lubuski Fundusz B+R itp.), oraz Regionalne źródła kredytowania i kapitału dla finansowania innowacji (Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych). W każdym powiecie planowane jest powołanie Centrów Edukacyjno-Wdrożeniowych, współpracujących w sieci, które będą udzielać informacji gospodarczych, prowadzić działalność doradczą i szkoleniową.

Sieć inkubatorów przedsiębiorczości będą tworzyły dwa Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości (Uniwersytecki Inkubator Przedsiębiorczości w Zielonej Górze, Uczelniany Inkubator Przedsiębiorczości w Gorzowie) oraz lokalne inkubatory przedsiębiorczości (publiczne, prywatne, publiczno-prywatne).

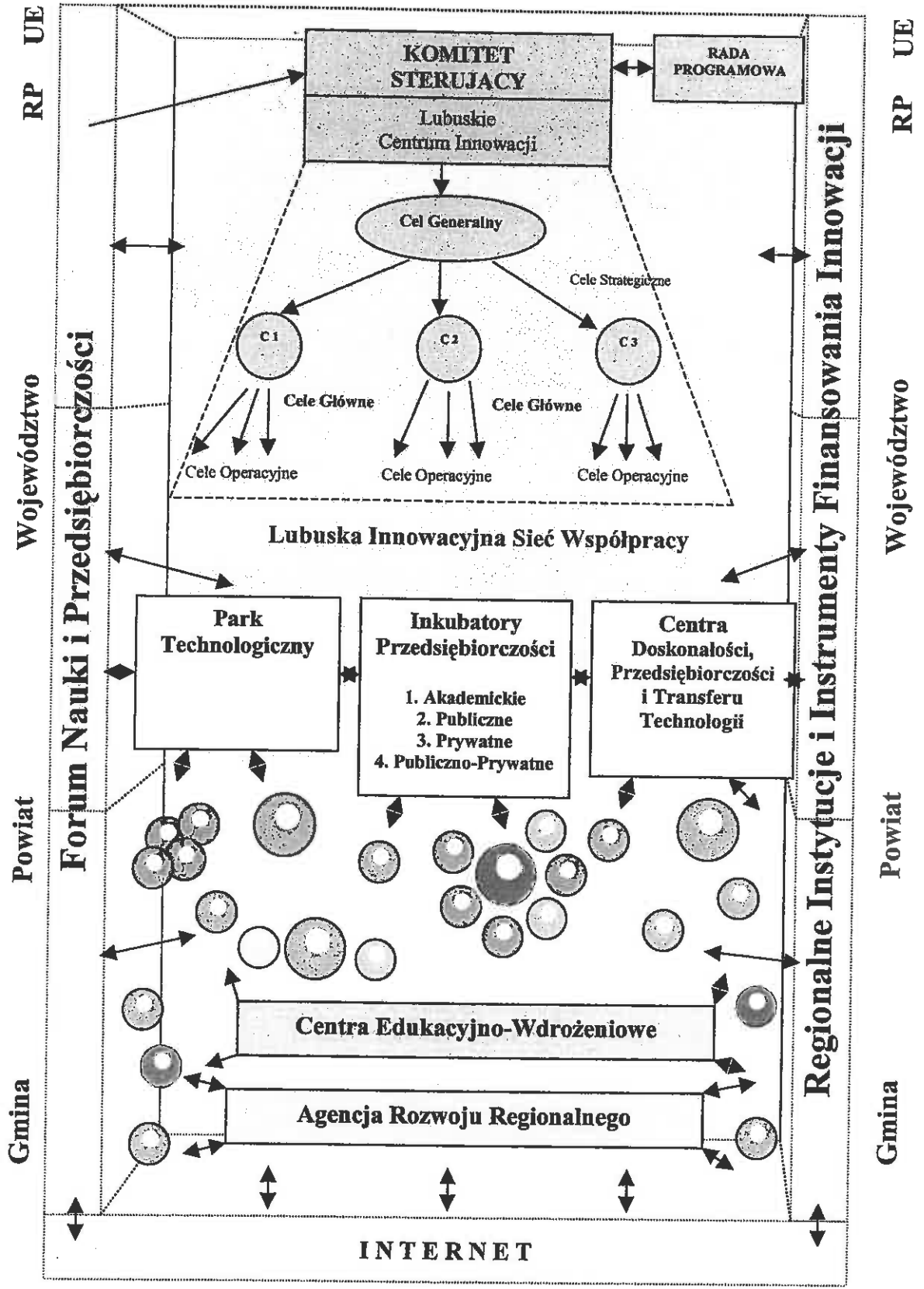
Wdrożenie Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji to proces wieloletni, który obejmować będzie dwa etapy:

Etap I – to instytucjonalizacja podstawowych elementów lubuskiego systemu innowacji oraz rozpoczęcie wdrażania trzech Projektów Pilotażowych (realizacja 2005-2006).

Etap II – to realizacja wytypowanych celów strategicznych, głównych i operacyjnych (2007-2013).

W ramach instytucjonalizacji Etapu I w 2005 r. postuluje się następujące działania:

1. Opracowanie projektu instytucjonalizacji i wdrażanie Lubuskiego Centrum Innowacji.
2. Powołanie (aktualizacja) Komitetu Sterującego oraz Rady Programowej.
3. Utworzenie Lubuskiego Centrum Innowacji.
4. Utworzenie Parku Technologicznego.
5. Włączenie do Lubuskiej Sieci Innowacji istniejących i nowotworzonych Centrów Doskonałości, Przedsiębiorczości i Transferu Technologii.
6. Opracowanie projektów wsparcia istniejących i nowotworzonych inkubatorów przedsiębiorczości.
7. Utworzenie Lubuskiego Funduszu B+R.

Rys. 2. Lubuski System Innowacji

Źródło: Opracowanie własne.

Legenda: (różnokolorowe) – przedsiębiorstwa i inne organizacje działające na rynku województwa lubuskiego.

Na posiedzeniu Komitetu Sterującego w dniu 25 stycznia 2005 r. zaproponowano do realizacji poniższe projekty pilotażowe w następującej kolejności:

1. e-Lubuszanin w e-województwie – Budowa i eksploatacja lubuskiej regionalnej platformy społeczeństwa informacyjnego,
2. Zdrowie przez ruch,
3. Centra edukacyjno-wdrożeniowe.

Pierwszy Projekt pilotażowy wpisuje się w: Cel strategiczny 2 – Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie. Cel główny 2.1. – Budowanie społeczeństwa informacyjnego. Cel operacyjny 2.1.2. – Wspieranie rozwoju sieci informatycznej i e-instytucji w regionie.

Projekt pilotażowy 1	
Przedsięwzięcie	<p>e-Lubuszanin w e-województwie – Budowa i eksploatacja lubuskiej regionalnej platformy społeczeństwa informacyjnego</p> <p>W latach 2005-2012 planuje się budowę regionalnej światłowodowej sieci transportowej dla województwa lubuskiego o łącznej długości 878 km, która składać się ma z 78 węzłów dostępowych w 12 miastach powiatowych i 66 miejscowościach gminnych. Zakłada się, że Regionalna sieć komputerowa pod roboczą nazwą LUBRAN będzie siecią, która ma zapewnić docelowo łącze cyfrowe do każdej gminy o przepustowości 1Gb/s.</p> <p>Opracowany w Centrum Komputerowym Uniwersytetu Zielonogórskiego projekt sieci LUBRAN dla województwa lubuskiego zakłada wykorzystanie do budowy sieci regionalnej infrastruktury światłowodowej istniejącą na terenie województwa lubuskiego sieć PIONIER.</p> <p>Sieć PIONIER jest budowana od 2001 r. z dotacji Komitetu Badań Naukowych w ramach programu pt. „PIONIER – Polski Internet Optyczny: Zaawansowane Aplikacje, Usługi i Technologie dla Społeczeństwa Informacyjnego”. Uniwersytet Zielonogórski uczestniczy w tym programie i od 2003 r. posiada w Centrum Komputerowym dowiązanie do tej sieci łączami <i>GigabitEthernet</i> o przepustowości 2x1G/s.</p> <p>Sieć PIONIER, której realizacja według planów ma być zakończona w 2005 r. ma za zadanie połączyć 22 ośrodki akademickie w kraju łączami o przepustowości co najmniej 10 Gb/s i realizację zaawansowanych aplikacji, usług oraz narzędzi sieciowych w takich dziedzinach jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nauki obliczeniowe, ▪ wspomaganie nauczania dostępem do Internetu, w tym zdalne nauczanie oraz uwzględnienie systemu przetwarzania danych egzaminacyjnych, ▪ informacja przestrzenna, ▪ zarządzanie zasobami środowiska, ▪ telemedycyna, ▪ praca grupowa oraz komunikacja strumieniowa (audio, wideo), ▪ biblioteki wirtualne i sieciowe bazy wiedzy. <p>Zaawansowane usługi sieci PIONIER zostaną przez sieć regionalną dostarczone do wszystkich miast powiatowych i miejscowości gminnych, oferując infrastrukturę telekomunikacyjną dedykowaną dla potrzeb badań naukowych, edukacji, administracji rządowej i samorządowej, armii, obrony cywilnej, służb ratownictwa oraz przenoszenia ruchu internetowego.</p>
Efekt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostęp do sieci szkół – 200 ▪ Dostęp do sieci jednostek samorządu terytorialnego – 97 ▪ Dostęp do sieci jednostek służby zdrowia – 19 ▪ Dostęp do sieci służb mundurowych (policja, wojsko itp.) – 29 ▪ Liczba miast w zasięgu sieci – 14 ▪ Liczba innych miejscowości w zasięgu sieci – 83 <p>Szybka i na wskroś nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna da mieszkańcom województwa dostęp do globalnej sieci, zapewniając uczniom i studentom</p>

	<p>w szkołach możliwość komunikowania się i zdobywania wiedzy na odległość, oferując niepełnosprawnym szanse zdobywania i wykonywania zawodu w domu, usprawniając mechanizmy zarządzania i działania administracji, przyspieszając i koordynując reakcje różnorodnych służb na pojawiające się zagrożenia, ze strony środowiska czy też ludzi.</p> <p>Proponowana infrastruktura techniczna stanowi zasadniczą, a tym samym niezbędną bazę do stworzenia sprawnych infrastruktur komunikacji, zarządzania, edukacji, czy pracy zawodowej. Budowa takich infrastruktur z pewnością podniesie atrakcyjność naszego regionu dla potencjalnych inwestorów, ożywi kontakty gospodarcze, pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie środków finansowych Unii Europejskiej. Jest ona również punktem wyjścia do dalszej penetracji zaawansowanych technologii informatycznych na poziom gmin, „internetyzacji” wsi itd.</p> <p>W przypadku jednostek samorządowych wdrożenie projektu pozwoli zapewnić stabilną, bezpieczną bazę dla transmisji danych. Pozwoli na wdrożenie zdalnych aplikacji pozwalających na dostęp pacjentów praktycznie z każdego punktu województwa. Uruchomienie sieci LUBRAN pozwoli również poprawić bezpieczeństwo w różnych aspektach funkcjonowania społeczeństwa regionu. Możliwości integracji służb mundurowych i jednostek ratownictwa powinno podnieść poziom realnego bezpieczeństwa, zapewnienie medium dla nowoczesnych usług pozwoli np. na wdrożenie telemedycyny i dostęp do specjalistów w danej dziedzinie. Pozwoli to na oszczędność czasu i środków. Umożliwienie dostępu do zaawansowanych technologii informatycznych może mieć również wpływ na środowisko, zaistnieje możliwość modelowania pewnych zjawisk, ułatwi przewidywanie zagrożeń przed wdrożeniem w życie uciążliwych dla środowiska działań podmiotów prawnych lub prywatnych.</p> <p>Dostęp do sieci powinien umożliwić pogłębianie wiedzy i wykonywanie zadań bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania. Umożliwi także rozpropagowanie nowoczesnych usług bankowych i finansowych opartych na systemach e-bankingu co powinno wpłynąć pozytywnie na rozwój regionu. Specjalista nie będzie musiał opuszczać swojego miejsca zamieszkania, w celu wykonywania swojego zawodu, w ten sposób w regionie pozostaną wartościowe jednostki, które będą wspierały kolejne programy rozwoju regionalnego.</p>
Podmioty uczestniczące	Uniwersytet Zielonogórski, uczelnie wyższe funkcjonujące w województwie, Władze Samorządowe

Drugi Projekt pilotażowy wpisuje się w: Cel strategiczny 3 – Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności innowacyjnej firm. Cel główny 3.3. – Wspieranie działań w zakresie unowocześniania produktów i technologii. Cel operacyjny 3.3.3. – Wspieranie tworzenia klastrów opartych na wiedzy w sektorze wysokich technologii.

Projekt pilotażowy 2	
Przedsięwzięcie	<p>Utworzenie klastra: „Zdrowie poprzez ruch”</p> <p>Stworzenie na wysokim europejskim poziomie niezależnego, specjalistycznego ośrodka/instytutu badawczo-rozwojowego oraz treningowo-wdrożeniowego, działającego w zakresie inżynierii biomedycznej i biotechnologicznej. Powołanie konsorcjum ukierunkowanego na zabezpieczenie w/w działalności badawczo-rozwojowej i szkoleniowej w regionie.</p> <p>Skupienie w „instytucji” ekspertów – badaczy/naukowców ze specjalności „bio-tech-med”.</p> <p>Wykorzystanie, pogłębienie i poszerzenie powiązań naukowych i naukowo-badawczych w zakresie „bio-tech-med” w skali ponadregionalnej oraz europejskiej.</p> <p>Rozwój regionalnej sieci wysokospecjalistycznych firm („grona”) produkujących innowacyjne wyroby.</p> <p>Uruchomienie systemu kształcenia specjalistów w zakresach niezbędnych do</p>

	<p>prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, produkcyjnej i leczniczej. Włączenie prowadzonej działalności do Europejskiej Przestrzeni Badawczo-Rozwojowej (ERA), zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rozwoju.</p>
Efekt	<p>Podniesienie prestiżu regionu w skali kraju i na arenie międzynarodowej; Stworzenie wysokospecjalistycznego zaplecza badawczo-rozwojowego w zakresie „bio-tech-med”; Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw innowacyjnych regionu; Zwiększenie ilości miejsc pracy, w tym w branżach rozwojowych high-tech; Stworzenie nowych kierunków kształcenia na potrzeby „bio-tech-med.”; Rozwój specjalistycznych ośrodków leczniczych i usług medycznych dla pacjentów spoza regionu i z zagranicy; Napływ turystów korzystających z infrastruktury rehabilitacyjno-turystyczno-rekreacyjnej regionu;</p>
Podmioty uczestniczące	<p>MŚP: firma LfC z zapleczem badawczo-rozwojowym (Instytut BioMedycznej Inżynierii) oraz firmy współpracujące-kooperanci; jednostki naukowo-dydaktyczne: Uniwersytet Zielonogórski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie, inne regionalne i pozaregionalne ośrodki naukowo-dydaktyczne oraz badawczo-rozwojowe; stowarzyszenia zawodowe; fundacje; organizacje samorządów gospodarczych; jednostki lecznicze: Szpital Wojewódzki w Gorzowie Wielkopolskim oraz Szpital Wojewódzki w Zielonej Górze i inne ośrodki lecznictwa zamkniętego i otwartego;</p>

Trzeci Projekt pilotażowy wpisuje się w: Cel strategiczny 2 – Budowanie systemu wspierania innowacji i nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej w regionie. Cel główny 2.2. – Rozwój infrastruktury sprzyjającej działalności innowacyjnej w regionie. Cel operacyjny 2.2.2. – Stworzenie Lubuskiego Centrum Innowacyjnego.

Projekt pilotażowy 3	
Przedsięwzięcie	<p>Centra Edukacyjno-Wdrożeniowe</p> <p>W każdym powiecie planowane jest powołanie Centrów Edukacyjno-Wdrożeniowych, współpracujących w sieci, które będą udzielać informacji gospodarczych, prowadzić działalność doradczą i szkoleniową. Zadaniem Centrum ma być prowadzenie działalności wspierającej lokalny rozwój gospodarczy.</p> <p>W zakresie działalności szkoleniowej Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe będzie prowadziło szkolenia zarówno dla ogólnie szeroko rozumianego grona zainteresowanych jak również dla indywidualnych zleceniodawców. Prowadzenie cyklicznych szkoleń ogólnych ma na celu dotarcie do jak najszerszego grona zainteresowanych z podstawową wiedzą dotyczącą prowadzenia działalności gospodarczej. Prowadzenie szkoleń zleconych ma na celu dostarczenie wyselekcjonowanej najaktualniejszej wiedzy. Formą uzupełniającą szkolenia są warsztaty.</p> <p>W zakresie działalności doradczej, która jest bezpośrednio powiązana z działalnością szkoleniową Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe będzie prowadziło działalność doradczą skierowaną z jednej strony na potrzeby nowopowstałych firm, z drugiej strony będzie świadczyło usługi dla istniejących firm/organizacji/instytucji m.in. w zakresie opracowywania biznes planów, wniosków i studiów wykonalności ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dotyczących pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych i innych programów pomocowych UE oraz inwestorów zagranicznych.</p> <p>W zakresie informacji gospodarczej Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe, po pierwsze będzie prowadziło na potrzeby własne oraz zgłaszane zlecenia firm/organizacji/instytucji lokalny monitoring gospodarczy. Po drugie będzie prowadziło współpracę z instytucjami wspierającymi rozwój przedsiębiorczości z regionu, Polski i z zagranicy, w szczególności zajmującymi się zbieraniem,</p>

	<p>przetwarzaniem i przekazywaniem informacji gospodarczych. Po trzecie będzie opracowywało na zlecenie zainteresowanych firm/organizacji/institucji szczegółowe informacje gospodarcze (w zakresie informacji jawnych). Po czwarte na potrzeby własne będzie prowadziło badania lokalnego rynku przy współpracy z instytucjami regionalnymi jak i krajowymi.</p>
Efekt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększony dostęp do podstawowej usystematyzowanej wiedzy z zakresu przedsiębiorczości, ▪ ułatwiony dostęp do wiedzy specjalistycznej/wyselekcjonowanej, ▪ wdrażanie w życie indywidualnych koncepcji „działalności gospodarczej” – powstawanie nowych firm (m.in. promowanie samozatrudniania się), ▪ zwiększenie liczby lokalnych inwestycji, ▪ zwiększenie liczby składanych wniosków o pozyskanie funduszy strukturalnych UE na realizację indywidualnych przedsięwzięć, ▪ wzrost liczby konkurencyjnych firm/organizacji/institucji, ▪ zwiększenie możliwości do powstawania lokalnych „klastrow”, ▪ powstanie regionalnej usystematyzowanej bazy o dostępie do informacji gospodarczej, ▪ powstanie regionalnej bazy raportów o stanie gospodarczym regionu, ▪ bieżąca aktualizacja podstawowych danych i wskaźników związanych z sytuacją społeczno-gospodarczą regionu.
Podmioty uczestniczące	<p>przedsiębiorstwa, Lubuskie Centrum Innowacji, uczelnie wyższe, władze samorządowe wszystkich szczebli, Regionalne Instytucje i Instrumenty Finansowania Innowacji, Powiatowe Urzędy Pracy, Agencja Rozwoju Regionalnego, inne instytucje i organizacje zaangażowane w rozwój przedsiębiorczości lokalnej i regionalnej</p>

Słowniczek pojęć*

Badania naukowe – typy badań realizowanych przez sferę B+R: badania podstawowe, badania teoretyczne, prace rozwojowe i prace wdrożeniowe.

Benchmarking – ciągła i systematyczna metoda rozwoju oraz usprawniania działania organizacji, polegająca na konfrontowaniu własnej efektywności mierzonej produktywnością, jakością i doświadczeniem z wynikami tych przedsiębiorstw i organizacji, które można uznać za wzór doskonałości. W ujęciu takim Benchmarking może być określany jako potrzeba ciągłego konfrontowania własnych osiągnięć z osiągnięciami najlepszych przedsiębiorstw w danej branży

Business angel (anioł biznesu) – osoby fizyczne, które inwestują stosunkowo niewielkie kwoty w małe przedsięwzięcia o dużym potencjale wzrostu, wnosząc jednocześnie do przedsięwzięcia swoje doświadczenie, operacyjny know-how oraz zdolności. Business angels to inwestorzy private equity, których działalność można scharakteryzować w sposób następujący: najczęściej inwestują w przedsięwzięcia znajdujące się w bardzo wczesnej fazie rozwoju, choć także, w mniejszym stopniu, inwestują w przedsięwzięcia znajdujące się w innych fazach rozwoju, np. wspomagając przedsiębiorstwo w procesie pozyskania kredytu lub finansowania od funduszu private equity/venture capital, a także wejścia na giełdę; nie ograniczają się oni do jakiegokolwiek sektora, poszukując raczej projektów o dużym potencjale wzrostu, wielkość inwestycji realizowanej przez indywidualnego inwestora w Europie wynosi przeciętnie 25-400 tysięcy euro (wg European Business Angels Network); ich horyzont inwestycyjny wynosi około 3-6 lat; inwestują w formie długu lub kapitału; osobiście angażują się w działalność firmy, w którą zainwestowali, pełniąc najczęściej funkcję członka rady nadzorczej (przygotowywanie i monitorowanie strategii rozwoju, pozyskiwanie nowych inwestorów, rzadziej jest to współpraca w zakresie rozwoju produktu).

CAD/CAM – CAD (*Computer Aided Design* – komputerowo wspomagane projektowanie). Systemy CAD pozwalają na: tworzenie projektów w trzech wymiarach, tworzenie rysunków złożeniowych z kilku osobnych elementów, pracę nad jednym dużym projektem przez wiele osób, automatyczną aktualizację wszystkich rysunków złożeniowych po dokonaniu zmiany na pojedynczym detalu, automatyczne tworzenie listy detali, kosztorysowanie, współpracę z magazynem itd. CAM (*Computer Aided Manufacturing* – komputerowo wspomagane wytwarzanie). Systemy komputerowe potrafiące na podstawie rysunku stworzonego w systemie CAD wygenerować program noszący nazwę CAM umożliwiający pracę obrabiarki.

Centra doskonałości – jednostka naukowa lub zespół pracowników naukowych prowadzący w sposób ciągły badania naukowe w ramach współpracy międzynarodowej, w szczególności w ramach programów Unii Europejskiej, mające na celu rozwój nauki w dziedzinach uznanych za szczególnie ważne dla gospodarki w założeniach polityki naukowej państwa. Naukowcy działający w ramach Centrum Doskonałości wykorzystują zaplecze naukowe kilku różnych instytucji pracujących pod wspólnym naukowym i organizacyjnym kierownictwem.

* Dla unifikacji terminologii wykorzystano niektóre terminy przywoływane w „Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2003-2013”, „Regionalnej Strategii Innowacji „Innowacyjna Wielkopolska” i „Regionalnej strategii Innowacji dla Województwa Pomorskiego”.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) – obejmuje trzy rodzaje aktywności: badania podstawowe (prace teoretyczne i eksperymentalne, w zasadzie nie ukierunkowane na uzyskanie konkretnych zastosowań praktycznych) i stosowane (prace badawcze mające na celu zdobycie nowej wiedzy mającej konkretne zastosowanie) oraz prace rozwojowe (polegające na zastosowaniu istniejącej już wiedzy do opracowania nowych lub istotnego ulepszenia istniejących procesów, wyrobów lub usług, nie obejmują one prac wdrożeniowych).

Działalność innowacyjna – to całokształt działań naukowych, technologicznych, organizacyjnych, finansowych i handlowych, które prowadzą, bądź mają prowadzić do wdrażania (forma niedokonana) nowych lub udoskonalonych produktów albo procesów. Niektóre z tych działań mogą same z siebie mieć charakter innowacyjny, inne z kolei nie muszą mieć waloru nowości, lecz są niezbędnym elementem wdrożenia."

EDI – (*Elektronic Data Interchange* – Elektroniczna wymiana danych). Polega na zastąpieniu tradycyjnej wymiany dokumentów papierowych zawierających informacje handlowe, przemysłowe, administracyjne itp., zautomatyzowaną wymianą wspomnianych informacji przy pomocy nośników i środków komunikacji właściwych dla systemów komputerowych czyli tzw. wymianą komunikatów elektronicznych.

Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw – dokument zatwierdzony przez przywódców Unii Europejskiej podczas zgromadzenia Rady Europejskiej w Santa Maria de Feira w dniach 19-20 czerwca 2000 roku, przedstawia główne założenia polityki wobec MSP, kładzie nacisk na uwzględnianie potrzeb małych przedsiębiorstw w procesie tworzenia ustawodawstwa Unii Europejskiej. Karta wzywa Komisję i państwa członkowskie do podjęcia działań, mających wspomóc i zachęcić małe przedsiębiorstwa w dziesięciu kluczowych obszarach: edukacja i szkolenia dla przedsiębiorczości; tańsze i szybsze uruchomienie działalności gospodarczej; lepsze ustawodawstwo i przepisy regulacyjne; dostęp do kwalifikacji; polepszanie dostępu przez internet; uzyskanie większych korzyści z jednolitego rynku; opodatkowanie i zagadnienia finansowe; wzmocnienie zdolności technologicznej małych przedsiębiorstw; wykorzystanie udanych przykładów e-biznesu i zapewnienie wsparcia najlepszym małym firmom; rozwinięcie silniejszego i efektywniejszego sposobu reprezentowania interesów małych przedsiębiorstw w Unii i w skali kraju.

Europejska Klasyfikacja Działalności (EKD) – klasyfikacja opracowana na podstawie projektu wydawnictwa Biura Statystycznego Europejskiej Wspólnoty EUROSTAT: „*Nomenclatures des Activites de Communité Europeene - NACE rev. 1*” Ma charakter przedmiotowy. Stanowi usystematyzowany zbiór rodzajów działalności społeczno-gospodarczych występujących w gospodarce narodowej. EKD obejmuje: (01-02) Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; (05-05) Rybactwo; (10-14) Górnictwo; (15-37) Przetwórstwo przemysłowe; (40-41) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę; (45-45) Budownictwo; (50-52) Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego; (55-55) Hotele i restauracje; (60-64) Transport, gospodarka magazynowa i łączność; (65-67) Pośrednictwo finansowe; (70-74) Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej; (70-75) Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne; (80-82) Edukacja; (85-85) Ochrona zdrowia i pomoc społeczna; (90-93) Dzia-

łałność usługowa komunalna; (95-97) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; (99-99) Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 1997 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 31 grudnia 1999 r. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) stosowana była równoległe z Europejską Klasyfikacją Działalności (EKD). Od dnia 1 stycznia 2000 r. Europejska Klasyfikacja Działalności (EKD) została zastąpiona przez Polską Klasyfikację Działalności (PKD).

Firma innowacyjna – inteligentna organizacja, permanentnie generująca i realizująca innowacje, znajdująca uznanie u odbiorców ze względu na wysoki poziom nowoczesności i konkurencyjności.

Firma spin-off/spin-out – nowa firma, wyłoniona z organizacji macierzystej, założona w celu komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu badawczego działającego na wyższej uczelni lub w przemyśle.

Firma start-up – nowe przedsięwzięcie, w którym dużą rolę odgrywa innowacyjny pomysł oraz determinacja pomysłodawcy w jego realizacji.

Foresight – proces konsultacji i zbierania doświadczeń ekspertów zmierzający do budowania średnio- i długookresowych scenariuszy rozwoju regionu oraz wskazania strategicznych, przyszłościowych sektorów regionalnej gospodarki dla realizacji celów innowacyjnej polityki w regionie (np. w województwie lubuskim).

Fundusz MIKRO – istnieje od 1994 r. i jest instytucją działającą nie dla zysku (not-for-profit). Realizuje program wspierania rozwoju mikroprzedsiębiorczości w Polsce finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości. Przeznaczono na ten cel 20 milionów dolarów amerykańskich.

Fundusze strukturalne UE – podstawowe instrumenty polityki strukturalnej i regionalnej Unii Europejskiej. Celem funkcjonowania tych funduszy jest wspieranie przekształceń i modernizacja krajów członkowskich. Środki pomocowe z funduszy strukturalnych kierowane są do tych sektorów gospodarki, które bez dodatkowej pomocy ze wspólnego budżetu Unii nie miałyby szansy osiągnąć średniego poziomu ekonomicznego Wspólnoty. Zgodnie z ustaleniami szczytu Unii w Berlinie w 1999 roku, pomoc z Funduszy Strukturalnych przysługuje tym regionom Unii, których wskaźnik PKB na mieszkańca wynosi mniej niż 75% średniej unijnej. Górny limit pomocy, jaką może uzyskać dany kraj, wynosi 4% PKB tego kraju. O faktycznej wysokości przyznanej pomocy finansowej decyduje Rada Europejska będąca organem przedstawicielskim wszystkich krajów członkowskich. Na fundusze strukturalne składają się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej Sekcja Orientacji (EFOiGR) oraz Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR).

Globalizacja – proces tworzenia się zliberalizowanego i zintegrowanego światowego rynku towarów i kapitału oraz kształtowanie się nowego międzynarodowego ładu instytucjonalnego służącego rozwojowi produkcji, handlu i przepływów finansowych na skalę całego świata. Globalizacja odnosi się do rosnącej współzależności ekonomicznej państw na świecie poprzez zwiększające się rozmiary i zróżnicowanie ponadgranicznych transakcji dotyczących towarów i usług, a także rosnące przepływy kapitałowe i

szybsze rozprzestrzenianie się technologii. Może być postrzegana jako zanik barier w światowym przepływie informacji, pomysłów, czynników produkcji - głównie kapitału i wyspecjalizowanej siły roboczej, technologii i towarów.

Grant – bezpośrednia dotacja, najczęściej o charakterze pieniężnym na rzecz określonego beneficjenta w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań lub sfinansowaniu części budżetu projektu.

HACCP (*Hazard Analysis Critical Control Point*) – Analiza Zagrożeń i Krytyczny Punkt Kontrolny – system zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego w sektorze żywnościowym. Posiadający międzynarodową akceptację, specjalnie opracowany prewencyjny system zagwarantowania bezpieczeństwa zdrowotnego żywności – którego celem jest zapobieganie, minimalizacja lub eliminacja zagrożeń. HACCP identyfikuje, ocenia, kontroluje (opanowuje) zagrożenia biologiczne, chemiczne i fizyczne, istotne dla bezpieczeństwa zdrowotnego żywności; może być stosowany na wszystkich etapach „łańcucha żywnościowego”. System opiera się na 7-miu podstawowych zasadach najistotniejsze to analiza zagrożeń, oraz wyznaczanie i system monitorowania krytycznych punktów kontrolnych (CCP). Od 1 stycznia 2004 r. przestrzeganie normy HACCP obowiązuje wszystkie zakłady prowadzące działalność gospodarczą w zakresie produkcji i obrotu żywnością zatrudniające powyżej 50 osób.

Infrastruktura innowacyjna – podmioty wyspecjalizowane w działaniach na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, transferu i komercjalizacji nowych technologii oraz poprawy konkurencyjności gospodarki, takie jak: parki naukowe i technologiczne, centra transferu technologii i informacji, inkubatory przedsiębiorczości i centra technologiczne, ośrodki szkoleniowo-doradcze, lokalne fundusze pożyczkowo-poręczeniowe, fundusze venture capital.

Inkubator przedsiębiorczości – ośrodki o lokalnym zasięgu, tworzone przez władze komunalne, instytucje i towarzystwa gospodarcze w celu świadczenia usług w zakresie prawnym, organizacyjnym, technicznym i ekonomicznym na rzecz nowych przedsiębiorstw często przy współpracy z wyższą uczelnią lub instytucją badawczą.

Innowacyjność – zdolność i motywacja do poszukiwania i komercyjnego wykorzystywania jakichkolwiek wyników badań naukowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków, prowadzących do wzrostu poziomu nowoczesności i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej firmy czy realizacji ambicji technicznych przedsiębiorcy. W tym kontekście innowacje - rozumiane jako proces uczenia się zarówno ze źródeł wewnętrznych, jak i zewnętrznych - są traktowane jako podstawowe źródło kumulowania (budowania) specyficznych, unikalnych i wyróżniających umiejętności firmy.

Innowacja – wprowadzenie czegoś nowego, wprowadzenie lub urzeczywistnienie zmian rozwojowych. To specyficzne narzędzie przedsiębiorczości - działanie, które nadaje zasobom nowe możliwości tworzenia bogactwa (P. Drucker). Zmiana wprowadzona celowo, która polega na zastępowaniu dotychczasowych rozwiązań innymi ulepszonymi. Można wyróżnić innowacje organizacyjne oraz innowacje technologiczne w obrębie produktów i procesów.

Innowacje organizacyjne – obejmują wprowadzanie znaczących zmian w strukturach organizacyjnych, wdrożenie zaawansowanych technik zarządzania, wdrożenie nowych lub znacząco zmienionych strategii.

Innowacje technologiczne w obrębie produktów i procesów – obejmują wdrożone już produkty i procesy nowe pod względem technologicznym oraz znaczące udoskonalenia technologiczne dotyczące tych produktów i procesów.

Innowacje produktowe – wszelkie zmiany polegające na udoskonaleniu wyrobu już wytwarzanego przez przedsiębiorstwo, bądź na rozszerzeniu struktury asortymentowej o nowy produkt, którego cechy technologiczne lub przeznaczenie różnią się znacząco od uprzednio wytwarzanych.

Innowacje procesowe – wszelkie zmiany polegające na udoskonaleniu nowych lub znacząco udoskonalonych metod wytwarzania, w tym sposobów docierania z produktem do odbiorców.

Innowacyjne przedsiębiorstwo – przedsiębiorstwo, które wdrożyło nowe lub znacząco udoskonalone innowacje w brany pod uwagę okresie badawczym.

Instytucje wspierające – to instytucje, które koncentrują swoją aktywność na newralgicznych dla procesów rozwojowych obszarach wspierania przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych w formie:

- szerzenia wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia, informację w ramach ośrodków szkoleniowo-doradczych;
- pomocy w transferze i komercjalizacji nowych technologii w ramach centrów transferu technologii;
- pomocy finansowej (*seed* i *start-up*) w formie parabankowych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, oferowanej osobom podejmującym działalność gospodarczą i młodym firmom bez historii kredytowej;
- szerokiej pomocy doradczej, technicznej i lokalowej dla nowo powstałych przedsiębiorstw w pierwszym okresie działania w inkubatorach przedsiębiorczości i centrach technologicznych;
- tworzenia skupisk przedsiębiorstw (*cluster*) i animacji innowacyjnego środowiska poprzez łączenie na określonym zagospodarowanym terenie usług biznesowych i różnych form pomocy firmom w ramach: parków technologicznych, stref biznesu, parków przemysłowych.

Dla instytucji tych przyjęło się w Polsce określenie – ośrodki innowacji i przedsiębiorczości.

Jednostki badawczo-rozwojowe – jednostki organizacyjne wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, tworzone w celu prowadzenia prac badawczych, których wyniki powinny znaleźć zastosowanie w określonych dziedzinach gospodarki i życia społecznego.

Kapitał innowacyjny – zdolność do tworzenia innowacji i rezultaty innowacji w postaci patentów, praw autorskich itd.

Kapitał ludzki – wiedza i umiejętności zasobów ludzkich. Ekonomiczny zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia i energii witalnej zawarty w każdym człowieku i społeczeństwie

jako całości, określający zdolność do pracy, do adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań.

Kapitał organizacyjny – umiejętności i koncepcja organizacyjna zapewniająca dzielenie się nimi.

Kapitał społeczny – aktywne połączenia międzyludzkie: zaufanie, obustronne zrozumienie oraz wspólne wartości i zachowania, które wiążą członków ludzkich sieci i społeczności, a przez to umożliwiają wspólne działania. Kapitał społeczny to zespół cech organizacji społecznej takich jak: zaufanie, normy i powiązania między jednostkami, które zwiększają ich sprawność w zbiorowym działaniu, a zarazem czynią z nich wspólnotę, pozwalając im na osiąganie pewnych celów niemożliwych do realizacji bez posiadania tego kapitału.

Klaster (grono, skupisko) – geograficzne skupiska wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (na przykład uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych i stowarzyszeń branżowych) w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale także współpracujących. Sieć małych i średnich przedsiębiorstw, które ze względu na swoją niewielką siłę przy działaniu w pojedynkę decydują się na współpracę. Klastry obejmują kontakty i współpracę przedsiębiorstw z instytucjami naukowo-badawczymi i władzami publicznymi.

Podział klastrów według OECD:

Klastry oparte na wiedzy – skupiają firmy dla których istotny jest bezpośredni dostęp do badań podstawowych i publicznych instytucji badawczych oraz uczelni wyższych (przemysł lotniczy, chemia, elektronika).

Klastry oparte na korzyściach skali – skupiają firmy owiązane z instytucjami technicznymi i uniwersytetami, prowadzą własne badania na niewielką skalę (przetwórstwo materiałów masowych, przemysł samochodowy, maszynowy).

Klastry uzależnione od dostawcy – skupiają firmy importujące technologie w formie dóbr kapitałowych i półproduktów, ich działalność innowacyjna determinowana jest przez zdolności do współdziałania zarówno z dostawcami jak i usługami posprzedanymi (rolnictwo, leśnictwo, tradycyjne gałęzie przemysłu przetwórczego jak przemysł włókienniczy, meblarski, metalowy oraz usługi),

Klastry wyspecjalizowanych dostawców – skupiają przedsiębiorstwa o dużej intensywności B+R, kładące nacisk na innowacje produktowe, zazwyczaj zlokalizowane blisko siebie, klientów i użytkowników firmy produkujące komponenty do złożonych systemów produkcyjnych (sprzęt i oprogramowanie komputerowe).

Komercjalizacja – proces za pośrednictwem którego wyniki projektów badawczych przekształcane są przez wynalazców lub osoby trzecie w sprzedawalne produkty czy usługi.

Kultura innowacyjna – obejmuje zachowania (elastyczność, otwartość na współpracę, świadomość o konieczności wprowadzania zmian i ustawicznego zdobywania wiedzy) charakterystyczne dla danej zbiorowości społecznej stwarzające możliwości rozwoju poziomu innowacyjności.

LAN (*Local Area Network*) – sieć (okablowanie) przeznaczone do zastosowań teleinformatycznych, nazywana także sieciami okablowania strukturalnego. Koncepcja oka-

blowania strukturalnego polega na takim przeprowadzeniu sieci kablowej w budynku, by z każdego punktu telekomunikacyjnego był możliwy dostęp do sieci komputerowej (LAN) oraz usług telefonicznych.

Łańcuch wartości – opisuje pełny zakres działań związanych z produktem lub usługą, zaczynając od pomysłu, poprzez wszystkie etapy produkcji, po dostarczenie do klientów i likwidację po jego zużyciu.

Produkcja sama w sobie jest tylko jedną z wielu wartości dodanych. Co więcej, z każdym ogniwem łańcucha łączy się wiele działań. Podstawowe dochody z gospodarki w łańcuchu produkcji znajdują się poza obszarem produkcji m.in. przy projektowaniu, marketingu. Analiza łańcucha wartości dostarcza nie tylko metodę zrozumienia postępów, ale także sposób identyfikowania kluczowych wyzwań w promocji nowych wersji produktów.

MŚP – sektor obejmujący mikro- małe i średnie przedsiębiorstwa

Mikroprzedsiębiorca – (*micro enterprise*) – przedsiębiorca, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczył równowartości w złotych 2 milionów euro.

Mały przedsiębiorca – przedsiębiorca, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczył równowartości w złotych 10 milionów euro.

Średni przedsiębiorca – przedsiębiorca, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczył równowartości w złotych 43 milionów euro.

Nie uważa się odpowiednio za mikroprzedsiębiorcę, małego lub średniego, przedsiębiorcy, w którym inni przedsiębiorcy, Skarb Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego posiadają:

- 25 % i więcej wkładów, udziałów lub akcji;
- prawa do 25 % i więcej udziału w zysku;
- 25 % i więcej głosów w zgromadzeniu wspólników, walnym zgromadzeniu akcjonariuszy albo walnym zgromadzeniu spółdzielni.

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) – dokument przygotowywany przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, ubiegające się o wsparcie z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Określa zadania, jakie dany kraj sobie stawia, działania, które posłużą ich realizacji oraz kwoty, jakie należy na ten cel przeznaczyć. Stanowi podstawę do przygotowania zintegrowanych wieloletnich programów operacyjnych.

NPR na lata 2004-2006 wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji, mające zapewnić warunki sprzyjające długotrwałemu wzrostowi gospodarczemu i podniesieniu poziomu życia mieszkańców.

NPR na lata 2007-2013 to strategia obejmująca całokształt działań rozwojowych kraju, bez względu na pochodzenie środków finansowych. Poza przedsięwzięciami współfinansowanymi z budżetu UE, uwzględnione w niej są działania finansowane wyłącznie z zasobów krajowych.

Niska technika – według OECD obejmuje następujące sekcje Przetwórstwa przemysłowego: Produkcja artykułów spożywczych i napojów; Produkcja wyrobów tytoniowych; Włókiennictwo; Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich; Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych; Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny; Produkcja masy włóknistej, papieru oraz wyrobów z papieru; Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji; Produkcja mebli; działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana; Zagospodarowanie odpadów

Najlepsze praktyki (*best practice*) – metody działania i osiągnięcia uznanych liderów w danej dziedzinie.

OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Cooperation and Development*) – międzyrządowa organizacja gospodarcza, która została powołana do życia na mocy Konwencji Paryskiej podpisanej 14 grudnia 1960 r. Państwa przynależące do OECD oraz aspirujące do członkostwa w tej organizacji za wartości nadrzędne w życiu społeczno-politycznym i gospodarczym uznają trzy zasady: demokrację, przestrzeganie praw człowieka i wolności obywatelskich oraz stabilny wzrost w ramach otwartej polityki rynkowej. Polska stała się członkiem OECD 22 listopada 1996 r.

Park naukowy – przyjęta przez Zarząd IASP (ang. Międzynarodowe Stowarzyszenie Parków Naukowych) oficjalna definicja parku naukowego jest następująca: *Park naukowy* jest to organizacja zarządzana przez profesjonalistów/fachowców, których celem jest wzrost zasobności przedsiębiorstw i instytucji naukowo-badawczych w niej zrzeszonych poprzez promowanie/ popieranie rozwoju innowacji i konkurencyjności. Park zarządza wiedzą i technologią wśród uniwersytetów, instytucji B+R, firm, sprzyja powstawaniu i wzroście liczby firm działających w oparciu o innowacje w wyniku procesów inkubacji i *spin-off* oraz zapewnia wysokiej jakości usługi.

Park technologiczny – zainicjowany i subwencionowany ze środków publicznych kompleks naukowo-przemysłowy, w ramach którego realizowana jest polityka w zakresie wspomaganie młodych innowacyjnych przedsiębiorstw, nastawionych na rozwój produktów i metod wytwarzania w technologicznie zaawansowanych branżach, optymalizacji warunków transferu technologii i komercjalizacji rezultatów badań z instytucji naukowych do praktyki gospodarczej. Zadaniem parku technologicznego jest tworzenie środowiska innowacyjnego, zwiększającego dynamikę rozwoju regionu. W jego ramach realizowana jest polityka w zakresie:

- wspomaganie projektów innowacyjnych i młodych innowacyjnych przedsiębiorstw nastawionych na rozwój produktów, metod wytwarzania i usług w technologicznie zaawansowanych branżach,

- tworzenia warunków do rozwoju procesów transferu technologii i komercjalizacji rezultatów prac naukowo-badawczych z instytucji naukowych do praktyki gospodarczej.

Podstawowym elementem działalności parku technologicznego jest zapewnienie warunków umożliwiających ścisłą współpracę między lokalnymi ośrodkami naukowymi

a zorientowanymi innowacyjnie przedsiębiorstwami.

Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) – umownie przyjęty, hierarchicznie usystematyzowany podział zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczych jakie realizują jednostki (podmioty gospodarcze) tworzące gospodarkę narodową stosowanym w celu:

- przedstawiania struktury gospodarki narodowej z punktu widzenia społecznego podziału pracy,
- zestawiania dynamicznych szeregów dla potrzeb ekonomicznej analizy rozwoju gospodarczego,
- opracowywania bilansów gospodarki narodowej, w tym zintegrowanych rachunków narodowych,
- sporządzania porównań międzynarodowych,
- zestawiania informacji statystycznych, odpowiednio porównywalnych z innymi krajami,
- klasyfikowania podmiotów gospodarczych dla potrzeb krajowego, urzędowego rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON - wg. rodzaju prowadzonej przez nie działalności.

PKD zachowuje spójność i porównywalność metodologiczną, pojęciową, zakresową i kodową z klasyfikacją NACE Rev.1.

Produkt – dobro powstałe w wyniku procesu produkcji. Produkt technologicznie nowy, to produkt (wyrób lub usługa), którego charakterystyka techniczna i zastosowanie różnią się istotnie od charakterystyki i zastosowań produktów wytwarzanych dotychczas. Produkt technologicznie ulepszony (zmodernizowany wyrób lub ulepszona usługa) – produkt już istniejący, którego właściwości techniczne zostały w sposób znaczący ulepszone.

Produktywność – stosunek ilości produkcji wytworzonej i sprzedanej w rozpatrywanym okresie do ilości zużytych wejść systemu (materiały, energia itp.) oraz wykorzystywanych zasobów systemu (ludzie, kapitał w postaci środków trwałych i obrotowych itp.). Dzięki produktywności przedsiębiorstwo może np. zmniejszyć koszty produkcji, zmniejszyć poziom zapasów, zredukować awarie, zmniejszyć ilość reklamacji klientów, zredukować koszty jednostkowe wyrobu, zdecydowanie obniżyć koszty złej jakości.

Regionalne strategie innowacji – mają budować trwałe partnerstwo pomiędzy jednostkami naukowymi a przemysłem, podnosić konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wprowadzanie nowych technologii oraz rozwijać specyficzne umiejętności pracowników w zakresie badań i innowacji. (Ministerstwo Nauki i Informatyzacji).

Regionalne Strategie Innowacji (RSI) – mają na celu wspomaganie władz regionalnych we wdrożeniu efektywnego systemu wspomaganie innowacyjności w regionie. Strategia powinna określać kierunki polityki innowacyjnej i sposoby jak najlepszego

wykorzystania regionalnej infrastruktury wspomagającej innowacyjność, która będzie zgodna z potrzebami małych i średnich przedsiębiorstw.

Seed capital – fundusze załóżkowe. Inwestowanie stosunkowo niewielkich sum w firmy typu *start-up*, w początkowych stadiach rozwoju, często w celu sfinansowania analiz techniczno-ekonomicznych (*feasibility studies*) i badań rynkowych. Uczelnie wyższe i duże przedsiębiorstwa tworzą fundusze załóżkowe, aby stymulować powstawanie firm typu *spin-off*.

Sektor B+R – to ogół instytucji i osób zajmujących się pracami twórczymi podejmowanymi dla zwiększenia zasobu wiedzy, jak również znalezienia nowych zastosowań do tej wiedzy. Należą do nich:

- PAN
- Jednostki badawczo-rozwojowe
- Szkoły wyższe prowadzące działalność w zakresie B+R
- Jednostki obsługi nauki
- Jednostki rozwojowe – przedsiębiorstwa posiadające własne zaplecze badawcze

Side ground – informacja oraz własność intelektualna nabyta przez uczestników w czasie trwania kontraktu z Komisją Europejską, ale niezależnie od niego. Jest to wiedza nabyta równocześnie z projektem.

Spółka akcyjna (S.A.) – Spółka akcyjna jest typową spółką kapitałową. Celem jej utworzenia jest zwykle zebranie kapitału od bardzo wielu akcjonariuszy. Dzięki temu jest możliwe osiągnięcie celów przekraczających możliwości finansowe jednego czy kilku przedsiębiorców. Jednocześnie forma ta pozwala zaangażować w działalność gospodarczą także drobne kwoty (minimalna wartość nominalna akcji wynosi tylko 1 złoty).

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp. z o.o.) – Jest to spółka kapitałowa, gdyż - w odróżnieniu od spółek osobowych opartych na zrzeczeniu się osób - jej istotą jest przede wszystkim zgrupowanie środków kapitałowych w celu realizacji pewnego zamierzenia. Każdy wspólnik dysponuje liczbą głosów proporcjonalną do wielkości jego udziału, a decyzje w sprawach spółki zapadają większością głosów. Jednak w tej spółce wyraźne są także pewne elementy charakterystyczne dla spółek osobowych: przysługujące wspólnikom prawo indywidualnej kontroli, możliwość wyłączenia (z ważnych powodów) wspólnika przez sąd oraz możliwość wprowadzenia ograniczeń w zbywaniu udziałów. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jest osobą prawną, czyli samodzielnym podmiotem praw i obowiązków, różnym od zawiązujących ją wspólników.

Systemowy model innowacji – stosunkowo nowy sposób rozumienia innowacji biorący pod uwagę uzależnienie tego zjawiska od skomplikowanych i nieustających interakcji pomiędzy wieloma osobami, organizacjami i czynnikami. Badania i rozwój nie są już postrzegane jako źródło innowacji lecz jako jeden z wielu niezbędnych elementów.

Synergia – oznacza współdziałanie czynników, co jest korzystniejsze od sumy efektów funkcjonowania każdego z czynników z osobna, a więc niezależnie od siebie. „Synergia będzie wtedy i tylko wtedy, gdy podmioty działające, jeśli współdziałają osiągają więcej, niż jeśli działają każdy z osobna”.

System innowacji – lokalne, regionalne lub państwowe środowisko działalności związanej z innowacją. Poza przedsiębiorstwami środowisko to tworzą: zaplecze badawcze, finanse na innowacje, usługi i programy dla przedsiębiorczości oraz sieć umożliwiająca interakcje pomiędzy poszczególnymi elementami systemu.

Średnio-niska technika – wg OECD obejmuje następujące sekcje Przetwórstwa przemysłowego: Produkcja i naprawa statków i łodzi; Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych; Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych; Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych; Produkcja metali; Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń.

Średnio-wysoka technika – obejmuje następujące sekcje Przetwórstwa przemysłowego: Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana; Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana; Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep; Produkcja wyrobów chemicznych, bez produkcji wyrobów farmaceutycznych; Produkcja lokomotyw kolejowych i tramwajowych oraz taboru kolejowego i tramwajowego; Produkcja motocykli i rowerów; Produkcja pozostałego sprzętu transportowego, gdzie indziej nie sklasyfikowana.

Techniki produktywności – ogół środków i umiejętności posługiwania się nimi, umożliwiające wytwarzanie dóbr materialnych w sposób maksymalizujący wielkość osiągniętych efektów do poniesionych nakładów.

Transfer technologii – celowe i ukierunkowane przekazywanie wiedzy do procesu technologicznego (produkcyjnego) celem udanego urynkowania powstałego produktu i/lub postępowania.

Venture capital – kapitał wysokiego ryzyka, kapitał lokowany w nowe produkcyjne przedsięwzięcia wiążące się z ryzykiem, podjętym przez osoby inne niż właściciele. Kapitał dostarczany jest przez instytucje wyspecjalizowane.

Własność przemysłowa – zazwyczaj wyróżnia się tu dwie dziedziny:

Ochrona oznaczeń odróżniających, w szczególności znaków towarowych (które odróżniają towary lub usługi jednego przedsiębiorstwa od takich samych dóbr innych przedsiębiorstw) oraz oznaczeń geograficznych (które identyfikują dobra z miejscem pochodzenia, nadającym dobru charakterystyczne właściwości ściśle związane ze wskazanym regionem geograficznym). Ochrona takich odróżniających oznaczeń ma za zadanie popieranie uczciwej konkurencji oraz ochronę konsumentów, poprzez ułatwienie im wyboru towaru lub usługi dzięki uzyskanej na podstawie takiego oznaczenia informacji o jego pochodzeniu. Ochrona oznaczeń jest bezterminowa pod warunkiem utrzymania cechy odróżniającej znaku.

Inne rodzaje własności przemysłowej dotyczą rozwiązań technicznych. Do tych kategorii należą wynalazki (chronione patentami), wzory i modele przemysłowe, a także tajemnice produkcyjne i handlowe. Społecznym celem w tej kategorii jest ochrona inwestorów nowych, postępowych technologii i technik, ponoszących wysokie koszty badań i wdrożeń. Funkcjonujące systemy ochrony własności przemysłowej mają też ułatwiać transfer technologii w formie udziału zagranicznego kapitału, spółek typu *joint venture* oraz licencji. Ochrona tego rodzaju jest ograniczona w czasie (zazwyczaj do 20 lat w przypadku patentów).

Wysoka technika – obejmuje następujące sekcje Przetwórstwa przemysłowego: Produkcja statków powietrznych i kosmicznych; Produkcja wyrobów farmaceutycznych; Produkcja maszyn biurowych i komputerów; Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i komunikacyjnych; Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków.

Spis załączników

Załącznik 1	Lista zadań Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji
Załącznik 2	Tabele
	<p>Tabela 1. Liczba ludności województwa lubuskiego ze względu na miejsce zamieszkania w latach 1990 – 2004</p> <p>Tabela 2. Ruch naturalny ludności województwa lubuskiego w latach 1990 – 2003</p> <p>Tabela 3. Migracje ludności województwa lubuskiego w latach 1990 – 2003</p> <p>Tabela 4. Liczba ludności województwa lubuskiego w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w latach 1990 – 2003</p> <p>Tabela 5. Prognoza ludności województwa lubuskiego według płci i miejsca zamieszkania do 2030 roku</p> <p>Tabela 6. Potencjał edukacyjny Polski i województwa lubuskiego w latach 1998 – 2004</p> <p>Tabela 7. Nauczyciele akademicki pełnozatrudnieni w województwie lubuskim w latach 1999 – 2003</p> <p>Tabela 8. Studenci lubuskich szkół wyższych w województwie lubuskim w latach 1999 – 2004</p> <p>Tabela 9. Podmioty gospodarcze w województwie lubuskim w latach 1990 – 2003</p> <p>Tabela 10. Spółki w województwie lubuskim w latach 1993 – 2003</p> <p>Tabela 11. Podmioty prywatne prowadzące działalność gospodarczą w województwie lubuskim według EKD w latach 1998 – 2003</p> <p>Tabela 12. Liczba aktywnych MŚP w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001</p> <p>Tabela 13. Pracujący w sektorze rynkowym w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001</p> <p>Tabela 14. Nakłady inwestycyjne według wybranych sekcji EKD w województwie lubuskim w latach 1998 – 2002 (ceny bieżące, rok poprzedni=100)</p> <p>Tabela 15. Nakłady inwestycyjne MŚP w Polsce i w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001 (ceny bieżące)</p> <p>Tabela 16. Przeciętne nakłady inwestycyjne MŚP w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo w Polsce i w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001 (ceny bieżące)</p> <p>Tabela 17. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce</p> <p>Tabela 18. Produkcja sprzedana nowych i zmodernizowanych wyrobów w przedsiębiorstwach przemysłowych według wybranych form prawnych i wielkości zatrudnienia</p> <p>Tabela 19. Produkcja sprzedana wyrobów według poziomów techniki i wielkości zatrudnienia</p> <p>Tabela 20. Podmioty gospodarcze według poziomów techniki i wielkości zatrudnienia</p> <p>Tabela 21. Dwadzieścia pięć najważniejszych wyrobów przemysłowych województwa lubuskiego według poszczególnych poziomów techniki</p> <p>Tabela 22. Turystyka międzynarodowa</p> <p>Tabela 23. Turystyka krajowa</p> <p>Tabela 24. Liczba jednostek B+R oraz zatrudnienie w sektorze B+R w latach 1999 – 2003 z uwzględnieniem wybranych województw</p> <p>Tabela 25. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w województwie lubuskim na tle Polski i wybranych regionów w latach 1999 – 2003</p> <p>Tabela 26. Nakłady na działalność B+R według sektorów wykonawczych w latach 1999 – 2003 z podziałem na wybrane województwa</p> <p>Tabela 27. Nakłady na działalność innowacyjną w przetwórstwie przemysłowym w województwie lubuskim w 2003 roku (w %)</p> <p>Tabela 28. Bariery innowacyjności</p>
Załącznik 3	Wykaz instytucji sektora B+R w województwie lubuskim
Załącznik 4	Wykaz instytucji otoczenia biznesu w województwie lubuskim
Załącznik 5	Oferta badawcza zespołów naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Lista zadań Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji

Nr zadania	Tytuł zadania	Termin zakończenia
1.	Budowanie regionalnego konsensusu RSI–Lubuskie – wzmocnienie współpracy i koherencji pomiędzy elementami regionalnej infrastruktury dla potrzeb tworzonego regionalnego systemu innowacyjnego.	15.10.2004
2.	Ustanowienie struktury zarządzania i jej uruchomienie.	30.04.2004
3.	Wzrost świadomości wśród regionalnych przedsiębiorców o roli i znaczeniu innowacji.	15.10.2004
4.	Przygotowanie metodologii i planu pracy dla fazy pierwszej i drugiej.	30.08.2003
5.	Analiza potrzeb firm regionalnych.	15.10.2004
6.	Analiza potencjału badawczo-rozwojowego, stanowiącego istotny element rynku innowacji i transferu technologii.	15.10.2004
7.	Analiza konkurencyjności tradycyjnych sektorów gospodarki oraz sektora high-tech. Proporcje pomiędzy nimi.	15.10.2004
8.	Analiza powiązań międzynarodowych i międzyregionalnych i ich roli w regionalnym systemie innowacji oraz w kreowaniu innowacyjnego wizerunku regionu.	15.10.2004
9.	Opracowanie „ <i>Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji</i> ”.	31.01.2005
10.	Opracowanie zasad monitorowania projektu.	31.01.2005
11.	Akceptacja „ <i>Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji</i> ” przez Sejmik Województwa Lubuskiego i jej stosowanie.	15.03.2005

Tabele

Tabela 1. Liczba ludności województwa lubuskiego ze względu na miejsce zamieszkania w latach 1990 – 2004

Lata	Miasto		Wieś		Ogółem	
	w tysiącach	w %	w tysiącach	w %	w tysiącach	w %
1990	641,8	64,5	352,6	35,5	994,4	100
1995	658,9	64,9	355,7	35,1	1014,6	100
1998	662,2	64,8	360,3	35,2	1022,5	100
1999	662,6	64,7	360,9	35,3	1023,5	100
2000	662,2	64,7	361,8	35,3	1024,0	100
2001	661,5	64,6	363,0	35,4	1024,5	100
2002	650,2	64,5	358,0	35,5	1008,2	100
2003	649,6	64,4	359,2	35,6	1008,8	100
2004*	649,1	64,3	360,1	35,7	1009,2	100

*w I półroczu 2004 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności województwa lubuskiego w latach 1990 – 2003

Lata	Urodzenia żywe		Zgony		Przyrost naturalny	
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności
1990	14576	14,6	9080	9,1	5496	5,5
1995	12006	11,2	9124	9,0	2882	2,8
1998	10895	10,7	9194	9,0	1702	1,7
1999	10379	10,1	9186	9,0	1193	1,2
2000	10012	9,9	8894	8,8	1118	1,1
2001	9989	9,9	8572	8,5	1417	1,4
2002	9440	9,4	8646	8,6	794	0,8
2003	9279	9,2	9026	8,9	253	0,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 3. Migracje ludności województwa lubuskiego w latach 1990 – 2003

Lata	Napływy (w liczbach bezwzględnych)				Odpływy (w liczbach bezwzględnych)				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1990	17704	7638	9974	92	18761	12204	5850	707	-1057
1995	13120	7243	5608	269	13247	7395	5377	475	-127
1998	13806	7681	5848	277	13809	7547	5874	388	-3
1999	13206	7332	5597	277	13612	7724	5464	424	-406
2000	11885	6541	5009	335	12464	6740	5250	474	-579
2001	11351	6485	4599	267	12406	6973	4923	510	-1055
2002	11544	6739	4542	263	12540	7045	5031	464	-996
2003	12900	7709	4940	251	13519	7551	5533	435	-619

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 4. Liczba ludności województwa lubuskiego w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w latach 1990 – 2003

Lata	Wiek			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ogółem (w tysiącach)
	przedprodukcyjny (w tysiącach)	produkcyjny (w tysiącach)	poprodukcyjny (w tysiącach)		
1990	315,5	569,1	109,8	75	994,4
1995	295,1	596,6	122,9	70	1014,6
1998	273,5	619,5	129,5	65	1022,5
1999	265,4	626,5	131,1	63	1023,0
2000	256,0	635,1	132,9	61	1024,0
2001	245,6	644,3	134,6	59	1024,5
2002	235,8	637,8	134,6	58	1008,2
2003	226,7	646,9	135,2	56	1008,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 5. Prognoza ludności województwa lubuskiego według płci i miejsca zamieszkania do 2030 roku

	Lata					
	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Wiek						
ogółem (w tysiącach)	1007,8	1004,7	998,9	989,2	973,6	950,3
kobiety (w tysiącach)	518,5	516,8	512,8	506,9	498,0	485,8
mężczyźni (w tysiącach)	489,3	487,9	486,1	482,4	475,6	464,5
Miejsce mieszkania						
miasto (w tysiącach)	646,8	638,8	628,2	613,7	594,8	571,3
wieś (w tysiącach)	361,0	365,8	370,7	375,5	378,8	379,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						
ogółem	53	50	56	64	69	71
kobiety	61	63	71	81	86	88
mężczyźni	45	39	42	49	55	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 6. Potencjał edukacyjny Polski i województwa lubuskiego w latach 1998 – 2004

Wyszczególnienie	1998/1999		1999/2000		2000/2001		2001/2002		2002/2003		2003/2004	
	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie
Liczba szkół podstawowych	18295	471	16942	413	15986	387	15079	357	14810	354	14565	344
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	4664411	129451	3898589	107041	3168551	86416	3062742	83085	2943109	79694	2817959	76202
Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych	304205	7959	262198	6855	216506	5660	232193	5912	232134	5927	-	-
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	225	275	230	259	198	223	203	233	199	225	193	222
Liczba uczniów na 1 nauczyciela w szkole podstawowej	15	16	15	16	15	15	13	14	13	13	-	-
Liczba gimnazjów	-	-	5412	133	5542	141	5668	142	5804	148	6114	150
Liczba uczniów w gimnazjach	-	-	600380	16790	1159578	32266	1703346	47107	1669106	45863	1642386	44884
Liczba nauczycieli w gimnazjach	-	-	26662	750	66246	1808	116972	3061	122125	3262	-	-
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	-	-	111	126	209	229	301	332	288	310	269	299
Liczba uczniów na 1 nauczyciela w gimnazjum	-	-	23	22	18	18	15	15	14	14	-	-
Liczba liceów ogólnokształcących	1980	54	2132	57	2265	65	2270	64	2517	73	2567	71
Liczba uczniów w liceach ogólnokształcących	808605	19705	862893	21123	922480	22714	715973	17707	744305	18660	750682	18703
Liczba nauczycieli w liceach ogólnokształcących	40275	19721	41857	1060	44433	1138	48598	1203	48463	1189	-	-
Liczba uczniów na 1 liceum ogólnokształcące	408	365	405	371	407	349	315	277	296	256	292	263
Liczba uczniów na 1 nauczyciela w liceach ogólnokształcących	20	19	21	20	21	20	15	15	15	16	-	-
Liczba szkół zawodowych (zasadniczych)	2136	71	2089	67	2034	68	1868	65	1804	63	1505	51
Liczba uczniów w szkołach zawodowych (zasadniczych)	602526	19958	561029	18359	511204	16157	327757	10080	244520	7385	184748	5701
Liczba szkół średnich zawodowych	5198	168	5624	183	5873	193	5967	205	6328	245	6303	245
Liczba uczniów w średnich szkołach zawodowych	933408	27227	960367	28390	984293	29765	786179	24362	813401	25780	850024	26814

Wyszczególnienie	1998/1999		1999/2000		2000/2001		2001/2002		2002/2003		2003/2004	
	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie	Polska	lubuskie
Liczba szkół policealnych	2080	45	2328	56	2567	68	2625	79	2857	82	3171	88
Liczba uczniów w szkołach policealnych	202826	4622	205538	4515	200114	4894	211004	5214	236484	5893	265744	6531
Liczba szkół wyższych	256	4	277	5	300	5	334	5	367	6	390	7
Filie i wydziały zamiejscowe szkół wyższych	51	2	65	3	67	3	75	3	90	3	105	3
Liczba nauczycieli akademickich	72471	1190	75194	1188	77255	1216	84028	1494	86993	1494	89842	1495
Liczba studentów	1265364	26590	1421277	28929	1572533	33951	1706455	35965	1789055	37775	1846464	39393
Liczba studentów otrzymujących stypendia	193460	3785	204088	4396	214581	4155	236443	4124	252581	4265	266193	4969
Liczba szkół wyższych niepaństwowych	158	1	174	1	195	1	221	2	252	3	274	4
Liczba studentów uczelni niepaństwowych	331483	561	419167	756	472340	799	509279	889	528820	1287	545956	1843

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Rocznik Statystyczny Województw 1999, Rocznik Statystyczny Województw 2000, Rocznik Statystyczny Województw 2001, Rocznik Statystyczny Województw 2002, Rocznik Statystyczny Województw 2003, Rocznik Statystyczny Województw 2004.

Tabela 7. Nauczyciele akademicki pełnozatrudnieni w województwie lubuskim w latach 1999 – 2003

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem	936+2+250	1216	1426	1430	1448
profesor	239	260	317	299	303
docent	4	3	2	2	1
adiunkt	238	271	304	319	339
asystent	457	432	506	523	503
starszy wykładowca	128	133	131	140	133
wykładowca	79	79	144	130	143
lektor	43	38	22	17	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 8. Studenci lubuskich szkół wyższych w województwie lubuskim w latach 1999 – 2004

Szkoły wyższe	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004
Uniwersytet Zielonogórski	8897*+14017**	9583*+13064**	23132	23262	23357
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie	1112	1849	2459	2785	3282
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wlkp.	1887	3261	4011	4733	5086
Wyższa Szkoła Biznesu w Gorzowie Wlkp.	756	799	661	620	640
Wyższa Informatyczna Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wlkp.	-	-	228	585	834
Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych	-	-	-	82	247
Wyższa Samorządowa Szkoła Zawodowa w Kamieniu Małym	-	-	-	-	122
Ogółem	26669	28556	30491	32067	33568

*Politechnika Zielonogórska

**Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze: Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 1999, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2000, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2001, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2002, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Lubuskiego 2004.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze w województwie lubuskim w latach 1990 – 2003

Rok	Ogółem	w tym		Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki	Spółdzielnie	Fundacje	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Zakłady osób fizycznych
		sektor publiczny	sektor prywatny						
1990	25 828	2 328	23 500	338	822	617	3	29	21 726
1991	41 124	2 410	38 714	383	1 325	631	9	124	30 069
1992	70 036	2 687	67 349	353	1 814	661	27	180	54 793
1993	67 512	2 186	65 326	231	7 386	647	brak danych	brak danych	56 524
1994	74 666	2 105	72 561	223	8 647	687	45	342	62 505
1995	71 833	2 129	69 704	187	8 880	677	48	474	59 248
1996	71 744	1769	69 974	111	10 227	543	53	561	59 097
1997	78 790	1788	77 002	99	11 506	548	58	684	64 558
1998	81 221	2 137	79 084	87	10 791	546	65	806	65 908
1999	84 792	3 073	81 719	79	11 267	545	70	925	67 461
2000	87 941	3 624	84 317	69	11 858	537	71	1 283	68 762
2001	92 755	4 389	88 366	64	11 803	529	75	1 463	71 997
2002	95 631	4 625	91 006	59	11 779	524	78	1 575	74 080
2003	97 313	5 243	92 070	55	11 825	520	95	1 670	74 605

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS, US w Zielonej Górze, US w Gorzowie Wielkopolskim.

Tabela 10. Spółki w województwie lubuskim w latach 1993 – 2003

Rok	Ogółem	Spółki handlowe							Spółki cywilne	Spółki inne
		Razem	Akcyjne	Z o.o.	Komandytowe	Jawne	Partner-skie	Komandy-towo-akcyjne		
1993	7 386	2 241	75	2 114	2	50	-	-	5 100	45
1994	8 647	2 727	138	2 543	3	43	-	-	5 873	47
1995	8 880	3 074	165	2 866	3	40	-	-	5 754	52
1996	10 227	3 191	194	3 277	5	42	-	-	6 656	53
1997	11 506	3 557	217	3 671	6	43	-	-	7 511	58
1998	10 791	3 875	156	3 670	7	42	-	-	6 864	52
1999	11 267	4 147	168	3 931	9	39	-	-	7 068	52
2000	11 858	4 465	175	4 238	12	40	-	-	7 342	51
2001	11 803	4 886	183	4 522	17	161	3	-	6 866	51
2002	11 779	5 335	185	4 695	18	429	8	-	6 395	49
2003	11 825	5 583	185	4 865	19	498	15	1	6 195	46

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS, US w Zielonej Górze, US w Gorzowie Wielkopolskim.

Tabela 11. Podmioty prywatne prowadzące działalność gospodarczą w województwie lubuskim według EKD w latach 1998 – 2003

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem	79 084	81 719	84 317	88 366	91 006	92 070
(Seksja D) Przetwórstwo przemysłowe	8 009	8 103	8 078	8 216	8 352	8 370
(Seksja F) Budownictwo	7 746	7 938	8 078	8 206	8 205	8 118
(Seksja G) Handel i naprawy	32 182	32 199	32 361	32 851	33 415	33 521
(Seksja H) Hotele i restauracje	2 605	2 714	2 819	3 039	3 139	3 191
(Seksja I) Transport, gospodarka magazynowa i łączność	6 739	6 889	6 895	7 029	7 033	6 963
(Seksja J) Pośrednictwo finansowe	1 801	2 400	2 838	3 194	3 355	3 333
(Seksja K) Obsługa nieruchomości i firm; nauka	9 232	9 670	10 451	12 317	13 280	13 873

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS.

Tabela 12. Liczba aktywnych MŚP w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001

Lata	Ogółem MŚP	W tym przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych	
		0 – 49 (małe) ¹⁾	50 – 249 (średnie) ²⁾
1996	43 250	42 806	444
1997	53 209	52 750	459
1998	49 087	48 678	409
1999	52 016	51 600	416
2000	47 900	47 503	397
2001	41 693	41 313	380

1) w latach 1996-1998 liczba zatrudnionych 0-50 osób

2) w latach 1996-1998 liczba zatrudnionych 51-250 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Tabela 13. Pracujący w sektorze rynkowym* w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001

Lata	Przedsiębiorstwa				
	Ogółem	Ogółem MŚP	małe ¹⁾	średnie ²⁾	duże ³⁾
			0 – 49	50 – 249	> 249
1996	316 325	216 855	141 667	75 188	99 470
1997	325 519	231 151	151 749	79 402	94 368
1998	216 019	153 545	108 434	45 111	62 474
1999	215 868	159 830	115 132	44 698	56 038
2000	193 642	146 118	101 554	44 564	45 213
2001	180 808	143 257	99 868	43 306	37 547

* w latach 1996-1997 sektor rynkowy oraz podmioty z sekcji administracja publiczna, edukacja, ochrona zdrowia

1) w latach 1996-1998 liczba zatrudnionych 0-50 osób

2) w latach 1996-1998 liczba zatrudnionych 51-250 osób

3) w latach 1996-1998 liczba zatrudnionych powyżej 250

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Tabela 14. Nakłady inwestycyjne według wybranych sekcji EKD w województwie lubuskim w latach 1998 – 2002 (ceny bieżące, rok poprzedni=100)

Wyszczególnienie		1998	1999	2000	2001	2002
A – mln zł						
B – w odsetkach						
C – dynamika						
Ogółem						
	A	2 640,2	2 979,4	2 627,9	2 582,7	2 478,3
	B	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	C	111,8	112,8	88,2	98,3	95,9
(Sekcja D) Przetwórstwo przemysłowe						
	A	886,2	839,9	757,8	894,3	664,5
	B	33,6	28,2	28,8	34,6	26,8
	C		94,8	90,2	118,0	74,3
(Sekcja F) Budownictwo						
	A	210,0	177,6	207,3	209,0	236,4
	B	7,9	6,0	7,9	8,1	9,5
	C	120,0	84,6	116,7	100,8	113,1
(Sekcja G) Handel i naprawy						
	A	310,2	226,0	201,3	241,5	224,7
	B	11,7	7,6	7,7	9,4	9,1
	C	151,8	72,8	89,1	120,0	93,0
(Sekcja H) Hotele i restauracje						
	A	27,3	21,2	13,2	14,1	34,0
	B	1,0	0,7	0,5	0,5	1,4
	C	113,3	77,6	62,3	106,8	241,1
(Sekcja I) Transport, gospodarka magazynowa i łączność						
	A	187,1	331,5	450,3	287,0	174,3
	B	7,1	11,1	17,1	11,1	7,0
	C	79,1	177,2	135,8	63,7	60,7
(Sekcja K) Obsługa nieruchomości i firm; nauka						
	A	265,0	321,3	357,9	349,5	452,0
	B	10,0	10,8	13,6	13,5	18,2
	C	142,4	121,2	111,4	97,5	129,5

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS.

Tabela 15. Nakłady inwestycyjne MŚP w Polsce i w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001 (ceny bieżące)

Lata		Ogółem MŚP		Przedsiębiorstwa małe		Przedsiębiorstwa średnie	
		w mln zł	rok poprzedni =100	w mln zł	rok poprzedni =100	w mln zł	rok poprzedni =100
1996	Polska	18 396,9	-	10 627,7	-	7 769,2	-
	lubuskie	510,9	-	319,4	-	191,5	-
1997	Polska	28 540,1	155,1	15 683,6	147,6	12 856,5	165,5
	lubuskie	725,7	142,0	422,7	132,3	303,0	158,2
1998	Polska	38 932,6	136,4	19 592,9	124,9	19 339,8	150,4
	lubuskie	997,2	137,4	483,6	114,4	513,6	169,5
1999	Polska	47 314,8	121,5	25 406,6	129,7	21 908,2	113,3
	lubuskie	961,4	96,4	458,0	94,7	503,5	98,0
2000	Polska	53 190,5	112,4	28 611,7	112,6	24 578,8	112,2
	lubuskie	866,1	90,1	474,0	103,5	392,1	77,9
2001	Polska	44 975,2	84,5	25 955,3	90,7	19 019,9	77,4
	lubuskie	1 138,4	131,4	497,7	105,0	640,7	163,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Tabela 16. Przeciętne nakłady inwestycyjne MŚP w przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo w Polsce i w województwie lubuskim w latach 1996 – 2001 (ceny bieżące)

Lata		Przeciętne nakłady na 1 przedsiębiorstwo					
		Ogółem MŚP		Małe		Średnie	
		w tys. zł	rok poprzedni =100	w tys. zł	rok poprzedni =100	w tys. zł	rok poprzedni =100
1996	Polska	13,7	-	8,0	-	653,7	-
	lubuskie	11,8	-	7,5	-	431,3	-
1997	Polska	18,1	132,1	10,0	125,0	1 006,5	154,0
	lubuskie	13,6	115,3	8,0	106,7	660,1	153,0
1998	Polska	22,6	124,9	11,5	115,0	1 451,7	144,2
	lubuskie	20,3	149,3	9,9	123,7	1 255,7	190,2
1999	Polska	26,1	115,5	14,1	122,6	1 535,5	105,8
	lubuskie	18,5	91,1	8,9	89,9	1 210,3	96,4
2000	Polska	30,2	115,7	16,4	116,3	1 727,6	112,5
	lubuskie	18,1	97,8	10,0	112,3	987,6	81,6
2001	Polska	27,2	90,1	15,8	96,3	1 417,4	82,0
	lubuskie	27,3	150,8	12,0	120,0	1 686,1	170,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PARP.

Tabela 17. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce

Województwa	Spółki											
	akcyjne						z ograniczoną odpowiedzialnością					
	ogółem			w tym z udziałem kapitału zagranicznego			ogółem			w tym z udziałem kapitału zagranicznego		
	2000	2003	wzrost (%)	2000	2003	wzrost (%)	2000	2003	wzrost (%)	2000	2003	wzrost (%)
Polska	8 105	8 641	6,61	1204	1 356	12,62	150 284	177 380	18,03	42 532	47 522	11,73
dolnośląskie	603	644	6,80	72	79	9,72	12 467	14 804	18,74	4 306	4 744	10,17
lubuskie	175	185	5,71	21	29	38,09	4 238	4 865	14,79	1 883	2 060	9,40
wielkopolskie	720	744	3,33	97	113	16,49	13 120	15 614	19,01	3 822	4 289	12,22
zachodnio-pomorskie	257	272	5,84	25	29	16,00	7 669	8 980	17,09	2 946	3 305	12,19

Źródło: Biuletyn Statystyczny 12, GUS, Warszawa 2001, Biuletyn Statystyczny Województwa Lubuskiego, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, 2003.

Tabela 18. Produkcja sprzedana nowych i zmodernizowanych wyrobów w przedsiębiorstwach przemysłowych według wybranych form prawnych i wielkości zatrudnienia

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
<i>w mln zł</i>					
Ogółem	443,8	1481,2	878,0	444,5	1134,1
w tym w nowych w skali rynku	242,9	640,1	474,7	355,3	726,0
w tym w sektorze prywatnym	427,5	1080,2	516,8	321,3	1117,4
w tym z kapitałem zagranicznym	145,5	905,5	298,4	185,8	875,3
o liczbie pracujących 50-249	61,8	209,1	332,7	167,6	666,1
o liczbie pracujących powyżej 249	382,0	1272,1	545,3	276,9	468,0
<i>w % produkcji sprzedanej wyrobów</i>					
Ogółem	25,8	32,2	10,9	5,8	12,8
w tym w nowych w skali rynku	14,1	13,9	5,9	4,7	8,2
w tym w sektorze prywatnym	26,1	29,4	7,5	4,9	13,4
w tym z kapitałem zagranicznym	15,8	31,7	6,9	4,0	14,3
o liczbie pracujących 50-249	30,4	31,1	12,2	6,7	20,2
o liczbie pracujących powyżej 249	25,2	32,4	10,2	5,4	8,4

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, opracowanie dla Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji.

Tabela 19. Produkcja sprzedana wyrobów według poziomów techniki i wielkości zatrudnienia

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
	w mln zł				
<i>wysoka technika</i>					
Liczba pracujących 50-249	13,5	34,8	37,5	39,1	39,3
Liczba pracujących powyżej 249	8,0	92,0	82,3	81,0	111,4
<i>średnio-wysoka technika</i>					
Liczba pracujących 50-249	90,0	118,6	223,9	295,6	347,5
Liczba pracujących powyżej 249	300,7	1227,5	1103,0	1103,6	1116,1
<i>średnio-niska technika</i>					
Liczba pracujących 50-249	21,9	178,4	557,0	619,0	981,1
Liczba pracujących powyżej 249	26,2	376,4	408,4	496,6	720,1
<i>niska technika</i>					
Liczba pracujących 50-249	77,8	328,5	1797,7	1502,9	1875,6
Liczba pracujących powyżej 249	1182,2	2092,3	3519,9	3188,7	3385,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, opracowanie dla Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji.

Tabela 20. Podmioty gospodarcze według poziomów techniki i wielkości zatrudnienia

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003
	w liczbach bezwzględnych				
<i>wysoka technika</i>					
Liczba pracujących do 49	346	352	367	374	388
Liczba pracujących 50-249	3	2	3	3	4
Liczba pracujących powyżej 249	2	2	2	2	2
<i>średnio-wysoka technika</i>					
Liczba pracujących do 49	692	695	709	740	768
Liczba pracujących 50-249	22	26	26	29	26
Liczba pracujących powyżej 249	10	13	10	11	11
<i>średnio-niska technika</i>					
Liczba pracujących do 49	2150	2133	2221	2267	2252
Liczba pracujących 50-249	47	50	58	55	61
Liczba pracujących powyżej 249	11	10	8	7	8
<i>niska technika</i>					
Liczba pracujących do 49	4704	4678	4678	4730	4728
Liczba pracujących 50-249	149	146	158	157	158
Liczba pracujących powyżej 249	39	39	48	47	38

Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1999-2003, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, 2004.

Tabela 21. Dwadzieścia pięć najważniejszych wyrobów przemysłowych województwa lubuskiego według poszczególnych poziomów techniki

Lp.	Wyszczególnienie
wysoka technika	
1.	Sprzęt i urządzenia medyczne
2.	Instrumenty i przyrządy pomiarowe i kontrolne, badawcze i nawigacyjne
3.	Włókna chemiczne
4.	Tworzywa sztuczne
średnio-wysoka technika	
5.	Maszyny i urządzenia odlewnicze
6.	Maszyny i urządzenia dla przemysłu spożywczego
7.	Piece grzewcze
8.	Osprzęt oświetleniowy i lampy elektryczne
9.	Wyposażenie elektryczne do silników i pojazdów mechanicznych
10.	Aparatura elektryczna rozdzielcza i sterownicza
średnio-niska technika	
11.	Szkło i wyroby ze szkła
12.	Wyroby z betonu i gipsu
13.	Konstrukcje metalowe
14.	Wyroby metalowe (opakowania z metali lekkich)
15.	Rury
16.	Wyroby izolacji termicznej z wełny mineralnej
17.	Cegły, dachówki i pozostałe ceramiczne materiały budowlane
niska technika	
18.	Produkty mleczarskie
19.	Mięso drobiowe
20.	Wyroby wędliniarskie
21.	Wyroby włókiennicze
22.	Tkaniny
23.	Obuwie
24.	Papier i wyroby z papieru
25.	Drewno i wyroby z drewna

Źródło: Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1999-2003, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, 2004.

Tabela 22. Turystyka międzynarodowa

Województwa	Przebiegi turystów zagranicznych na 10 tys. mieszkańców	Udział w przyjazdach turystów zagranicznych ogółem do Polski w %	Wydatki turystów zagranicznych na osobę w USD	Przekroczenia granicy przez cudzoziemców przybywających do Polski w tys.	Przebiegi turystyczne i wypoczynkowe w %	Przebiegi turystyczne w mln. połączone co najmniej z jednym noclegiem	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania	Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w obiektach zbiorowego zakwaterowania
Polska	3,6	100	132	50 734,6	25	13,98	3 145,4	7 085,0
dolnośląskie	3,3	7,2	122	7 595,9	22	1,0	320,8	792,4
lubuskie	1,6	1,1	83	10 700,5	4	1,6	146,8	216,1
wielkopolskie	4,1	5,7	127	8 954,7	20	0,8	298,3	1 265,8
zachodniopomorskie	4,5	5,7	127	8 954,7	20	0,8	298,3	1 265,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Turystyka Polska w 2002 r., Układ regionalny, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003.

Tabela 23. Turystyka krajowa

Województwa	Przebiegi turystów krajowych na 10 tys. mieszkańców w tys.	Udział przyjazdów turystów krajowych w odniesieniu do Polski w %	Przebiegi turystów krajowych w mln	Przebiegi długookresowe w mln	Przebiegi krótkookresowe w mln	Przebiegi turystyczne-wypoczynkowe w %	Liczba turystów krajowych korzystających z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania w tys.	Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym w obiektach zbiorowego zakwaterowania w tys.
Polska	14,1	100%	54,2	18,0	36,2	525,0	11 028,7	37 126,6
dolnośląskie	13,4	7,10	3,9	1,1	2,8	54,0	1 251,8	4 386,2
lubuskie	14,4	2,30	1,3	0,5	0,8	31,0	3 54,4	854,6
wielkopolskie	10,3	6,45	3,5	0,8	2,7	23,0	8 70,9	1 975,6
zachodniopomorskie	20,0	6,45	3,5	1,9	1,6	63,0	10 64,2	7 507,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Turystyka Polska w 2002 r., Układ regionalny, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003.

Tabela 24. Liczba jednostek B+R oraz zatrudnienie w sektorze B+R w latach 1999 – 2003 z uwzględnieniem wybranych województw

Województwa	Liczba jednostek prowadzących działalność B+R					Liczba zatrudnionych w sektorze B+R				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	-	860	920	838	925	82 368	78 925	77 232	76 214	77 040
dolnośląskie	-	61	65	48	70	7 425	5 836	5 687	5 523	5 583
lubuskie	-	12	15	11	9	572	727	190	845	929
mazowieckie	-	258	267	273	275	27 535	27 006	26 352	24 852	24 871
wielkopolskie	-	82	83	62	74	5 537	5 598	5 550	5 466	5 578
zachodniopomorskie	-	17	17	17	12	2 423	2 316	2 062	1 870	1 852

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Rocznik Statystyczny Województw 2000, Rocznik Statystyczny Województw 2001, Rocznik Statystyczny Województw 2002, Rocznik Statystyczny Województw 2003, Rocznik Statystyczny Województw 2004.

Tabela 25. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w województwie lubuskim na tle Polski i wybranych regionów w latach 1999 – 2003

Województwa	Nakłady na działalność B+R ogółem w mln zł				
	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	4 590,5	4 796,1	4 858,1	4 582,7	4 558,3
dolnośląskie	283,3	313	341,6	276,5	258,2
lubuskie	18,6	38	17,9	25,2	32,7
mazowieckie	2 015,8	2 163,8	2 141,4	1 994,3	1 997,4
wielkopolskie	287,4	337,3	345,2	324,7	358,2
zachodniopomorskie	69,3	69,3	64	90,6	57,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Rocznik Statystyczny Województw 2000, Rocznik Statystyczny Województw 2001, Rocznik Statystyczny Województw 2002, Rocznik Statystyczny Województw 2003, Rocznik Statystyczny Województw 2004.

Tabela 26. Nakłady na działalność B+R według sektorów wykonawczych w latach 1999 – 2003 z podziałem na wybrane województwa

Województwa	Sektor przedsiębiorstw					Sektor rządowy (PAN, JBR)					Sektor szkolnictwa wyższego				
	w mln zł					w mln zł					w mln zł				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	1897,3	1730,7	1740,8	980,5	1249,7	1413,2	1546,6	1518,9	2055,6	1853,7	1274,3	1512,4	1589,9	1533,8	1446,0
dolnośląskie	122,8	138,5	148,3	64,2	72,7	25,9	33,1	34,6	43,9	35,8	134,5	141,4	158,6	168,4	149,6
lubuskie	7,8	9,5	7,9	4	2,7	0	0	0	0	0	0	28,5	10	0	0
mazowieckie	776,4	769,8	732,4	223,6	473,7	942,9	1038,4	1026,2	1413,9	1183,0	295,5	354,6	380,9	350,8	335,5
wielkopolskie	85,7	95,9	83,9	54,2	85,2	80,1	79,3	117,4	147,6	158,9	121,3	161,8	143,9	122,8	113,8
zachodnio-pomorskie	14,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53,3	56,1	59,7	49,5	55,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Rocznik Statystyczny Województw 2000, Rocznik Statystyczny Województw 2001, Rocznik Statystyczny Województw 2002, Rocznik Statystyczny Województw 2003, Rocznik Statystyczny Województw 2004.

Tabela 27. Nakłady na działalność innowacyjną w przetwórstwie przemysłowym w województwie lubuskim w 2003 roku (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym m.in. nakłady na:			
		działalność badawczą i rozwojową	zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw	inwestycje, maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu	oprogramowanie
Przetwórstwo przemysłowe w tym:	100	100	100	100	100
produkcja artykułów spożywczych i napojów	13,7	3,2	24,1	13,9	6,3
włókiennictwo	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0
produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	0,3	0,0	0,0	0,3	1,2
produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	6,9	0,1	0,0	5,5	0,5
produkcja masy włóknistej oraz papieru	4,8	0,0	4,7	5,6	6,1
działalność wydawnicza, poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1,3	0,0	7,8	1,7	4,5
produkcja wyrobów chemicznych	6,3	1,3	0,0	8,4	1,2
produkcja wyrobów gumowych i tworzyw sztucznych	2,3	0,0	0,0	2,4	3,6
produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	36,9	0,4	0,0	46,0	22,8
produkcja metali	0,7	0,4	0,0	0,7	9,8
produkcja wyrobów z metali	8,3	75,1	0,0	3,7	0,1
produkcja maszyn i urządzeń	6,7	2,3	0,0	4,1	4,2
produkcja maszyn i aparatury elektronicznej	0,9	0,6	0,0	1,2	4,7
produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	3,9	0,0	63,3	0,8	1,2
produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	1,7	0,0	0,0	1,1	27,6
inne	5,2	16,5	0,0	4,4	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2004.

Tabela 28. Bariery innowacyjności

Lp.	Rodzaj bariery	Liczba badanych przedsiębiorstw	Udział w łącznej liczbie badanych przedsiębiorstw (213)
1.	Przestarzały park maszynowy	83	38,97%
2.	Poziom stosowanych technologii, a w szczególności brak wykorzystania CAD, CAM	41	19,25%
3.	Brak kapitału na modernizację	156	73,24%
4.	Brak kapitału na transfer technologii	95	44,60%
5.	Wysokie koszty pracy: podatki, obciążenia ZUS	168	78,87%
6.	Nieskuteczna polityka wspierania przedsiębiorczości	118	55,40%
7.	Brak dostępu do nowych technologii	39	18,31%
8.	Brak dostępu do informacji dotyczących nowych technologii	28	13,15%
9.	Brak wykształconej kadry technicznej	38	17,84%
10.	Niepewność działania	81	38,03%
11.	Zbyt mały rynek zbytu dla przedsiębiorstwa	55	25,82%
12.	Problemy przedsiębiorstwa z zapewnieniem płynności finansowej	60	28,17%
13.	Niekorzystne przepisy prawa pracy	77	36,15%
14.	“Biurokraczm” administracji państwowej	112	52,58%
15.	Niekorzystna polityka państwa wobec MŚP	112	52,58%
16.	Sytuacja polskiej gospodarki	130	61,03%
17.	Zbyt małe zyski przedsiębiorstwa	98	46,01%
18.	Zbyt duża konkurencja zagranicznych podmiotów gospodarczych	52	24,41%
19.	Brak potrzeby wprowadzania innowacji	7	3,29%
20.	Niekorzystna polityka władz lokalnych wobec MŚP	68	31,92%
21.	Ograniczenia i trudności w rozwoju eksportu	22	10,33%
22.	Długi okres wdrażania innowacji	37	17,37%
23.	Trudności w dostępie do dużych odbiorców	40	18,78%
24.	Nieumiejętne zarządzanie	9	4,23%
25.	Brak pomocy z ośrodków doradczych	57	26,76%
26.	Słaba pomoc ośrodków doradczych	36	16,90%
27.	Nieprzychylność własna pracowników wobec innowacji	25	11,74%
28.	Nieprzychylność kierownictwa wobec wprowadzania innowacji	6	2,82%
29.	Brak kontaktów z zagranicą	15	7,04%
30.	Trudność w dostępie do leasingu	11	5,16%
31.	Wysokość projektów innych	21	9,86%
32.	Przepisy prawne	70	32,86%
33.	Korupcja	60	28,17%
34.	Czarny rynek	70	32,86%
35.	Inne	1	0,47%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań.

Wykaz instytucji sektora B+R w województwie lubuskim

Lp.	Jednostki badawczo-rozwojowe	Adres	Kontakt
1.	„Falubaz” S.A.	ul. Osadnicza 2 65-785 Zielona Góra	tel. (0-68) 326 47 56, 326 71 28 fax. (0-68) 326 43 78 falubaz@falubaz.com.pl www.falubaz.com.pl
2.	Lubuskie Zakłady Aparatów Elektrycznych „Lumel” S.A.	ul. Sulechowska 1 65-022 Zielona Góra	tel. (0-68) 329 51 00 fax. (0-68) 329 51 01 lumel@lumel.com.pl www.lumel.com.pl
3.	„Relpol” S.A.	ul. 11 listopada 37 68-200 Żary	tel. (0-68) 479 08 00 fax. (0-68) 374 38 66 relpol@relpol.com.pl www.relpol.com.pl
4.	„Seco/Warwick” Sp. z o.o.	ul. Sobieskiego 8 66-200 Świebodzin	tel. (0-68) 382 05 00 fax. (0-68) 382 05 55 info@secowarwick.com.pl www.secowarwick.com
5.	„Vetoquinol Biowet” Sp. z o.o.	ul. Kosynierów Gdyńskich 13/14 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 728 55 00 fax. (0-95) 735 90 43 info@biowet.com.pl www.biowet.com.pl
6.	Zakład Obróbki Metali „Roczniak”	ul. Piaskowa 5 66-008 Świdnica	tel. (0-68) 327 31 01 fax. (0-68) 327 30 99

Załącznik 4

Wykaz instytucji otoczenia biznesu w województwie lubuskim

Lp.	Instytucje otoczenia biznesu	Adres	Kontakt
1.	Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	ul. Chopina 14 65-001 Zielona Góra	tel. (0-68) 327 05 04 agencja@region.zgora.pl www.region.zgora.pl
2.	Bank Informacji Gospodarczej	ul. Dereszowa 17A 65-544 Zielona Góra	tel. (0-68) 320 00 05, 320 93 43 big@cyberbiznes.pl www.cyberbiznes.pl
3.	Biuro Informacji i Promocji Gospodarczej Miasta Zielona Góra	ul. Bohaterów Westerplatte 23 65-078 Zielona Góra	tel./fax. (0-68) 322 10 58 promocja@um.zielona-gora.pl www.zielona-gora.pl
4.	Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców	ul. Obotrycka 8 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 720 20 31 fax. (0-95) 722 36 68
5.	Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości	ul. Lisowskiego 1/3 56-072 Zielona Góra	tel. (0-68) 325 33 25
6.	Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości	ul. Rynek 11 68-100 Żagań	tel. (0-68) 377 24 60
7.	Centrum Biznesu Sp. z o. o.	ul. Bohaterów Westerplatte 23 65-078 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 25 71 fax. (0-68) 322 10 50 cb@centrumbiznesu.pl www.centrumbiznesu.pl
8.	Centrum Innowacji Technologii i Rozwoju Sp. z o.o.	ul. gen. Władysława Sikorskiego 4 65-001 Zielona Góra	tel. (0-68) 452 76 67 citr@zgora.com.pl
9.	Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii Uniwersytetu Zielonogórskiego	al. Wojska Polskiego 69 65-762 Zielona Góra	tel. (0-68) 328 32 98, 328 32 09 CPTT@uz.zgora.pl www.cptt.uz.zgora.pl UZ, Kampus B, pokój 304R
10.	Euroregionalna Izba Przemysłowo-Handlowa	al. Zjednoczenia 106/43 65-120 Zielona Góra	tel. (0-68) 325 52 85, 45 19 400
11.	Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT	ul. Niepodległości 22 65-048 Zielona Góra	tel./fax. (0-68) 329 09 58 www.not.pl
12.	Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT	ul. Podmiejska 9 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 732 24 90 www.not.pl
13.	Forum Inicjatyw Gospodarczych Ośno Lubuskie	ul. Wodna 2 69-220 Ośno Lubuskie	tel. (0-95) 757 51 75 fig@osno.com.pl www.fig.osno.pl
14.	Fundacja Centrum Informacji Gospodarczej Biuro Regionalne Fundacji	ul. Kosynierów Gdańskich 75 66-400 Gorzów Wielkopolski	
15.	Fundacja Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Regionu Zachodniego	ul. Wrocławska 35/2 65-427 Zielona Góra	
16.	Fundacja Przedsiębiorczość	ul. Mieszka I 13 68-200 Żary	tel. (0-68) 479 16 00 fp@fundacja.zary.pl www.fundacja.zary.pl
17.	Fundusz Mikro Sp. z o.o.	ul. Mickiewicza 3 65-053 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 38 04 fm@funduszmikro.pl
18.	Fundusz Mikro Sp. z o.o.	ul. Składowa 11 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel./fax. (0-95) 720 65 21 fm@funduszmikro.pl

Lp.	Instytucje otoczenia biznesu	Adres	Kontakt
19.	Gubiński Klub Prywatnych Przedsiębiorców	ul. Obrońców Pokoju 19 66-620 Gubin	
20.	Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości	ul. Reja 9 65-076 Zielona Góra	tel. (0-68) 327 24 61 fax. (0-65) 325 63 96 izbarzemzg@wp.pl
21.	Izba Rzemiosła i Przedsiębiorców	ul. Obotrycka 8 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 720 60 77 fax. (0-95) 722 36 68
22.	„Konsorcjum Handlowe Odra Pak” Krajowe Stowarzyszenie Organizacji Promocji Przedsiębiorczości i Firm	ul. Fabryczna 14 65-410 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 50 53 odra@odrapak.com.pl www.odrapak.com.pl
23.	Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	ul. Orła Białego 22 66-470 Kostrzyn nad Odrą	tel. (0-95) 752 41 66 rybinska@kssse.pl www.kssse.pl
24.	Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze	ul. Przemysłowa 14/15 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel./fax. (0-95) 720 87 18-19 lfzcg@lfzcg.gorzow.pl
25.	Lubuska Izba Budownictwa	ul. Batorego 126 A, p.106 65-001 Zielona Góra	lib@2com.pl lib.zgora@interia.pl
26.	Lubuska Izba Gospodarcza	ul. Bohaterów Westerplatte 11 65-950 Zielona Góra	tel./fax. (0-68) 325 52 85 skr. poczt. 55 pokój 626
27.	Lubuska Izba Przemysłowo-Handlowa	al. Zjednoczenia 106 65-005 Zielona Góra	tel. (0-68) 326 20 56
28.	Lubuska Izba Rolnicza	ul. Kozuchowska 15 A 65-364 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 62 66, 324 62 67
29.	Lubuska Organizacja Pracodawców	ul. Jagiellończyka 17/1 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 722 75 30 fax. (0-95) 722 75 23 logorzow@wp.pl www.lop.wsb.gorzow.pl
30.	Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	ul. Zacisze 3 65-775 Zielona Góra	tel. (0-68) 323 96 00, 320 25 21 lfpk@lfpk.pl
31.	Lubuski Klub Techniki i Racjonalizacji	ul. Niecała 2F 65-246 Zielona Góra	tel./fax. (0-68) 325 80 12 lktir@wp.pl
32.	Lubuskie Towarzystwo Naukowe	ul. St. Wyszyńskiego 29 65-536 Zielona Góra	
33.	Nowogrodzkie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego	ul. Poczтовая 7 66-010 Nowogród Bobrzański	
34.	Nowosolski Sejmik Gospodarczy „Gedia Poland” Spółka Z o.o.	ul. Staszica 2 67-100 Nowa Sól	tel. (0-68) 356 01 00
35.	Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej	ul. Bohaterów Westerplatte 23 65-034 Zielona Góra	tel. (0-68) 322 10 62, 327 18 81 biuro@opzl.pl www.opzl.pl pokój 209
36.	Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Metrologii Elektrycznej „METROL”	ul. Przemysłowa 6 65-950 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 18 78 metrol@metrol.pl
37.	Polsko-Niemieckie Towarzystwo Wspierania Gospodarki S.A.	ul. Kobylogórska 68 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 720 83 40 fax. (0-95) 720 83 41 twg@twg.pl www.twg.pl

Lp.	Instytucje otoczenia biznesu	Adres	Kontakt
38.	Regionalne Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju	ul. Ściegiennego 17 66-400 Gorzów Wielkopolski	
39.	Regionalne Stowarzyszenie Rozwoju	ul. Kosynierów Gdyńskich 79 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 721 52 05
40.	Stowarzyszenie Promocji Działalność	ul. Kusocińskiego 6 67-115 Bytom Odrzański	tel. (0-68) 388 06 46
41.	Stowarzyszenie Promocji Przedsiębiorczości Transgranicznej w Ownicach	ul. Wolności 1 66-437 Lemierzyce gmina: Słońsk	tel. (0-95) 728 24 14
42.	Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji i Przedsiębiorczości „Transfer”	ul. Myśliborska 30 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 733 66 67 r.pospiech@wsb.gorzow.pl
43.	Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości i Turystyki	ul. Kazimierza Wielkiego 61/14 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 728 73 21 artwinski@poczta.fm
44.	Stowarzyszenie Wspierających Prywatną Przedsiębiorczość Zachód-Gubin	ul. Obrońców Pokoju 17 66-620 Gubin	
45.	Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości z siedzibą w Dobiegniewie	ul. Dembowskiego 2 66-520 Dobiegniew	tel./fax. (0-95) 761 15 40, 763 94 77, 763 94 78 GSWMP@KKI.NET.PL www.swmpdobiegniew.pl
46.	Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Zielonej Górze	Stary Rynek 17 65-958 Zielona Góra	tel. (0-68) 327 05 16, 327 03 22 fax. (0-68) 320 22 65 ksu@zdz.zgora.pl, zkid@zdz.zgora.pl www.zdz.zgora.pl
47.	Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania	ul. Bohaterów Westerplatte 11 65-034 Zielona Góra	tel. (0-68) 327 14 47
48.	Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania	ul. Jagiellończyka 17/2 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 732 53 07 gorzow@tnoik.org www.tnoik.com.pl
49.	Towarzystwo Rozwoju Regionów Spółka z o.o.	ul. Husarska 10 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 722 80 01
50.	Towarzystwo Zachodnie	ul. Kazimierza Wielkiego 1 66-400 Gorzów Wielkopolski	
51.	Zachodnie Towarzystwo Edukacyjne	ul. Towarowa 14 65-114 Zielona Góra	tel. (0-68) 452 16 61 fax. 452 17 00 sekretariat@zach-tow-edu.zgora.pl www.zach-tow-edu.zgora.pl
52.	Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Gorzowie Wielkopolskim	ul. Sikorskiego 95 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 722 40 06, 722 37 47 fax. (0-95) 720 73 25 zarakowska.zdz@op.pl zdz@zdz.gorzow.pl www.zdz.gorzow.pl
53.	Wspólnota Producentów i Kupców Rynek	ul. Krótka 23 66-400 Gorzów Wielkopolski	
54.	Zachodnia Izba Gospodarcza	ul. Jagiellończyka 8/116 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 721 54 21, 721 55 57 fax. (0-95) 721 55 40 skr. poczt. 747
55.	Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa w Gorzowie Wielkopolskim	ul. Kazimierza Wielkiego 63 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel./fax. (0-95) 723 19 54 sekretariat@ziph.gorzow.ws www.ziph.gorzow.ws

Lp.	Instytucje otoczenia biznesu	Adres	Kontakt
56.	Zrzeszenie Handlu i Usług	ul. Składowa 11 66-400 Gorzów Wielkopolski	tel. (0-95) 720 26 59
57.	Zrzeszenie Kupców Zielonogórskich	ul. Lisowskiego 3 65-071 Zielona Góra	tel. (0-68) 324 10 15
58.	Związek Pracodawców Miasta i Gminy Kargowa	Chwalim 107 66-120 Kargowa	tel. (0-68) 352 64 83
59.	Związek Pracodawców Powiatu Sulęcińskiego „Przedsiębiorczość”	ul. Lipowa 18 69-200 Sulęcín	tel. (0-95) 755 32 51, 755 32 52

Oferta badawcza zespołów naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego

WYDZIAŁ ELEKTROTECHNIKI, INFORMATYKI I TELEKOMUNIKACJI	Hierarchia ważności
Cyfrowe Przetwarzanie Obrazów (CPO)	0,54
Modelowanie i Synteza Sprzętowo-Programowych Systemów Informacyjnych (ModSyn)	0,45
Testowanie Urządzeń Elektrycznych (CaITest)	0,32
Diagnostyka i Optymalizacja Procesów (DiagPro)	0,23
Elastycznie Połączone Systemy Zasilania Prądem Przemianym (FRIEND)	0,18
Systemy Wielowymiarowe nD i Procesy Powtarzalne (nD)	0,18
Wybrane zagadnienia projektowania systemów cyfrowych*	
Wybrane zagadnienia projektowania systemów informacyjnych*	
Cyfrowe rozpoznawanie i przetwarzanie obrazów (CRPO)*	
Testowanie urządzeń elektrycznych CaITest*	
Wybrane zagadnienia konstrukcji i technologii systemów pomiarowych*	
Metody kształtowania widma zakłóceń elektromagnetycznych (EMI) w systemach zawierających przekształtniki energoelektroniczne*	
Energoelektroniczne układy elastycznego sterowania przepływem mocy w rozproszonych systemach zasilających prądu przemianym*	
WYDZIAŁ INŻYNIERII LĄDOWEJ I ŚRODOWISKA	Hierarchia ważności
Zespół Technologii Wody, Ścieków i Odpadów (technologia)	1,68
Ochrona Dziedzictwa Kultury Materialnej (ModRen)	1,32
Biologia i Ekologia Mszyc (Mszyce)	0,41
Pracownia Anatomii i Fizjologii Człowieka (PAFCz)	0,36
Adaptacyjne Modelowanie Konstrukcji Niejednorodnych (AdapModel)	0,32
Badanie Procesów Dynamiki Molekularnej w Fazie Skondensowanej (DYNAMOL)	0,23
Diagnostyka i Analiza Zmienności Genetycznej Drobnoustrojów (MikroGen)	0,18
Fizycznie i Geometrycznie Nieliniowa Analiza Płyt i Powłok (FignPowł)	0,14
WYDZIAŁ MECHANICZNY	Hierarchia ważności
Ochrona Środowiska (EP)	2,32
Badanie i Optymalizacja Właściwości Materiałów Biomedycznych (MATBIOMED)	0,23

* W grudniu 2004 r. oferta badawcza zespołów naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego została uzupełniona o nowe tematy.

Warstwa Wierzchnia (WW)	0,18
Modelowanie Własności Materiałów Porowatych (OP)	0,14
Ulepszanie Stopów w Stanie Ciekłym (rafinacja stopów miedzi)	0,14
Zespół Metod Projektowania Współbieżnego (PKM/PW)	0,14
Ocena kształtowania środowiska pracy (OKŚP)*	

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

Hierarchia
ważności

Człowiek – Moralność – Prawo (CzMP)	1,41
Filozofia jako Hermeneutyka od Starożytności po Czasy Współczesne (FilHerm)	0,23

WYDZIAŁ NAUK PEDAGOGICZNYCH I SPOŁECZNYCH

Hierarchia
ważności

Technologie Informacyjne w Kształtowaniu Środowiska Edukacyjnego (InfoTechEdu)	1,50
Wiedza, Przekonania o HIV/AIDS w Społeczeństwie Polskim. Zachowania Seksualne. (ZPIMES)	0,86

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA

Hierarchia
ważności

Zarządzanie Środowiskiem i Zarządzanie Środowiskowe w Przedsiębiorstwie (Ckpepr)	1,77
Pasażerski System Transportowy w Regionie Lubuskim – Stan Obecny i Perspektywy Rozwoju (Pstrl)	1,50
Problemy Zarządzania Instytucjami Edukacyjnymi w Warunkach Globalizacji (Pziewg)	1,45
Czynniki Konkurencyjności w Branży i Regionie (Ckwbir)	1,32
Przedsiębiorczość i Zarządzanie w Organizacjach Środkowego Nadodrza (EMOSN)	1,32
Makroekonomia Nowej Otwartej Gospodarki (Makrnootgosp)	1,00
Wsparcie Psychologiczne Przedsiębiorców (WpapsPrzed)	0,91
Zespół Automatyzacji i Informatyzacji (GIMM)	0,91
Projektowanie Systemów Komputerowo Wspomagane Controllingu (ProSysCon)	0,68
Zarządzanie realizacją złożonych i trudnych przedsięwzięć (ZRZITP)*	

Część druga: Zasady monitorowania.*

Wdrażanie

Budowa innowacyjnej polityki regionu nie może i nie powinna być jednorazowym działaniem, lecz procesem zaplanowanym na wiele lat. Polega on na dialogu pomiędzy wszystkimi podmiotami systemu innowacji, stałym monitorowaniu potrzeb lokalnych przedsiębiorstw, wyników dotychczasowych akcji oraz stałym korygowaniu programów i działań. Realizacja celów zawartych w Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji wymaga zaangażowania w ten bardzo istotny proces instytucji publicznych, uczelni wyższych, przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu.

(Tabela instytucji zaangażowanych w prace nad LRSI)

Rodzaj instytucji	Nazwa instytucji	Zadania
Władze samorządowe	Samorząd Województwa Lubuskiego	<ul style="list-style-type: none"> • nadzór nad realizacją zadań LRSI • realizacja założeń Strategii Innowacji w działaniach polityki regionu • promocja Strategii Innowacji
	Jednostki samorządu terytorialnego	<ul style="list-style-type: none"> • budowa infrastruktury innowacyjnej na skalę lokalną
Jednostki Naukowo - Badawcze	Uczelnie wyższe, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii	<ul style="list-style-type: none"> • kształcenie kadr na potrzeby gospodarki woj. lubuskiego • koordynacja współpracy Uczelni z jednostkami sektora B+R , sektorem MSP organizacjami okołobiznesowymi i samorządowymi
Instytucje wsparcia	Ośrodki doradczo-szkoleniowe, Izby i zrzeszenia przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> • usługi doradcze • usługi szkoleniowe i informacyjne

* Rozdział opracowany przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego

Przedsiębiorstwa	MŚP	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji pracowników • unowocześnianie technologii i produktów • Współpraca z instytucjami wsparcia, samorządami, sektorem B+R
	Duże firmy	<ul style="list-style-type: none"> • umowy współpracy z jednostkami naukowymi • nawiązanie współpracy z lokalnymi MŚP
	Liderzy innowacyjności	<ul style="list-style-type: none"> • prezentacja własnych doświadczeń mających na uwadze promocje innowacji

Pomyślna realizacja Strategii zależeć będzie od:

- Wykreowania świadomości o potrzebie wprowadzania innowacyjności przez sektor MŚP,
- rzeczywistego zapotrzebowania na innowacje przez sektor MSP,
- zaplecza badawczo - naukowego uczelni wyższych,
- aktywności i determinacji regionalnych podmiotów gospodarczych,
- wypracowania i utrzymania konsensusu wszystkich środowisk zaangażowanych w prace nad LRSI,

Budowanie Gospodarki Opartej Na Wiedzy (GOW) to horyzontalny cel zapisany w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006 oraz w założeniach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Cele Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji są zgodne założeniami zapisanymi w NPR na lata 2007-2013. W związku z tym gros zadań realizowana i współfinansowana będzie w ramach:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) priorytet 2 – Wzmocnienie Rozwoju Zasobów Ludzkich w Regionach, działanie 2.5 – Promocja przedsiębiorczości, działanie 2.6 – Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy, priorytet 3 - działanie 3.4 – Mikroprzedsiębiorstwa,

- Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP), priorytet 1 – Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu, działanie 1.4 – Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką, priorytet 2 – Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, działanie 2.1 - Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo, działanie 2.2 – Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw, działanie 2.3 – Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje,
- Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO-RZL), priorytet 2 – Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, działanie 2.3– Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki

W przypadku ZPORR przyjmowanie wniosków i ich ocena formalna dokonywana będzie w Agencji Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze. Ocena merytoryczna należeć będzie do Komisji Oceny Projektów, która dokona także wyboru tych projektów, których założone cele najlepiej będą realizowały priorytety Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji.

Instytucją wdrażającą SPO – WKP jest Agencja Rozwoju Regionalnego S.A, w której odbywać się będzie przyjmowanie wniosków oraz ich ocena formalna.

Monitorowanie

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia polega na zbieraniu i ocenie danych rzeczowych i finansowych w postaci odpowiednich wskaźników, które będą przedstawiały postęp i efekty realizacji strategii. Poniżej przedstawiony został zestaw wybranych przykładowych wskaźników monitorowania:

Produkty	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba finansowanych projektów wymiany informacji oraz transferu innowacji pomiędzy podmiotami na poziomie lokalnym, • Liczba finansowanych projektów grantów stażowych, • Liczba finansowanych projektów stypendialnych dla doktorantów, • Liczba osób otrzymujących stypendia, • Liczba osób korzystających ze staży, • Liczba finansowanych projektów doradczych i szkoleniowych, • Liczba osób korzystających z doradztwa i wsparcia pomostowego, • Liczba projektów wsparcia mikroprzedsiębiorstw, • Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich, restrukturyzacji przemysłu i terenach poddanych rewitalizacji,
----------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba firm zaangażowanych w realizację wspólnych projektów B+R (w tym MŚP), • Liczba finansowanych projektów badawczych i B+R, • Liczba wyposażonych laboratoriów badawczych i specjalistycznych, • Liczba MŚP, które otrzymały wsparcie finansowe, • Liczba pracowników, którzy rozpoczęli szkolenie, • Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw wykorzystujących zaawansowane technologie,
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba podmiotów gospodarczych, które podpisały porozumienie o współpracy ze szkołami wyższymi i jednostkami naukowymi, • Liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących we wdrażaniu LRSI, • Liczba nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw utworzonych w wyniku realizacji projektów, • Liczba osób zatrudnionych we wspartych mikroprzedsiębiorstwach, • Zwiększenie zatrudnienia w sferze B+R, • Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w parkach naukowo - technologicznych • Wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach, które uczestniczą w projektach badawczych, • Liczba nowych produktów/technologii wprowadzonych na rynek, • Liczba patentów opracowanych w wyniku realizacji projektów B+R, • Wartość zaangażowanego kapitału prywatnego, • Liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenie,
Oddziaływanie	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacyjne technologie w ciągu 18 miesięcy po zakończeniu realizacji projektów, • Liczba nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu, • Liczba nowych miejsc pracy w MŚP w ciągu 18 miesięcy po zakończeniu realizacji projektów,

	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana wielkości obrotów mikroprzedsiębiorstw, • Liczba nowych przedsiębiorstw innowacyjnych korzystających z funduszy typu <i>seed capital</i>, • Liczba wspartych nowo powstałych przedsiębiorstw, wykorzystujących zaawansowane technologie, • Wzrost ilości przedsiębiorstw, które zamierzają wprowadzać innowacje, • Wzrost nakładów na działalność B+R w MŚP • Liczba utworzonych parków naukowo – technologicznych, • Liczba certyfikatów jakości przyznanych dla MŚP, • Wzrost nakładów inwestycyjnych w MŚP,
--	--

Realizacja celów zapisanych w strategii będzie monitorowana przez Regionalny Komitet Sterujący ds. Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji, który będzie pełnił rolę doradczą dla Zarządu Województwa Lubuskiego w zakresie dostosowania zapisów strategii do zmieniającej się sytuacji gospodarczej.

Ocena

Ocena możliwa będzie dzięki dokonywaniu analizy zrealizowanych przedsięwzięć na trzech poziomach: produktu, rezultatu i oddziaływania. Zgodnie z przyjętymi standardami Unii Europejskiej należy dokonać ocen realizowanego przedsięwzięcia w trzech horyzontach czasowych:

- Ocena *ex-ante*, czyli przed przystąpieniem do realizacji strategii. Częścią tej oceny jest dokonanie analizy SWOT (określenie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń),
- Ocena *mid-term*, czyli w połowie okresu wdrażania strategii,
- Ocena *ex-post*, czyli na zakończenie realizacji LRSI.

Przedsiębiorstwa	MŚP	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji pracowników • unowocześnianie technologii i produktów • Współpraca z instytucjami wsparcia, samorządami, sektorem B+R
	Duże firmy	<ul style="list-style-type: none"> • umowy współpracy z jednostkami naukowymi • nawiązanie współpracy z lokalnymi MŚP
	Liderzy innowacyjności	<ul style="list-style-type: none"> • prezentacja własnych doświadczeń mających na uwadze promocje innowacji

Pomyślna realizacja Strategii zależy będzie od:

- Wykreowania świadomości o potrzebie wprowadzania innowacyjności przez sektor MŚP,
- rzeczywistego zapotrzebowania na innowacje przez sektor MSP,
- zaplecza badawczo - naukowego uczelni wyższych,
- aktywności i determinacji regionalnych podmiotów gospodarczych,
- wypracowania i utrzymania konsensusu wszystkich środowisk zaangażowanych w prace nad LRSI,

Budowanie Gospodarki Opartej Na Wiedzy (GOW) to horyzontalny cel zapisany w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006 oraz w założeniach Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Cele Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji są zgodne założeniami zapisanymi w NPR na lata 2007-2013. W związku z tym gros zadań realizowana i współfinansowana będzie w ramach:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) priorytet 2 – Wzmocnienie Rozwoju Zasobów Ludzkich w Regionach, działanie 2.5 – Promocja przedsiębiorczości, działanie 2.6 – Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy, priorytet 3 - działanie 3.4 – Mikroprzedsiębiorstwa,

- Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP), priorytet 1 – Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu, działanie 1.4 – Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką, priorytet 2 – Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, działanie 2.1 - Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo, działanie 2.2 – Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw, działanie 2.3 – Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje,
- Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO-RZL), priorytet 2 – Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, działanie 2.3– Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki

W przypadku ZPORR przyjmowanie wniosków i ich ocena formalna dokonywana będzie w Agencji Rozwoju Regionalnego w Zielonej Górze. Ocena merytoryczna należeć będzie do Komisji Oceny Projektów, która dokona także wyboru tych projektów, których założone cele najlepiej będą realizowały priorytety Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji.

Instytucją wdrażającą SPO – WKP jest Agencja Rozwoju Regionalnego S.A, w której odbywać się będzie przyjmowanie wniosków oraz ich ocena formalna.

Monitorowanie

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia polega na zbieraniu i ocenie danych rzeczowych i finansowych w postaci odpowiednich wskaźników, które będą przedstawiały postęp i efekty realizacji strategii. Poniżej przedstawiony został zestaw wybranych przykładowych wskaźników monitorowania:

Produkty	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba finansowanych projektów wymiany informacji oraz transferu innowacji pomiędzy podmiotami na poziomie lokalnym, • Liczba finansowanych projektów grantów stażowych, • Liczba finansowanych projektów stypendialnych dla doktorantów, • Liczba osób otrzymujących stypendia, • Liczba osób korzystających ze staży, • Liczba finansowanych projektów doradczych i szkoleniowych, • Liczba osób korzystających z doradztwa i wsparcia pomostowego, • Liczba projektów wsparcia mikroprzedsiębiorstw, • Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich, restrukturyzacji przemysłu i terenach poddanych rewitalizacji,
----------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba firm zaangażowanych w realizację wspólnych projektów B+R (w tym MŚP), • Liczba finansowanych projektów badawczych i B+R, • Liczba wyposażonych laboratoriów badawczych i specjalistycznych, • Liczba MŚP, które otrzymały wsparcie finansowe, • Liczba pracowników, którzy rozpoczęli szkolenie, • Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw wykorzystujących zaawansowane technologie,
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba podmiotów gospodarczych, które podpisały porozumienie o współpracy ze szkołami wyższymi i jednostkami naukowymi, • Liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących we wdrażaniu LRSI, • Liczba nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw utworzonych w wyniku realizacji projektów, • Liczba osób zatrudnionych we wspartych mikroprzedsiębiorstwach, • Zwiększenie zatrudnienia w sferze B+R, • Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w parkach naukowo - technologicznych • Wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach, które uczestniczą w projektach badawczych, • Liczba nowych produktów/technologii wprowadzonych na rynek, • Liczba patentów opracowanych w wyniku realizacji projektów B+R, • Wartość zaangażowanego kapitału prywatnego, • Liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenie,
Oddziaływanie	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacyjne technologie w ciągu 18 miesięcy po zakończeniu realizacji projektów, • Liczba nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu, • Liczba nowych miejsc pracy w MŚP w ciągu 18 miesięcy po zakończeniu realizacji projektów,

	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana wielkości obrotów mikroprzedsiębiorstw, • Liczba nowych przedsiębiorstw innowacyjnych korzystających z funduszy typu <i>seed capital</i>, • Liczba wspartych nowo powstałych przedsiębiorstw, wykorzystujących zaawansowane technologie, • Wzrost ilości przedsiębiorstw, które zamierzają wprowadzać innowacje, • Wzrost nakładów na działalność B+R w MŚP • Liczba utworzonych parków naukowo – technologicznych, • Liczba certyfikatów jakości przyznanych dla MŚP, • Wzrost nakładów inwestycyjnych w MŚP,
--	--

Realizacja celów zapisanych w strategii będzie monitorowana przez Regionalny Komitet Sterujący ds. Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji, który będzie pełnił rolę doradcą dla Zarządu Województwa Lubuskiego w zakresie dostosowania zapisów strategii do zmieniającej się sytuacji gospodarczej.

Ocena

Ocena możliwa będzie dzięki dokonywaniu analizy zrealizowanych przedsięwzięć na trzech poziomach: produktu, rezultatu i oddziaływania. Zgodnie z przyjętymi standardami Unii Europejskiej należy dokonać ocen realizowanego przedsięwzięcia w trzech horyzontach czasowych:

- Ocena *ex-ante*, czyli przed przystąpieniem do realizacji strategii. Częścią tej oceny jest dokonanie analizy SWOT (określenie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń),
- Ocena *mid-term*, czyli w połowie okresu wdrażania strategii,
- Ocena *ex-post*, czyli na zakończenie realizacji LRSI.